

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

styczeń – marzec 2015 r.

Spis treści

Część 1	3
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków	3
II. Wystąpienia o charakterze generalnym	15
III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi	67
IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego	75
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji	76
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych	83
VII. Wystąpienia legislacyjne	91
VIII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	92
Część 2	110
Wybór spraw indywidualnych	110

Część 1

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

I kwartale 2015 r. w Biurze RPO przyjęto 1 448 interesantów oraz przeprowadzono 9 838 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Ponadto zarejestrowano 272 apele, listy otwarte, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

Tabela 1. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:

	I kwartał 2015	2014
wystąpień problemowych	64	264
wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z aktem wyższego rzędu	4	19
zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	3	13
pytań prawnych do Sądu Najwyższego	-	3
kasacji	18	50
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	-	7
skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	2	5
wniosków do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów	-	2
skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	3	12
przystąpił do postępowania sądowego	5	8
przystąpił do postępowania administracyjnego	1	3
Razem	100	386

Tabela 2. Sprawy rozpatrzone.

	Sposób rozpatrzenia sprawy		Liczba	%
1	2		3	4
Podjęto do prowadzenia	1	Razem (2+3)	2 328	28,0
	2	podjęto do prowadzenia	1916	23,0
	3	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	412	5,0
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4	Razem (5)	4 577	55,1
	5	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4 577	55,1
Inne	6	Razem (7+9)	1 405	16,9
	7	przekazano wnioski wg. właściwości	222	2,7
	8	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	680	8,2
	9	nie podjęto **	503	6,0
Razem			8 310	100,0

Sposób rozpatrzenia spraw

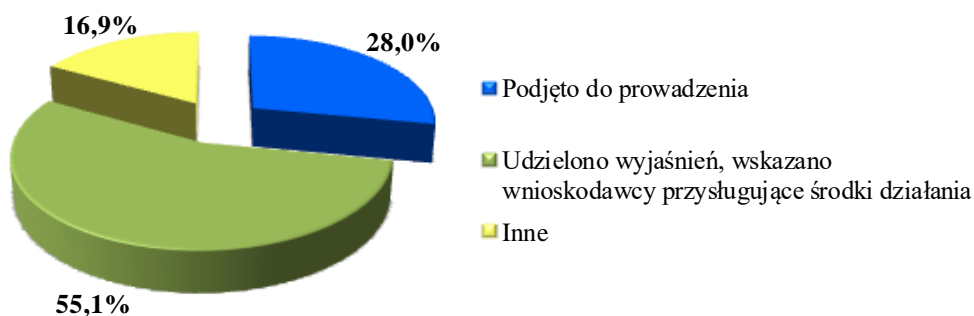
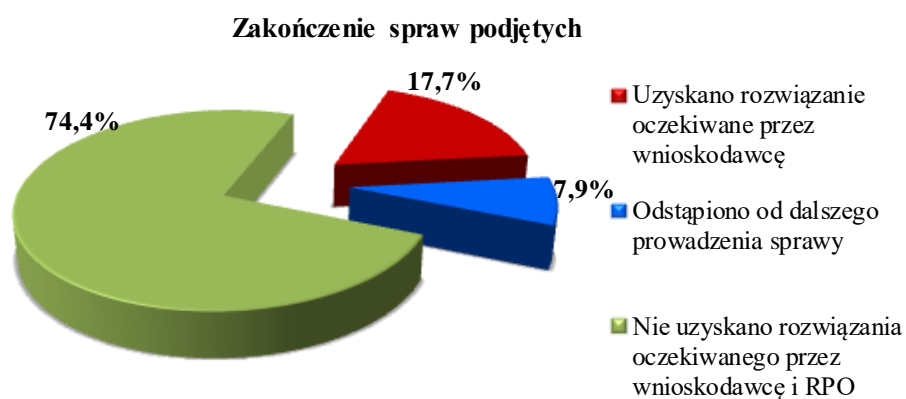

Tabela 3. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania	Liczba	%
1	2	3	4
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	1 Razem (2+3)	326	17,7
	2 Zasadność zarzutów wnioskodawcy	252	13,7
	3 Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	74	4,0
Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	4 Razem (5+6)	145	7,9
	5 Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	48	2,6
	6 Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	97	5,3
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	7 Razem (8+9+10)	1 369	74,4
	8 Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1 334	72,5
	9 Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	35	1,9
	10 Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	0	0,0
Razem		1 840	100,0

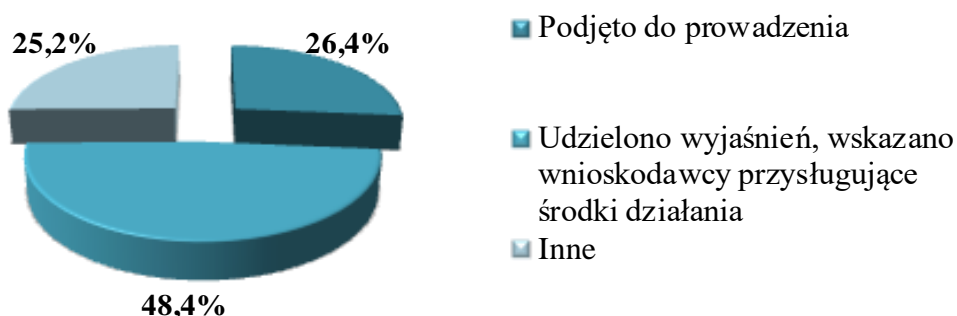
W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich działają trzy Biura Pełnomocników Terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich: we Wrocławiu (dla województw dolnośląskiego, lubuskiego i opolskiego), w Gdańsku (dla województw pomorskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko – mazurskiego) i w Katowicach (dla województw śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego), kierowane przez Pełnomocników terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

W I kwartale 2015 r. z ogólnej liczby 1 448 interesantów w Biurach Pełnomocników Terenowych przyjęto 705. Przeprowadzono 1 718 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad.

Tabela 4. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO.

Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	%
podjęto do prowadzenia *	195	26,4
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	358	48,4
przekazano wniosek wg. właściwości	8	1,1
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	59	8,2
nie podjęto	119	16,1
łącznie	739	100

Rozpatrzenie spraw w Biurach PT

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

Tabela 5. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania		Liczba	%
1	2		3	4
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	1	Razem (2+3)	30	19,6
	2	Zasadność zarzutów wnioskodawcy	28	18,3
	3	Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	2	1,3
Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	4	Razem (5+6)	9	5,9
	5	Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	5	3,3
	6	Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	4	2,6
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	7	Razem (8+9+10)	114	74,5
	8	Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	114	74,5
	9	Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	0	0,0
	10	Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	0	0,0
Razem			153	100,0

Zakończenie spraw podjętych w Biurach PT

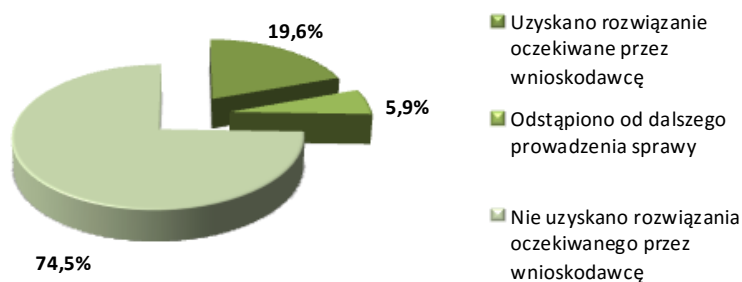

Tabela 6. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracowników Biura RPO w I kwartale 2015 r.

1.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Minister Spraw Wewnętrznych. Warszawa.	08.01.2015 r.
2.	Udział przedstawicieli KMP w szkoleniu dla policjantów pełniących służbę w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych przy jednostkach policji. Kraków.	13.01.2015 r.
3.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielami Związku Górnośląskiego. Katowice.	16.01.2015 r.
4.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	16.01.2015 r.
5.	Areszt Śledczy w Grójcu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji pod kątem osób niepełnosprawnych.	19–20.01.2015 r.
6.	Parafialny Dom Pomocy Społecznej im. ks. Skargi w Grójcu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	20–21.01.2015 r.
7.	Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Falenicy – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	22–23.01.2015 r.
8.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z uczniami I klasy Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Sławkowie. Warszawa.	23.01.2015 r.
9.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z szefem klubu Platformy Obywatelskiej w ramach cyklu rozmów RPO z klubami parlamentarnymi. Warszawa.	23.01.2015 r.
10.	Dom Pomocy Społecznej w Warszawie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26–27.01.2015 r.
11.	Schronisko dla Nieletnich Warszawa-Okęcie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	27–28.01.2015 r.
12.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	29.01.2015 r.
13.	Areszt Śledczy Warszawa-Mokotów – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji pod kontem osób niepełnosprawnych.	29–30.01.2015 r.
14.	Przyjęcie interesantów w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura RPO w Warszawie.	29–30.01.2015 r.
15.	Dom Pomocy Społecznej „Słoneczko” w Bydgoszczy – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	02–03.02.2015 r.
16.	Zakład Karny w Koronowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji pod kątem osób niepełnosprawnych.	03–04.02.2015 r.
17.	Dom Pomocy Społecznej dla Przewlekłe Somatycznie Chorych	05–06.02.2015 r.

	w Nakle nad Notecią. – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	
18.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Prezydentem Katowic. Katowice.	06.02.2015 r.
19.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych Żandarmerii Wojskowej we Wrocławiu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	09.02.2015 r.
20.	Dom Pomocy Społecznej we Wrocławiu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	09–13.02.2015 r.
21.	Dolnośląskie Centrum Zdrowia Psychicznego we Wrocławiu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	10–12.02.2015 r.
22.	Dom Pomocy Społecznej we Wrocławiu - badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	12–13.02.2015 r.
23.	Udział w uroczystościach wręczenia odznak „Za zasługi w pracy penitencjarnej”. Kluczbork.	13.02.2015 r.
24.	Spotkanie w Okręgowym Inspektoracie Służby Więziennej w Rzeszowie.	13–14.02.2015 r.
25.	Dom Pomocy Społecznej „Kombatant” w Warszawie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	16–17.02.2015 r.
26.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Marszałkiem woj. Śląskiego. Katowice.	16.02.2015 r.
27.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Marszałkiem Województwa Śląskiego. Katowice.	17.02.2015 r.
28.	Letnia Szkoła Samorządu – Stargard Szczeciński Dom Seniora w Szczecinie – spotkanie w Urzędzie Miasta.	17–19.02.2015 r.
29.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielem klubu parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość w ramach cyklu rozmów RPO z klubami parlamentarnymi. Warszawa.	19.02.2015 r.
30.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przewodniczącym klubu parlamentarnego Polskiego Stronnictwa Ludowego w ramach cyklu rozmów RPO z klubami parlamentarnymi. Warszawa.	19.02.2015 r.
31.	Areszt Śledczy Warszawa-Grochów – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji pod kątem osób niepełnosprawnych.	19–20.02.2015 r.
32.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w wernisażu pt. „Warto być przyzwoitym” z okazji 93. urodzin prof. Władysława Bartoszewskiego. Warszawa.	20.02.2015 r.
33.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie	20.02.2015 r.

	Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	
34.	Areszt Śledczy w Radomiu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji pod kątem osób niepełnosprawnych.	24–25.02.2015 r.
35.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	26.02.2015 r.
36.	Dom Pomocy Społecznej w Wierzbicy – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26–27.02.2015 r.
37.	Przyjęcie interesantów w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura RPO w Warszawie.	26–27.02.2015 r.
38.	Przyjęcia interesantów w związku z Tygodniem Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem zorganizowane przy udziale Fundacji Błękitny Krzyż. Pszczyna.	27.02.2015 r.
39.	Policyjna Izba Dziecka w Kielcach – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	02.03.2015 r.
40.	Zakład Poprawczy w Ostrowcu Świętokrzyskim – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	03–04.03.2015 r.
41.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystościach wręczenia dr Jolancie Wadowskiej-Król honorowego odznaczenia RPO „Za zasługi dla ochrony praw człowieka”. Katowice.	03–04.03.2015 r.
42.	Komeda Miejska Policji oraz Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie – kontrola przestrzegania praw i wolności obywatelskich funkcjonariuszy.	03–05.03.2015 r.
43.	Dom Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	04–06.03.2015 r.
44.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Wojewodą Śląskim. Katowice.	05.03.2015 r.
45.	Dom Pomocy Społecznej w Ostrołęce – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	11–12.03.2015 r.
46.	Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu – kontrola przestrzegania praw i wolności żołnierzy i kandydatów na żołnierzy. Toruń.	12–13.03.2015 r.
47.	Dom Pomocy Społecznej w Ostrołęce – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	13.03.2015 r.
48.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z dr. Danielem Fisherem – dyrektorem National Empowerment Center – amerykańskiej organizacji pozarządowej zrzeszającej osoby, które zmagają się z chorobą psychiczną i wspierają innych w powrocie do zdrowia. Warszawa.	16.03.2015 r.

49.	Izba Wytrzeźwień w Zielonej Górze – rekontrola w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	16.03.2015 r.
50.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Minister Spraw Wewnętrznych. Warszawa.	17.03.2015 r.
51.	Dom Pomocy Społecznej dla Kombatantów w Zielonej Górze – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	17–18.03.2015 r.
52.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	19.03.2015 r.
53.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	19.03.2015 r.
54.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	20.03.2015 r.
55.	Dom Pomocy Społecznej w Psarskie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	23–24.03.2015 r.
56.	Zakład Karny w Czarnem – badanie przestrzegania praw osób pozbawionych wolności.	23–25.03.2015 r.
57.	Nadbużański Oddział Straży Granicznej w Chełmie – kontrola stanu przestrzegania praw i wolności funkcjonariuszy Straży Granicznej.	23–25.03.2015 r.
58.	Dom Pomocy Społecznej w Jarogniewicach – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji pod kątem osób niepełnosprawnych.	25–26.03.2015 r.
59.	Dom Pomocy Społecznej w Śremie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26–27.03.2015 r.
60.	Dom Pomocy Społecznej Fundacji im. Brata Alberta w Łodzi – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	30.03.2015 r.
61.	Dom Pomocy Społecznej w Łodzi – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	31.03.2015 r.
62.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Prezydentem RP. Warszawa	31.03.2015 r.

Tabela 7. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w I kwartale 2015 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Udział Zastępcy RPO w międzynarodowym seminarium pt. „Problemy w zatrudnieniu powodem zaostrzenia sytuacji społecznej” zorganizowanym przez NSZZ Solidarność. Gdańsk.	08–10.01.2015 r.
2.	Udział pracowników Biura RPO w obchodach upamiętniających	27.01.2015 r.

	70. rocznicę wyzwolenia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau. Oświęcim.	
3.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w seminarium nt. „Imigranci w Polsce. Między interesem państwa a prawami człowieka” zorganizowanym przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Warszawa.	14.02.2015 r.
4.	Udział Zastępcy RPO w konferencji nt. „Ogólnopolskie spotkanie rad seniorów. Zoom na rady seniorów. Diagnoza i wyzwania”, zorganizowanej przez Sejmową Komisję Polityki Senioralnej i Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”. Warszawa.	16.02.2015 r.
5.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w IV Sesji Politycznej Platformy przeciw Nienawiści pod hasłem: „Policja środowiskowa oraz nowoczesna prewencja kryminalna w walce i zapobieganiu przestępstwom z nienawiści” zorganizowanej przez Biuro RPO. Warszawa.	20.02.2015 r.
6.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji w ramach Ogólnopolskiego Dnia Walki z Depresją pt. "O depresji wśród dobrych słów" zorganizowanej przez Biuro RPO. Warszawa.	23.02.2015 r.
7.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji inaugurującej Strategię na rzecz profilaktyki i zwalczania chorób mózgu „Brain Plan dla Polski”, zorganizowanej przez Fundację NeuroPozytywni i Polską Radę Mózgu. Warszawa.	25.02.2015 r.
8.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. „Indywidualna ocena służąca ustaleniu szczególnych potrzeb ofiar przestępstw w zakresie ochrony” zorganizowanej przez Prokuraturę Generalną. Warszawa.	26.02.2015 r.
9.	Udział w Międzynarodowej Konferencji „Europa Karpat” zorganizowanej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oraz Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska. Krasiczyn k/Przemyśla.	27–28.02.2015 r.
10.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w debacie pt. „Świeckość Państwa i jej różne modele”. Warszawa.	28.02.2015 r.
11.	Udział Zastępcy RPO w konferencji nt. „Postępowanie odwoławcze, kasacyjne i wznowione w nowym modelu procesu karnego”. Warszawa.	04.03.2015 r.
12.	Konferencja naukowa nt. „25 lat Samorządowych Kolegiów Odwoławczych w służbie obywatelowi” pod patronatem RPO. Kraków..	02.03.2015 r.
13.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. „25 lat samorządu terytorialnego w Polsce”, zorganizowanej przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego.	05.03.2015 r.

	Katowice.	
14.	Seminarium naukowe „Je suis Charlie? Religie wobec praw podstawowych w Unii Europejskiej” zorganizowane przez Uniwersytet Wrocławski. Wrocław.	09.03.2015 r.
15.	Konferencja poświęcona pamięci dr Janusza Kochanowskiego nt. „Wybrane aspekty nowelizacji prawa karnego” zorganizowana przez Biuro RPO. Warszawa.	11.03.2015 r.
16.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w II Ogólnopolskiej konferencji nt. „Rodzina a prawo i sąd rodzinny”, która odbyła się w Sejmie RP. Warszawa.	11.03.2015 r.
17.	Konferencja nt. „Wybrane aspekty nowelizacji prawa karnego” zorganizowana przez Biuro RPO. Warszawa.	11.03.2015 r.
18.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji nt. „Na drodze pojednania. Upamiętnienie Wschodniego Memorandum Kościoła Ewangelickiego w Niemczech (Ostdenkschrift) z 1965 roku”. Warszawa.	12.03.2015 r.
19.	Konferencja nt. „Ochrona praw mniejszości romskiej w Polsce – stan obecny i wyzwania na przyszłość” zorganizowana przez Biuro RPO. Katowice.	16.03.2015 r.
20.	Konferencji nt. „Obudźmy Nadzieję i szukajmy rozwiązań! Nowi eksperci, nowe podejścia, nowe doświadczenia” zorganizowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Fundacją Polski Instytut Otwartego Dialogu, Fundacją Leonardo i Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Warszawa.	17–18.03.2015 r.
21.	Wykład Rzecznika Praw Obywatelskich na Wawerskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku nt. „Z czym do Rzecznika Praw Obywatelskich?”. Warszawa-Wawer.	19.03.2015 r.
22.	Ogólnopolska Konferencja naukowa nt. „Polska w strefie Schengen – doświadczenia i perspektywy” zorganizowana przez Podkarpackie Centrum Edukacji Prawnej. Rzeszów.	19.03.2015 r.
23.	Konferencja nt. „Między teorią a praktyką. 10 lat obowiązywania ustawy o języku regionalnym na Kaszubach” zorganizowana przez zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. Szemud.	21.03.2015 r.
24.	Konferencja profilaktyczna zorganizowana w ramach projektu „Wartością możemy być dla siebie” przez Szkołę Równego Traktowania. Lębork.	25.03.2015 r.
25.	Debata Jana Nowaka-Jeziorańskiego „O nieufności” zorganizowana przez Biuro RPO. Warszawa.	26.03.2015 r.

Tabela 8. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w I kwartale 2015 r.

1.	Posiedzenie Zarządu Stowarzyszenia EQUINET w Brukseli. Belgia.	21–22.01.2015 r.
2.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielami ukraińskich organizacji pozarządowych Legal Aid Provision i Ukrainian Legal Aid Foundation. Warszawa.	03.02.2015 r.
3.	Spotkanie Zastępcy RPO z przedstawiciele instytucji naukowych Chińskiej Republiki Ludowej. Warszawa.	05.02.2015 r.
4.	Szkolenie nt. prawa równościowego UE zorganizowane przez Europejską Akademię Prawa w Trier. Niemcy.	22–25.02.2015 r.
5.	Spotkanie poświęcone prezentacji projektu twinningowego Komisji Europejskiej w Baku, którego celem jest wspieranie instytucji Ombudsmana Azerbejdżanu.	22-25.02.2015 r.
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich spotkała się z Prof. Byung-chul Hyun, Przewodniczący Komisji Praw Człowieka Republiki Korei (NKPC). Warszawa.	09–10.03.2015 r.
7.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z przedstawicielami Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights – ODIHR). Warszawa.	13.03.2015 r.
8.	Międzynarodowa konferencja nt. prawnej odpowiedzialności i wpływu biznesu na prawa człowieka zorganizowana w Genewie przez Fundację im. Friedricha Eberta. Szwajcaria.	13–15.03.2015 r.
9.	Spotkanie grupy roboczej stowarzyszenia EQUINET w Brukseli. Belgia.	22–23.03.2015 r.
10	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w międzynarodowej konferencji z okazji jubileuszu 15-lecia istnienia instytucji Publicznego obrońcy Praw Człowieka w Republice Czeskiej. Brno.	26–27.03.2015 r.

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (III.7060.1045.2014) z dnia 7 stycznia 2015 r. – w sprawie ubezpieczenia społecznego rolników pobierających świadczenia opiekuńcze z tytułu opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi od rolników, którzy nabyli prawo do świadczeń opiekuńczych, dotyczące regulacji prawnych wprowadzonych ustawą o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów. Kwestionowane przepisy wprowadziły zmiany w ustawie o świadczeniach rodzinnych, które powodują, że rolnik ubiegający się o prawo do świadczeń opiekuńczych musi złożyć pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o zaprzestaniu prowadzenia gospodarstwa rolnego (pracy w gospodarstwie rolnym). Złożenie oświadczenia powoduje, że KRUS wyłącza rolnika (domownika) z ubezpieczenia społecznego rolników. Ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów nie przewidziała możliwości zróżnicowania adresata składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe od wypłaconych zasiłków w zależności od podlegania ubezpieczeniu w ZUS lub KRUS. W ocenie rolników regulacja ta dyskryminuje ich, gdyż na okres pobierania świadczenia pielęgnacyjnego zmuszeni są zrezygnować z ubezpieczenia społecznego rolników i przejść do ubezpieczenia powszechnego. Zdaniem rolników nie zawsze jest to dla nich korzystne. Negatywne konsekwencje omawianych rozwiązań mogą dotknąć przede wszystkim tych, którzy podlegali dotąd wyłącznie ubezpieczeniu rolniczemu. Odprowadzanie składki od świadczenia pielęgnacyjnego do ZUS może oznaczać dla rolnika w przyszłości utratę prawa do emerytury rolniczej. Zdaniem Rzecznika należałoby stworzyć rozwiązania prawne, które pozwolą takim osobom na kontynuowanie ubezpieczenia rolniczego przez okres pobierania świadczeń pielęgnacyjnych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (23.01.2015 r.) wyjaśnił, że konieczność uregulowania kwestii prawa rolników, małżonków rolników, domowników do zasiłku dla opiekuna, specjalnego zasiłku opiekuńczego i świadczenia pielęgnacyjnego, zrealizowana w drodze obowiązujących od 15 maja 2014 r. przepisów ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów oraz ustawy o świadczeniach rodzinnych, wynikała z treści uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 grudnia 2012 r. (sygn. akt I OPS 5/12). W uchwale tej NSA stwierdził, że świadczenia pielęgnacyjnego nie może otrzymywać rolnik prowadzący gospodarstwo rolne, gdyż jest w takim przypadku osobą aktywną zawodowo. Gdyby omawiane, jednolite regulacje nie zostały wprowadzone, to wciąż zdarzałyby się przypadki, które miały miejsce po publikacji ww. uchwały NSA, tj. jedne gminy przyznawałyby rolnikom

świadczenie pielęgnacyjne i w konsekwencji także zasiłek dla opiekuna, a inne gminy wciąż stosowałyby uchwałę NSA i odmawiałyby przyznania rolnikom świadczenia pielęgnacyjnego, a w konsekwencji także zasiłku dla opiekuna. W świetle powyższej uchwały NSA, wiążącej dla Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, nie jest możliwe przywrócenie (wprowadzenie) rozwiązania w wyniku którego, rolnicy, małżonkowie rolników, domownicy, którzy nie zaprzestali prowadzenia gospodarstwa rolnego (wykonywania w nim pracy), mogliby otrzymywać specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne lub zasiłek dla opiekuna, tj. świadczenia dla nieaktywnych zawodowo opiekunów osób niepełnosprawnych. W sprawie ewentualnych zmian w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników właściwe jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, do którego kompetencji należy ta ustawa.

2. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (III.7064.199.2014) z dnia 7 stycznia 2015 r. – w sprawie wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego o świadczeniach pielęgnacyjnych.

W dniu 23 października 2014 r. weszło w życie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego dotyczące świadczenia pielęgnacyjnego (sygn. akt K 38/13). Trybunał orzekł o niezgodności z Konstytucją RP przepisu ustawy o świadczeniach rodzinnych w zakresie, w jakim różnicuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego osób sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną po ukończeniu przez nią wieku określonego w tym przepisie ze względu na moment powstania niepełnosprawności. Rzecznik Praw Obywatelskich przychylił się do stanowiska Trybunału, iż wykonanie tego orzeczenia wymaga podjęcia pilnych działań ustawodawczych, które doprowadzą do przywrócenia równego traktowania opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych. Przedłużanie działań legislacyjnych mających na celu wyeliminowanie wskazanej przez Trybunał niekonstytucyjności będzie powodowało narastanie negatywnych następstw dla osób pozbawionych świadczeń, a w konsekwencji może wywoływać dodatkowe napięcia społeczne w środowisku osób sprawujących pieczę nad osobami niepełnosprawnymi. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie informacji o stanie prac legislacyjnych zmierzających do wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego i przewidywanym terminie wejścia w życie tej regulacji.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (21.01.2015 r.) poinformował, że w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej został przygotowany projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw. Projekt ten w najbliższym czasie zostanie zgłoszony do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów. Projektowane regulacje zostaną następnie skierowane do uzgodnień międzyresortowych oraz przedstawione do opinii partnerom społecznym.

3. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (IV.7002.65.2014) z dnia 7 stycznia 2015 r. – w sprawie nieprawidłowości w działaniach wojewodów wykonujących zadania związane z nabywaniem przez Skarb Państwa nieruchomości pod drogi krajowe.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływa wiele skarg dotyczących naruszenia praw i wolności obywatelskich w ramach stosowania szczególnych

regulacji prawnych odnoszących się do realizacji inwestycji infrastrukturalnych. Skarżący często podnoszą zarzut przewlekłości postępowań administracyjnych prowadzonych na podstawie ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych oraz zwracają uwagę na liczne nieprawidłowości w zakresie oceny dowodów, w szczególności dowodu w postaci operatu szacunkowego nieruchomości podlegającej wywłaszczeniu. Spostrzeżenia Rzecznika na tle skarg wpływających do Biura RPO znajdują odzwierciedlenie w informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli „Nabywanie przez Skarb Państwa nieruchomości pod drogi krajowe objęte Programem Budowy Dróg Krajowych w latach 2008-2013”. Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że wojewodowie przekraczali terminy do wydania decyzji ustalającej wysokość odszkodowania należnego właścicielowi nieruchomości przejętej pod budowę drogi. Operaty szacunkowe nieruchomości nie były rzetelnie weryfikowane, ponieważ nie dokonywano prawidłowej oceny ich wartości dowodowej. Najwyższa Izba Kontroli wskazała, że wojewodowie powinni wszczynać z urzędu postępowania w sprawie ustalenia wysokości odszkodowań z dniem wydania decyzji zezwalającej na realizację inwestycji drogowej, co ułatwi dotrzymanie terminów ustawowych wydawania decyzji. Ponadto wojewodowie powinni zapewnić rzetelną weryfikację wartości dowodowej operatów szacunkowych, aby możliwe było ustalenie odszkodowania spełniającego konstytucyjne wymogi słusznej rekompensaty za wywłaszczenie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie, jakie działania zostały podjęte w celu wyeliminowania nieprawidłowości w działaniach wojewodów, stwierdzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju (30.01.2015 r.) wyjaśnił, że Minister Infrastruktury i Rozwoju w indywidualnie rozpatrywanych sprawach dokonuje oceny terminowości postępowań prowadzonych przez wojewodów, jak również weryfikuje prawidłowość ustalonego odszkodowania poprzez ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym operatu szacunkowego o wartości nieruchomości. Jednak to Minister Administracji i Cyfryzacji, jako minister właściwy do spraw administracji publicznej, sprawuje nadzór nad działalnością wojewody na podstawie kryterium zgodności jego działania z powszechnie obowiązującym prawem, a także pod względem rzetelności i gospodarności. W ramach powyższych czynności kontrolnych Minister Administracji i Cyfryzacji powinien ocenić działalność wojewodów pod kątem raportu sporządzonego przez Najwyższą Izbę Kontroli.

4. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (IV.7005.23.2014) z dnia 7 stycznia 2015 r. – w sprawie nieprecyzyjnych przepisów mających zapobiegać nadmiernej koncentracji nieruchomości rolnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich porusza w wystąpieniu problem dotyczący przepisów prawnych mających zapobiegać nadmiernej koncentracji nieruchomości rolnych przy sprzedaży gruntów z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Stosownie do regulacji przewidzianej w ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami

rolnymi Skarbu Państwa, sprzedaż nieruchomości rolnej przez Agencję może nastąpić jeżeli w wyniku tej sprzedaży łączna powierzchnia użytków rolnych będących własnością nabywcy nie przekroczy 500 ha. Na podstawie uzasadnienia projektu ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego można dojść do wniosku, że ustawodawca uznał za jeden z podstawowych celów projektowanej regulacji przeciwdziałanie nadmiernej koncentracji gruntów rolnych. Pojawiają się jednak wątpliwości, czy omawiana regulacja jest na tyle precyzyjna i szczegółowa, aby można było uznać, że stosowanie wprowadzonych przepisów może przyczyniać się do realizacji opisanych celów ustawodawcy. Przepisy zawarte w ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa nie uwzględniają bowiem łatwości, z jaką można obchodzić antykoncentracyjną regulację. W obowiązującym stanie prawnym nie ma obowiązku ani narzędzi do badania powiązań kapitałowych pomiędzy nabywcami gruntów rolnych z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Ograniczenia obszarowe mogą być skutecznie egzekwowane w sytuacji, gdy dochodzi do preferencyjnego zbywania nieruchomości Zasobu. Wówczas potencjalny nabywca nieruchomości jest ściśle określony. Natomiast ograniczenia te nie mogą być w pełni skuteczne w sytuacji, gdy krąg potencjalnych nabywców nie jest ograniczony, np. przy sprzedaży nieruchomości Zasobu w przetargu, w którego warunkach Agencja nie przewidziała zastrzeżeń. Podmioty zainteresowane nabyciem nieruchomości mogą bowiem przed przystąpieniem do przetargu utworzyć nową osobę prawną, która nie będzie właścicielem żadnych nieruchomości. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie, a w razie podzielenia przedstawionych wątpliwości, o przygotowanie nowelizacji prawa zmierzającej do zapewnienia skutecznego mechanizmu przeciwdziałania nadmiernej koncentracji gruntów rolnych.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (24.02.2015 r.) podziela pogląd Rzecznika Praw Obywatelskich o konieczności podjęcia inicjatywy mającej na celu doprecyzowanie przepisów ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Obecnie w Sejmie RP trwają prace nad projektem ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Ponadto Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi powołał Zespół do spraw analizy poselskich propozycji zmian ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego. Jedną z propozycji Zespołu jest, aby w ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa doprecyzować przepisy tej ustawy poprzez wprowadzenie zasady, zgodnie z którą jeden podmiot (osoba fizyczna lub prawna) mógłby nabyć z Zasobu łącznie nie więcej niż 500 ha użytków rolnych, przy czym do powierzchni tej wliczałoby się również powierzchnie gruntów uprzednio nabytych z Zasobu. Oznaczałoby to, że podmiot, który kiedykolwiek nabył w sumie 500 ha użytków rolnych, nie będzie mógł nabyć gruntów z Zasobu. Propozycje szczegółowych regulacji zostaną ujęte w stanowisku rządu do poselskiego projektu ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw, nad którego projektem trwają prace w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

5. Prezesa Rady Ministrów (KMP.574.14.2014) z dnia 8 stycznia 2015 r. – w sprawie zmian systemowych w opiece nad osobami nietrzeźwymi.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała w dniu 18 listopada 2013 r. wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów, w którym wskazała na problem przerzucania na Policję obowiązku opieki nad osobami nietrzeźwymi, wskutek likwidacji kolejnych izb wytrzeźwień. W wystąpieniu Rzecznik wskazała argumenty przemawiające za dokonaniem zmian systemowych w opiece nad osobami nietrzeźwymi, poprzez zmiany legislacyjne aktów prawnych będących w zainteresowaniu Ministra Zdrowia i Ministra Spraw Wewnętrznych. Z otrzymanej przez Rzecznika korespondencji w sprawie wynika, że Minister Zdrowia jest za utrzymaniem obecnego stanu prawnego. Natomiast Minister Spraw Wewnętrznych opowiada się za proponowaną przez Rzecznika zmianą, która zobligowałaby organy samorządu terytorialnego do tworzenia placówek nowoczesnego typu, łączących w sobie funkcje izby wytrzeźwień, ośrodka terapeutycznego i placówki pomagającej rodzinie. Biorąc pod uwagę rozbieżne opinie obu Ministrów, Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się do Prezesa Rady Ministrów z prośbą o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie.

Minister Zdrowia (30.01.2015 r.) w odpowiedzi na pismo Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów dotyczące wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Prezesa Rady Ministrów poinformował, że wystosował pisemne zaproszenie do Ministra Spraw Wewnętrznych do omówienia i dalszego wypracowania wspólnych, satysfakcjonujących kierunków zmian w zakresie systemowego uregulowania opieki nad osobami nietrzeźwymi. Jednocześnie dodał, że izby wytrzeźwień lub inne placówki wykonujące zadania izb wytrzeźwień, zatrudniają kadrę uprawnioną do udzielania świadczeń zdrowotnych oraz wyposażone są w produkty lecznicze i wyroby medyczne. Nie ulega jednak wątpliwości, że jakość i zakres udzielanych w nich świadczeń nie dorównuje temu, który może być udzielony pacjentowi w procesie leczniczym. Nie można jednak doprowadzić do sytuacji, w której podmioty lecznicze stałyby się substytutem dla instytucji dedykowanych opiece nad osobami nietrzeźwymi.

6. Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (VII.602.6.2014) z dnia 8 stycznia 2015 r. – w sprawie działań edukacyjno-informacyjnych organów wyborczych.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich zauważa, że wybory do Parlamentu Europejskiego i samorządowe, które odbyły się w 2014 r. wskazały potrzebę gruntownej reformy działalności informacyjno-komunikacyjnej prowadzonej przez organy wyborcze. Konieczne jest bowiem podejmowanie przez nie rozbudowanych i skutecznych działań informacyjnych związanych z prawem wyborczym. Wyniki badań opinii społecznej wskazują na bardzo duży poziom niewiedzy obywateli o mechanizmach wyborów, w tym o procedurach oddawania głosu. Tymczasem w wyborach, które odbędą się w tym roku zostaną zastosowane nowe procedury. W rekomendacjach przygotowanych w 2012 r. przez Rzecznika Praw Obywatelskich, związanych z działaniami informacyjnymi organów wyborczych, przedstawiono

propozycję powołania w strukturze Krajowego Biura Wyborczego nowego Zespołu, którego zadaniem byłoby koordynowanie i prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych związanych z prawem wyborczym. Wydaje się zasadnym, aby instytucje wyborcze, z pomocą nowego Zespołu, podjęły szerszą współpracę z organizacjami społecznymi, w szczególności zajmującymi się problematyką osób niepełnosprawnych i starszych. Konieczne jest także podejmowanie przez Państwową Komisję Wyborczą stałych działań analitycznych związanych z praktycznym stosowaniem prawa wyborczego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie możliwości podjęcia proponowanych działań.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej (16.01.2015 r.) podziękował za sugestie i rekomendacje zawarte w wystąpieniu. Propozycje Rzecznika Praw Obywatelskich, które Komisja, co do zasady, uważa za słuszne, wymagają w praktyce decyzji Parlamentu. Państwowa Komisja Wyborcza, mimo braku wyspecjalizowanych Zespołów w Krajowym Biurze Wyborczym, przeprowadziła przed wyborami do Parlamentu Europejskiego i wyborami do organów jednostek samorządu terytorialnego szeroko zakrojone akcje informacyjne, m.in. emitując w Telewizji Polskiej spoty zawierające komunikaty informujące o wyborach, uprawnieniach wyborców niepełnosprawnych, technice głosowania i warunkach ważności głosu. Spoty te zostały wyemitowane kilkaset razy, a także były zamieszczone na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej, jak również na portalu YouTube. Ponadto członkowie Państwowej Komisji Wyborczej i pracownicy Krajowego Biura Wyborczego udzielali wyjaśnień i wypowiedzi dla przedstawicieli mediów, w których informowano o zasadach udziału w wyborach i technice głosowania. Przed każdymi wyborami Państwowa Komisja Wyborcza organizuje konferencję prasową, w trakcie której omawiany jest sposób głosowania. Państwowa Komisja Wyborcza podejmuje także współpracę z organizacjami pozarządowymi zainteresowanymi działaniami związanymi z upowszechnianiem wiedzy o wyborach. Brak wyspecjalizowanego zespołu analitycznego w Krajowym Biurze Wyborczym nie uniemożliwił Komisji zgłoszenia na przestrzeni ostatnich lat, zarówno parlamentowi, jak i Prezydentowi RP oraz Prezesowi Rady Ministrów wielu propozycji dotyczących usprawnienia procedury wyborczej oraz uczestniczenie ze znaczącym głosem doradczym w pracach legislacyjnych prowadzonych przez Sejm i Senat. Ewentualne utworzenie nowych zespołów w Krajowym Biurze Wyborczym będzie możliwe, jeżeli m.in. dzięki poparciu Rzecznika Praw Obywatelskich uda się zwiększyć liczbę etatów w Biurze. Do tego czasu natomiast Komisja będzie starała się prowadzić działania informacyjno-edukacyjne oraz analityczne w miarę posiadanych możliwości, licząc również na wsparcie Rzecznika Praw Obywatelskich w tym zakresie.

7. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (II.517.6143.2014) z dnia 13 stycznia 2015 r. – w sprawie zapewnienia osobom pozbawionym wolności wyżywienia uwzględniającego wymogi religijne i kulturowe.

Osoby przebywające w zakładach karnych i aresztach śledczych podnoszą w skargach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich, że po

przetransportowaniu do innej jednostki penitencjarnej nie otrzymują wyżywienia zgodnie z normą żywieniową ustaloną w poprzedniej jednostce. Zarzuty te pochodzą od osób, które korzystały z diety wyznaniowej, wegetariańskiej lub innej diety indywidualnej. Przywrócenie poprzedniej diety następuje dopiero w wyniku złożenia prośby przez osadzonego i zaakceptowaniu jej przez dyrektora jednostki. Do czasu otrzymania przez osadzonego wyżywienia odpowiadającego zasadom wyznawanej przez niego religii lub prezentowanemu światopoglądowi, upływa zwykle kilka dni. Przyjęcie przedstawionej praktyki zostało podyktowane tym, iż nie w każdej jednostce penitencjarnej istnieje możliwość przygotowywania posiłków dla wszystkich chętnych z uwzględnieniem wymogów religijnych lub kulturowych. Stąd wprowadzony wymóg weryfikacji wcześniejszej decyzji dotyczącej sposobu żywienia osadzonego. Biorąc pod uwagę przeprowadzane remonty i modernizacje kuchni więziennych należy przyjąć, że liczba jednostek, w których nadal brak odpowiednich warunków do przygotowywania posiłków z uwzględnieniem wymogów religijnych i kulturowych, systematycznie się zmniejsza. Ze względu na potrzebę poszanowania praw osadzonych do wolności religijnej, Rzecznik opowiada się za zmianą przyjętej praktyki. Jednostki penitencjarne, do których są kierowane transporty, otrzymują z co najmniej dwudziestoczęterogodzinnym wyprzedzeniem informacje o transportowanym, w tym o normie wyżywienia i diecie, z której obecnie korzysta. Dysponując tą informacją jednostka może bez przeszkód przygotować odpowiednie posiłki dla osadzonego, już od początku jego pobytu. Przepisy kodeksu karnego wykonawczego przewidujące, iż skazany otrzymuje wyżywienie z uwzględnieniem w miarę możliwości wymogów religijnych i kulturowych, w istocie zobowiązują administrację więzienną do dołożenia wszelkich starań w celu zapewnienia skazanemu takiego wyżywienia. Na potrzebę zapewnienia skazanemu wyżywienia zgodnego z jego wyznaniem, kulturą, światopoglądem, wskazują także orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (26.01.2015 r.) poinformował, że jednostki organizacyjne Służby Więziennej posiadają zaplecze techniczne i możliwości organizacyjne, które w większości przypadków pozwalają zapewnić osadzonym wyżywienie zgodne z ich wymogami religijnymi i kulturowymi. Sytuacja żywienia osadzonych w jednostkach organizacyjnych jest monitorowana na bieżąco w celu zapewnienia im odpowiednich standardów wyżywienia z uwzględnieniem oczekiwań osadzonych związanych z prezentowanym światopoglądem. Dokonane w pierwszym kwartale 2014 r. modyfikacje systemu Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności pozwalają jednostkom podstawowym więziennictwa na sprawny przekaz informacji o rodzaju posiłków, jakie przygotowywane są z przeznaczeniem dla poszczególnych osadzonych. Liczba osadzonych korzystających z wyżywienia spełniającego wymogi religijne i kulturowe nieustannie rośnie. Aktualnie wynosi ona ponad 3.800 osadzonych. Omawiana problematyka pozostaje w obszarze zagadnień będących przedmiotem szkoleń, odpraw służbowych, konferencji, a realizacja uprawnień przysługujących osadzonym w tym zakresie

podlega systematycznej kontroli funkcjonariuszy Centralnego Zarządu Służby Więziennej.

8. Ministra Spraw Wewnętrznych (II.519.63.2015) z dnia 15 stycznia 2015 r. – w sprawie zagadnień poruszanych we wcześniejszych wystąpieniach Rzecznika Praw Obywatelskich, pozostających w gestii Ministra Spraw Wewnętrznych.

W wystąpieniu Rzecznik powraca do problematyki przypadków zgonów osób doprowadzonych do wytrzeźwienia do pomieszczeń dla osób zatrzymanych. Problem ten wymaga podjęcia zmian legislacyjnych w aktach prawnych będących w zainteresowaniu Ministra Spraw Wewnętrznych, a także Ministra Zdrowia. Rzecznik sygnalizuje w wystąpieniu, że przepisy ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej nie przewidują możliwości złożenia przez osobę, wobec której uprawniony podmiot zastosował środki przymusu bezpośredniego lub broń palną, zażalenia na zasadność i prawidłowość ich użycia lub wykorzystania. Taki stan prawny stanowi niekonsekwencję ustawodawcy, bowiem w kilku ustawach pragmatycznych zawarto przepisy będące podstawą złożenia zażalenia przez osoby, wobec których zastosowano środki przymusu bezpośredniego lub broń palną. Wątpliwości Rzecznika budzi także, czy warunki udzielenia pomocy prawnej określone w ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej umożliwiają w sposób bezzwłoczny zapewnienie uprawnionemu podmiotowi pomocy prawnej. Ponadto na uwagę zasługuje kwestia będąca przedmiotem wystąpienia do Ministra Sprawiedliwości dotycząca braku dostępu osoby zatrzymanej do pomocy prawnej z urzędu. Zatrzymany pozbawiony jest możliwości wnioskowania o wyznaczenie adwokata z urzędu w sytuacji, gdy nie stać go na opłacenie pomocy prawnej. Tak ukształtowane prawo dyskryminuje zatrzymanych. Zasada sprawiedliwego postępowania przeciwko osobie pozbawionej wolności wymaga, aby uzyskała ona pełen zakres usług prawnych. Godnym rozważenia wydaje się także wprowadzenie rozwiązań legislacyjnych umożliwiających obciążenie kosztami zabezpieczenia imprezy masowej, choćby w części, jej organizatora. Zdaniem Rzecznika organizator imprezy jako podmiot prywatny powinien również w określonym zakresie ponosić koszty jej zabezpieczenia, w tym rekompensować szkody spowodowane przez jej uczestników. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie poruszonych zagadnień.

9. Przewodniczącego Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny (V.7224.362.2014) z dnia 15 stycznia 2015 r. – w sprawie realizacji prawa dostępu osób niewidomych do środków transportu wraz z psem przewodnikiem.

Osoby niepełnosprawne w skargach kierowanych do Rzecznika wskazują na przypadki nieszanowania przez prywatnych przewoźników wykonujących przewóz regularny osób w krajowym transporcie drogowym, prawa osób niewidomych wstępu do środka transportu wraz z psem przewodnikiem. Rzecznik, na podstawie prowadzonych postępowań wyjaśniających, powzięła wątpliwość, czy istnieją skuteczne mechanizmy prawne, które gwarantują osobom niepełnosprawnym

realizację ich uprawnień. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych możliwości dostępu do obiektów użyteczności publicznej i środków transportu wraz z psem przewodnikiem było bardzo istotną zmianą, która nie tylko przyczyniła się do podniesienia komfortu życia osób niepełnosprawnych, ale przede wszystkim znacząco zmniejszyła ich poczucie społecznego wykluczenia. Dlatego niezmiernie ważne jest zapewnienie jej skutecznego realizowania i reagowania na każde jej naruszenie. W kierowanej do Rzecznika korespondencji organy właściwe w sprawie wydawania zezwoleń na wykonywanie przewozów w krajowym transporcie drogowym wskazują na brak prawnych środków działania o charakterze kontrolnym lub nadzorczym, za pomocą których mogłyby zapewnić respektowanie przez prywatnych przewoźników uprawnień osób niepełnosprawnych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Przewodniczący Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny (20.02.2015 r.) w pełni podziela wątpliwości odnoszące się do braku skutecznych mechanizmów prawnych, gwarantujących osobom niepełnosprawnym realizację ich ustawowych uprawnień w sytuacji, gdy korzystają z psa asystującego. W związku z powyższym w najbliższym czasie Przewodniczący Komisji Polityki Społecznej i Rodziny zaproponuje Prezydium Komisji, jak i Podkomisji stałej do spraw Osób Niepełnosprawnych, podjęcie prac analitycznych i koncepcyjnych, mających na celu opracowanie pożądaných rozwiązań legislacyjnych.

10. Ministra Gospodarki, do wiadomości Rzecznika Praw Dziecka (VII.550.4.2014) z dnia 15 stycznia 2015 r. – w sprawie dostępności brutalnych gier komputerowych dla dzieci i młodzieży.

Rzecznik Praw Obywatelskich zauważa w wystąpieniu, iż obecnie brak jest działań idących w kierunku stworzenia ustawodawstwa, które pozwoliłoby chronić dzieci i młodzież przed brutalnością i przemocą w grach komputerowych. Sprzedawcy nie mają obowiązku kontrolowania wieku kupującego, tak aby nieodpowiednie dla młodego konsumenta gry nie trafiły w jego ręce. Rzecznik postuluje wprowadzenie prawnie uregulowanej kontroli obrotu gramami komputerowymi w zakresie tytułów, które ze względu na określone treści nie powinny być dostępne dla dzieci i młodzieży. Pomimo iż producenci gier komputerowych korzystają z Ogólnoeuropejskiego Systemu Klasyfikacji Gier, w dalszym ciągu jest to tylko pewnego rodzaju sugestia dla konsumenta o treściach, jakie zawiera dany produkt oraz grupie wiekowej, dla której dana gra jest odpowiednia. W rzeczywistości tego typu oznaczenie stanowi niezamierzoną reklamę i zachętę dla nieświadomych zagrożenia dzieci i młodzieży. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się ponownie z prośbą o przedstawienie działań, jakie zostaną podjęte w kwestii ograniczenia dostępności dla dzieci i młodzieży gier komputerowych o treściach przesyconych brutalnością i przemocą, a w szczególności o informację, czy zostanie podjęta w tej sprawie odpowiednia inicjatywa legislacyjna.

11. Ministra Spraw Wewnętrznych (BPK.533.2.2014) z dnia 16 stycznia 2015 r. – w sprawie problemów związanych ze stosowaniem ustawy o obywatelstwie polskim.

W działalności Rzecznika Praw Obywatelskich pojawił się problem związany ze stosowaniem niektórych norm zawartych w ustawie o obywatelstwie polskim. Duże trudności stwarza wypełnienie formularza o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego. Wnioskodawcy zgłaszają wiele uwag do obszerności wniosku o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego. Wydaje się, że w sprawach nieskomplikowanych wypełnianie znacznej ilości rubryk zawierających szczegółowe dane osobowe jest zbędne. Warto rozważyć wprowadzenie zasady, że organ prowadzący postępowanie może żądać w uzasadnionych przypadkach dodatkowych danych. Stanowisko takie znajduje swe uzasadnienie również w przepisach rangi konstytucyjnej. Zgodnie z Konstytucją władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Ponadto Rzecznik zwraca uwagę na następujące zagadnienie. Stosownie do postanowień ustawy o obywatelstwie polskim, za obywatela polskiego uznaje się małoletniego cudzoziemca przebywającego na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE lub prawa stałego pobytu, którego jedno z rodziców jest obywatelem polskim, a drugie z rodziców, nieposiadające obywatelstwa polskiego, wyraziło zgodę na to uznanie. Przepis ten dotyczy tylko dzieci cudzoziemca i obywatela polskiego, natomiast pojawia się wątpliwość w sytuacji, gdy jedno z rodziców nabyło obywatelstwo polskie, a dziecko urodziło się przed nabyciem obywatelstwa polskiego przez rodzica i nie nabyło tego obywatelstwa, a drugie z rodziców posiada obywatelstwo polskie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do zmiany stanu prawnego w omawianym zakresie.

Minister Spraw Wewnętrznych (25.02.2015 r.) zapewnił, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na bieżąco monitoruje i analizuje stosowanie przepisów ustawy o obywatelstwie polskim, również pod kątem ich ewentualnej nowelizacji. Przepisy ustawy o obywatelstwie polskim określają, że wniosek o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego winien zawierać dane osoby, której potwierdzenie dotyczy i jej wstępnych do drugiego stopnia oraz informacje o istotnych okolicznościach niezbędnych do ustalenia stanu faktycznego i prawnego. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie wzoru formularza wniosku o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego określa katalog danych osoby, której dotyczy potwierdzenie i jej wstępnych do drugiego stopnia oraz informacji o istotnych okolicznościach niezbędnych do ustalenia rzeczywistego stanu faktycznego i prawnego. Zgodnie z wzorem wniosku, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, należy wypełnić wszystkie rubryki, natomiast dopuszczalne jest wpisanie w nich „nieznane” lub „nie dotyczy”. Minister Spraw Wewnętrznych skierował w dniu 7 marca 2014 r. pismo do wojewodów, w którym zalecił wykładnię celowościową omawianego przepisu, przy jednoczesnym uwzględnieniu

indywidualnego stanu faktycznego i prawnego każdej sprawy o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego. Niezasadne jest wymaganie od wnioskodawców, w każdym przypadku, podawania we wniosku, a następnie dokumentowania wszystkich podanych informacji, jeżeli nie są to okoliczności i dane niezbędne do właściwego rozstrzygnięcia sprawy. Odnosząc się do kolejnego problemu wskazanego w wystąpieniu Rzecznika, Minister Spraw Wewnętrznych stwierdził, że za obywatela polskiego może zostać uznany każdy cudzoziemiec, bez względu na wiek, a więc również małoletni, którego oboje rodzice posiadają obywatelstwo polskie. Ważne przy tym jest, co wynika z ustawy o obywatelstwie polskim, aby z wnioskiem o uznanie małoletniego cudzoziemca za obywatela polskiego wystąpili oboje rodzice lub przedstawiciele ustawowi, tzn. wymagane są pod wnioskiem podpisy obojga rodziców lub przedstawicieli ustawowych.

12. Ministra Zdrowia (V.7016.112.2014) z dnia 21 stycznia 2015 r. – w sprawie warunków pobytu oraz stanu przestrzegania praw pacjentów w Instytucie Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.

Rzecznik Praw Obywatelskich odnosząc się do treści odpowiedzi udzielonej na wcześniejsze wystąpienie w przedmiotowej sprawie stwierdziła, że zawarte w piśmie Ministra Zdrowia stanowisko resortu nie przyczynia się do poprawy istniejącej sytuacji, ani nie daje pacjentom Instytutu gwarancji, że ich prawo do intymności i godności, wynikające z ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, będzie skutecznie realizowane. Sytuacja Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie jest znana Ministrowi Zdrowia od dawna. Zdziwienie budzi więc fakt, że działania nadzorcze polegające na zobowiązaniu władz Instytutu do przygotowania programu naprawczego resort zdrowia podjął dopiero w 2013 r. Równie zaskakujące jest to, że kompleksowa kontrola działalności tej placówki, która powinna być natychmiastową reakcją na sygnały świadczące o złej sytuacji Instytutu, pozostaje jeszcze w fazie planowania. Resort zdrowia powinien zaangażować się w poszukiwanie źródeł dofinansowania Instytutu, jak również podjąć działania na rzecz zapewnienia w budżecie państwa na rok 2015 odpowiednich środków na poprawę warunków leczenia psychiatrycznego, nie tylko w Instytucie, ale też w innych szpitalach w Polsce. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której resort zdrowia akceptuje naruszanie praw pacjenta do godnej opieki, a do takich naruszeń dochodzi w Instytucie Psychiatrii i Neurologii. Rzecznik Praw Obywatelskich oczekuje podjęcia działań, które doprowadzą do natychmiastowej poprawy warunków, w jakich leczeni są pacjenci Instytutu.

13. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (III.7064.523.2014) z dnia 21 stycznia 2015 r. – w sprawie ograniczeń w dostępie do świadczeń opiekuńczych.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej praw do świadczenia pielęgnacyjnego (sygn. akt SK 7/11) orzekł, że przepis ustawy o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym do dnia 13 października 2011 r. w zakresie, w jakim uniemożliwia przyznanie prawa do

świadczenia pielęgnacyjnego rodzicowi (opiekunowi faktycznemu), który rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem, w sytuacji gdy drugi z rodziców (opiekunów faktycznych) ma ustalone prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na inne dziecko w rodzinie, jest niezgodny z Konstytucją. Trybunał stwierdził, że ograniczając możliwość kumulowania świadczeń pielęgnacyjnych w rodzinie poprzez wprowadzenie zasady, że niezależnie od ilości dzieci niepełnosprawnych rodzinie przysługuje tylko jedno świadczenie pielęgnacyjne, ustawodawca niewłaściwie zinterpretował konstytucyjny obowiązek konieczności wsparcia osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach. W ocenie Trybunału, żadne z rodziców niepełnosprawnego dziecka nie powinno być pozbawione możliwości uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego tylko z tego powodu, że drugie z rodziców ma przyznane takie świadczenie ze względu na opiekę nad innym dzieckiem. W ocenie Rzecznika przedstawione stanowisko nie traci na aktualności pomimo nowelizacji zakwestionowanego przepisu. W obecnym stanie prawnym ujawniają się inne problemy opiekunów osób niepełnosprawnych dotyczące dostępu do świadczeń, opisywane w listach do Rzecznika Praw Obywatelskich. Przykładowo, oboje małżonkowie nie mogą jednocześnie uzyskać zasiłku dla opiekuna z racji sprawowania opieki nad niepełnosprawnymi rodzicami. Zdaniem Rzecznika ograniczenia w dostępie do świadczeń opiekuńczych zawarte w ustawie o świadczeniach rodzinnych stwarzają zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania rodziny i małżeństwa, a nadto mogą prowadzić do naruszenia przepisu Konstytucji mówiącego, że osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie informacji o kierunkach planowanych działań zmierzających do rozwiązania przedstawionych problemów.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (26.02.2015 r.) poinformował, że obecnie przygotowywany jest projekt ustawy będący realizacją m.in. wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2014 r. Opracowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej propozycje przewidują likwidację negatywnych przesłanek uniemożliwiających przyznanie świadczeń opiekuńczych i zasiłku dla opiekuna w przypadku, gdy inna osoba w rodzinie osoby otrzymującej świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna otrzymuje już świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego czy też zasiłek dla opiekuna. Proponowane rozwiązanie w jednoznaczny sposób ureguluje sytuacje takich osób i umożliwi przyznawanie świadczeń opiekuńczych, m.in. w przypadkach takich jak opisane w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich. Propozycje zmian zamieszczone są na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

14. Ministra Sprawiedliwości (III.7043.10.2015) z dnia 22 stycznia 2015 r. – w sprawie zatrudniania w sądach pracowników tymczasowych.

Kwestia zatrudniania w sądach pracowników tymczasowych była już przedmiotem wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości. Z otrzymanych odpowiedzi wynikało, że problem zostanie wyeliminowany po wejściu w życie planowanych regulacji prawnych dotyczących w szczególności uchylenia obowiązku ukończenia wyższych studiów przez już zatrudnionych urzędników sądów i prokuratury oraz obniżenia wymagań przy ubieganiu się o stanowisko asystenta sędziego. Wprowadzenie w życie powyższych rozwiązań nie ograniczyło jednak skali zatrudniania w sądach powszechnych pracowników tymczasowych w celu powierzenia im czynności zarezerwowanych dla urzędników i asystentów sędziów. W ocenie Rzecznika, w świetle przepisów ustawy o pracownikach sądów i prokuratury, czynności służbowe w sądach powinny być wykonywane przez pracowników administracji sądowej, a korzystanie z rozwiązań ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych może odbywać się wyjątkowo. Zdaniem Rzecznika nie są wystarczającym uzasadnieniem występujące w sądach niedobory etatowe i związany z tym zakaz planowania dodatkowych etatów w tych grupach zawodowych. Praktyka wykorzystywania pracy świadczonej przez pracowników tymczasowych przez sądy powszechne może nasuwać wątpliwości konstytucyjne, a ponadto, poprzez pominięcie wymogów przewidzianych przepisami ustawy o pracownikach sądów i prokuratury oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, prowadzi do obniżenia rangi i powagi wymiaru sprawiedliwości. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie informacji o zakresie wykorzystywania pracy świadczonej przez pracowników tymczasowych przez sądy powszechne oraz o planowanych działaniach zmierzających do wyeliminowania tego problemu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (06.03.2015 r.) wyjaśnił, że odpowiedzialność za zapewnienie, poprzez właściwe kierowanie kadrą pionu orzeczniczego tj. sędziów, referendarzy sądowych i asystentów sędziów, podstawowej działalności sądu jaką jest sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, spoczywa na prezesie sądu. Zwierzchnikiem służbowym pozostałych pracowników sądu jest natomiast dyrektor sądu. Do wymienionych organów sądu należy kształtowanie właściwej polityki zatrudnienia. Z powodu trudnej sytuacji finansów publicznych w ostatnich latach w całym budżecie państwa wprowadza się istotne ograniczenia po stronie wydatkowej, z powodu których nie jest możliwe zaspokojenie w pełnym zakresie zgłaszanych przez prezesów i dyrektorów sądów potrzeb kadrowych. Stosowanie rozwiązań prawnych, które przewiduje ustawa o zatrudnianiu pracowników tymczasowych jest skutecznym i dozwolonym działaniem w przypadku zadań realizowanych na większości stanowisk pomocniczych oraz stanowiskach obsługi technicznej i gospodarczej. Korzystanie z pracy świadczonej przez pracowników tymczasowych na wymienionych stanowiskach nie wpływa negatywnie na bezpieczeństwo realizacji zadań spoczywających na poszczególnych jednostkach sądownictwa, nie powoduje też obniżenia rangi i powagi wymiaru sprawiedliwości.

Korzystanie w sądach z pracy pracowników tymczasowych miało na celu przyspieszenie postępowań sądowych i likwidację zaległości, a w konsekwencji realizację konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie. Natychmiastowa rezygnacja z zatrudniania w sądach pracowników tymczasowych, w szczególności w sądach warszawskich, nie jest możliwa bez obniżenia sprawności funkcjonowania tych sądów.

15. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (III.7040.98.2014) z dnia 22 stycznia 2015 r. – w sprawie rozporządzenia regulującego warunki zatrudnienia funkcjonariuszy Straży Ochrony Kolei.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynął wniosek Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Straży Ochrony Kolei o wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie stwierdzenia niezgodności przepisu rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinni odpowiadać funkcjonariusze ochrony kolei, zasad oceny zdolności psychicznej i fizycznej do służby oraz trybu i jednostek uprawnionych do orzekania o tej niezdolności, z ustawą o transporcie drogowym. Zakwestionowany przepis rozporządzenia określa różną częstotliwość badań okresowych funkcjonariuszy Straży Ochrony Kolei w zależności od rodzaju zajmowanego stanowiska. Funkcjonariusze zatrudnieni na stanowiskach administracyjnych przechodzą badania okresowe raz na trzy lata, natomiast funkcjonariusze operacyjni oraz po ukończeniu 50 lat, corocznie. W ocenie Rzecznika analiza przepisu ustawy o transporcie drogowym upoważniającego do wydania rozporządzenia nie daje jednoznacznych podstaw do stwierdzenia, że upoważnienie ustawowe może stanowić podstawę do wprowadzenia podziału funkcjonariuszy na kategorie zatrudnionych na stanowiskach administracyjnych i operacyjnych. Ustawa nie zawiera żadnych regulacji w tym zakresie, co może prowadzić do wniosku, że rozporządzenie nie wykonuje ustawy, a reguluje kwestie przez nią pominięte. W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego może to stanowić podstawę do stwierdzenia niekonstytucyjności rozporządzenia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (18.02.2015 r.) wyjaśniła, że na podstawie przepisu ustawy o transporcie kolejowym upoważniającego ministra właściwego do spraw transportu do określenia trybu i jednostek uprawnionych do orzekania o zdolności fizycznej i psychicznej do służby w straży ochrony kolei, w ramach trybu uregulowano zarówno sposób, jak i częstotliwość przeprowadzania badań okresowych funkcjonariuszy straży ochrony kolei. Natomiast określając podział funkcjonariuszy straży ochrony kolei na funkcjonariuszy zatrudnionych na stanowiskach administracyjnych i operacyjnych, wzięto pod uwagę wytyczne zawarte w innym przepisie ustawy o transporcie kolejowym, które dotyczą zadań oraz zasad działania straży ochrony kolei. Podział ten, którego nie było w poprzednio obowiązującym rozporządzeniu w sprawie warunków, jakim powinni odpowiadać funkcjonariusze straży ochrony kolei, został wprowadzony na wniosek funkcjonariuszy straży ochrony kolei w obowiązującym obecnie rozporządzeniu, w celu dalszego zatrudniania

funkcjonariuszy z kilkudziesięcioletnim stażem, których stan zdrowia nie pozwalałby na dalsze zatrudnienie. W związku z powyższym w obowiązującym rozporządzeniu zostały złagodzone wymagania zdrowotne dla funkcjonariuszy straży ochrony kolei zatrudnionych na stanowiskach administracyjnych. Rozporządzenie obowiązuje ponad 10 lat, umożliwiając tym pracownikom dalszą aktywność zawodową.

16. Ministra Sprawiedliwości (II.513.13.2014) z dnia 29 stycznia 2015 r. – w sprawie ograniczeń zakresu podmiotowego ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

W zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje problematyka dotycząca ograniczania zakresu podmiotowego ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Literalne brzmienie przepisów tej ustawy wyłącza z jej zakresu szkody powstałe w związku z wydaniem orzeczenia lub decyzji. Zgodnie z wcześniejszym stanem prawnym odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługiwało w wyniku wydania orzeczenia albo decyzji, a nie było konieczne jej wykonanie. Jak podkreśla Rzecznik, ograniczenie odszkodowania i zadośćuczynienia jedynie do wykonania orzeczenia lub decyzji z jednoczesnym pozbawieniem osób represjonowanych rekompensaty z tytułu ich wydania powoduje, że znaczna część dolegliwych represji i krzywd jej nie podlega. Poza odpowiedzialnością odszkodowawczą Skarbu Państwa w tym trybie pozostają takie represje, jak konieczność ukrywania się (często długotrwałego), utrata pracy, utrata przywilejów emerytalno-rentowych, co zwykle powodowało pogorszenie się sytuacji finansowej całej rodziny represjonowanego. Represje wynikające z samego faktu wydania orzeczenia lub decyzji o internowaniu odczuwalne są w większości przypadków do dziś, np. poprzez niskie renty i emerytury, brak oszczędności, czy składników majątkowych, brak środków na odpowiednie wykształcenie. Regulacja wyłączająca spoza zakresu odszkodowania lub zadośćuczynienia szkodę wynikłą z wydania orzeczenia lub decyzji, które były bezprawne, nie może korzystać z ochrony w świetle zasady sprawiedliwości społecznej wynikającej z zasady demokratycznego państwa prawnego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o podjęcie działań w celu poszerzenia katalogu osób uprawnionych z omawianej ustawy, wobec których wydane zostały orzeczenie lub decyzja, bez względu na okoliczność, czy zostały wykonane.

Minister Sprawiedliwości (03.03.2015 r.) stwierdził, że w obecnym stanie prawnym i faktycznym nie zachodzą bezwzględne przesłanki do podjęcia działań legislacyjnych mających na celu poszerzenie katalogu osób uprawnionych do odszkodowania i zadośćuczynienia na podstawie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Osoby, które opierają swoje roszczenia jedynie na fakcie wydania wobec nich postanowień o tymczasowym aresztowaniu i ściganiu listem gończym różnią się od osób internowanych tak samo, jak osoby ukrywające się przed internowaniem, a mianowicie brakiem represji polegającej na pozbawieniu

wolności. W świetle orzecznictwa sądów powszechnych nie ma podstaw do odrębnego stwierdzenia nieważności tego typu aktów. Na podstawie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego stwierdza się nieważność jedynie orzeczeń kończących postępowanie, a tym samym nieważność całego postępowania, które doprowadziło do ich wydania. Brak jest przeszkód prawnych, aby osoby represjonowane dochodziły swoich praw przed sądami powszechnymi na podstawie Kodeksu cywilnego. Ponadto ustawodawca stara się łagodzić negatywne skutki represji stosowanych wobec opozycjonistów w okresie PRL poprzez regulację w ustawach szczególnych. Na przykład celem regulacji zawartej w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którą za okresy składkowe uważa się również okresy niewykonywania pracy przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych, jest usunięcie ujemnych skutków w sferze uprawnień pracowniczych spowodowanych zwolnieniem z pracy za działalność opozycyjną.

17. Ministra Spraw Wewnętrznych (V.540.19.2014) z dnia 29 stycznia 2015 r. – w sprawie pogarszających się warunków obsługi interesantów w Wydziale Spraw Cudzoziemców Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje niepokojące informacje o sytuacji panującej w Wydziale Spraw Cudzoziemców Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w związku z dużą liczbą składanych przez cudzoziemców wniosków o wydanie zezwoleń na pobyt w Polsce. Istotny wpływ na wzrastającą liczbę wniosków ma dramatyczna sytuacja na Ukrainie. Duża liczba składanych wniosków wpływa na standardy obsługi interesantów w Wydziale Spraw Cudzoziemców. Powstające kolejki są źródłem dochodu dla grup nieformalnych pośredników, odpłatnie zajmujących lub odsprzedających miejsca w kolejce i wyzyskujących cudzoziemców usiłujących załatwić swoją sprawę w Urzędzie. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że samo utrzymanie się liczby składanych wniosków na obecnym poziomie w ciągu kilku miesięcy spowoduje całkowity paraliż systemu terminowego załatwiania spraw pobytowych cudzoziemców. W ocenie Dyrektora Generalnego Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego wyczerpano już wszystkie możliwości usprawnienia procesu prowadzenia postępowań legalizacyjnych i nie uzyskano oczekiwanych rezultatów. Jediną szansą na poprawę sytuacji są zmiany systemowe w prawie i obowiązujących procedurach. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zapoznanie się z sytuacją panującą w Wydziale i niezwłoczne podjęcie działań usprawniających procedury załatwiania spraw pobytowych cudzoziemców. Rzecznik prosi także o informację na temat sytuacji w pozostałych urzędach wojewódzkich w wydziałach zajmujących się legalizacją pobytu cudzoziemców na terytorium Polski.

Minister Spraw Wewnętrznych (03.03.2015 r.) poinformował, że opisany w wystąpieniu problem jest znany Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. Podjęto w związku z tym działania mające na celu poprawę sytuacji w tym zakresie. Planowane jest m.in. tymczasowe oddelegowanie do Wydziału Spraw Cudzoziemców

Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego funkcjonariuszy Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej. Odnosząc się do problemu tzw. mafii kolejkowych oraz nieuczciwych pełnomocników pośredniczących w procesie legalizowania pobytu i pracy cudzoziemców na terytorium Polski, Minister wskazał, że sprawa ta jest objęta zainteresowaniem Policji. Ponadto Minister poinformował, że Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców powołał roboczy zespół ekspercki, którego zadaniem jest wypracowanie wstępnych rozwiązań prawnych, które będą mogły zostać wykorzystane w przyszłych pracach nad projektem założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy o cudzoziemcach, w szczególności w zakresie usprawnienia postępowania w sprawach cudzoziemców, z uwzględnieniem dotychczasowej praktyki stosowania tej ustawy. Niezależnie od podjętych działań, niezbędne może okazać się zabezpieczenie dodatkowych środków finansowych na zwiększenie obsady kadrowej Wydziałów do Spraw Cudzoziemców w niektórych Urzędach Wojewódzkich, jednak ta kwestia znajduje się poza właściwością Ministra Spraw Wewnętrznych.

18. Ministra Spraw Wewnętrznych (V.540.1.2014) z dnia 30 stycznia 2015 r. – w sprawie sytuacji migrantów, obywateli Unii Europejskiej, z nieuregulowaną kwestią pobytu na terytorium Polski.

W 2014 roku Rzecznik Praw Obywatelskich zainteresowała się sytuacją migrantów, będących obywatelami Unii Europejskiej, którzy z różnych przyczyn nie mogą uregulować kwestii pobytu na terytorium Polski (np. opisywana w mediach sprawa rumuńskich Romów). Uwagę Rzecznika zwróciły przypadki, w których cudzoziemcy przyjeżdżający do Polski w ramach unijnej swobody przemieszczania się nie są w stanie spełnić przesłanek do nabycia prawa pobytu przez okres dłuższy niż trzy miesiące, określonych w ustawie o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobyście oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin. Problem ten dotyczy w szczególności osób znajdujących się w złej kondycji materialnej, niezdolnych do podjęcia zatrudnienia, które dodatkowo nie są objęte żadnym ubezpieczeniem zdrowotnym. Ze stanowiska resortu spraw wewnętrznych wynikało, że niedopełnienie obowiązku rejestracji przez obywateli UE nie wiąże się z negatywnymi konsekwencjami w postaci wydalenia z terytorium Polski i nie powinno mieć wpływu na możliwość skorzystania przez te osoby z dostępnych działań pomocowych.

W celu wyeliminowania ewentualnych wątpliwości dotyczących sytuacji prawnej i pobytowej tych cudzoziemców, Rzecznik Praw Obywatelskich zwróciła się do resortu spraw wewnętrznych z prośbą o przygotowanie Vademecum postępowania wobec cudzoziemców o nieuregulowanym statusie. W związku z powyższym Rzecznik prosi o poinformowanie, czy Vademecum zostało przygotowane i czy jest rozpowszechniane wśród organów samorządowych lub innych organów publicznych, które w swojej działalności mogą stykać się z migrantami poszukującymi wsparcia w uregulowaniu swego statusu w Polsce. Ponadto Rzecznik prosi o wyjaśnienie, czy w resorcie spraw wewnętrznych prowadzone były ostatnio prace nad założeniami polityki migracyjnej państwa, które dotyczyłyby omawianej grupy cudzoziemców.

Minister Spraw Wewnętrznych (05.03.2015 r.) poinformował, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z przedstawicielami Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz Komendy Głównej Straży Granicznej podjęło prace nad Vademecum postępowania wobec cudzoziemców o nieregulowanym statusie. Prace merytoryczne nad Vademecum zostały zakończone. Po opracowaniu jego szaty graficznej i tłumaczenia na języki obce najczęściej używane przez cudzoziemców aplikujących o zezwolenia pobytowe, planowane jest zamieszczenie elektronicznej wersji Vademecum na stronach internetowych Krajowego Punktu Kontaktowego Europejskiej Sieci Migracyjnej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz Komendy Głównej Straży Granicznej. Planowane jest również przekazanie Vademecum do wydziałów spraw cudzoziemców w urzędach wojewódzkich. Minister wskazał ponadto, że w związku z rozważaną przez resort spraw wewnętrznych nowelizacją ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin, brane jest pod uwagę wprowadzenie rozwiązań prawnych, które pozwoliłyby na uniknięcie sytuacji niepewności u osób chcących zalegalizować swój pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z zakresem wskazanej ustawy.

19. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (IV.7001.1.2014) z dnia 3 lutego 2015 r.
– w sprawie bonifikaty od opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego.

W ubiegłym roku Rzecznik Praw Obywatelskich zwróciła się do Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie interpretacji pojęcia „dochodu miesięcznego” uprawniającego do 50% bonifikaty od opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego. Ustawa o gospodarce nieruchomościami nie zawiera definicji „dochodu miesięcznego” ani nie wskazuje, z jakiego okresu dochód ma być brany pod uwagę przy udzielaniu bonifikaty od opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego, zaś w różnych rejonach Polski występuje rozbieżna praktyka stosowania przepisów w omawianym zakresie. Minister podzielił stanowisko Rzecznika co do konieczności precyzyjnego i jednoznacznego wskazania sposobu ustalania kryterium dochodowego w postępowaniach dotyczących opłat za użytkowanie wieczyste i poinformował o rozważeniu zasadności nowelizacji ustawy o gospodarce nieruchomościami. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie, czy podjęto działania legislacyjne mające na celu nowelizację ustawy o gospodarce nieruchomościami, a jeśli tak, to na jakim etapie procedowania znajduje się projekt ustawy nowelizującej.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (16.02.2015 r.) poinformowała, że w resorcie są obecnie prowadzone prace legislacyjne nad projektem ustawy o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz o zmianie ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości. W projekcie zaproponowano m.in. zmianę ustawy o gospodarce nieruchomościami polegającą na zdefiniowaniu pojęcia dochodu miesięcznego poprzez odwołanie się do przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych. Zaproponowane rozwiązanie ma na celu wyeliminowanie wątpliwości interpretacyjnych powstających na tle stosowania tego

przepisu, sygnalizowanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Procedowanie projektu wymaga jednak dłuższej perspektywy czasowej. Projekt zakłada bowiem bardzo istotne zmiany systemowe, które wymagają przeprowadzenia pogłębionych analiz ekonomicznych i społecznych.

20. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (II.517.6030.2014) z dnia 5 lutego 2015 r. – w sprawie stosowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej środków przymusu bezpośredniego.

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich monitorowane jest zagadnienie stosowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej środków przymusu bezpośredniego. Podczas wizytacji zwrócono uwagę na fakt, że w notatkach ze stosowania środków przymusu brak jest informacji o tym, czy osadzony został pouczony o możliwości złożenia skargi do sądu penitencjarnego na decyzję o zastosowaniu środków przymusu. Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej precyzuje, jakie informacje zawiera notatka ze stosowania środków przymusu. Wśród nich brakuje informacji o pouczeniu osadzonego o prawie do złożenia skargi na decyzję o zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego. Rzecznik uważa, że mimo formalnego braku obowiązku nałożonego na funkcjonariuszy Służby Więziennej w tym zakresie, każdorazowo po zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego osadzony powinien zostać niezwłocznie pouczony o prawie złożenia skargi na decyzję w tym przedmiocie do sądu penitencjarnego, a informacja o dokonaniu pouczenia powinna zostać odnotowana w dokumentacji ze stosowania środków, co osadzony poświadczalby własnoręcznym podpisem. Zapewnienie prawidłowego pouczenia o możliwości złożenia skargi na decyzję o zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego wzmacnia gwarancję praworządnego stosowania tych środków. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie oraz rozważenie możliwości wydania polecenia funkcjonariuszom Służby Więziennej w celu wprowadzenia tego rodzaju praktyki.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (25.02.2015 r.) stwierdził, że obowiązujące regulacje dotyczące dokumentowania i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej są właściwe. W wyniku działalności kontrolnej przedstawicieli Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz funkcjonariuszy Biura Ochrony i Spraw Obronnych Centralnego Zarządu Służby Więziennej, ilość stosowanych środków przymusu bezpośredniego w ciągu ostatnich lat sukcesywnie spada. Wprowadzono mechanizmy gwarantujące praworządne i humanitarne traktowanie osadzonych w działaniach związanych z użyciem środków przymusu bezpośredniego. We wszystkich możliwych przypadkach do notatki z użycia środków przymusu bezpośredniego dołącza się nośnik zawierający zapis z urządzeń rejestrujących. Komplet tej dokumentacji stanowi materiał archiwalny. Zakończenie procedury stosowania środków przymusu realizowane jest po zapoznaniu się z całością materiałów, rozmowie z osadzonym oraz pouczeniu go o możliwości złożenia zażalenia. Kontrole przeprowadzane przez funkcjonariuszy Biura Ochrony

i Spraw Obronnych Centralnego Zarządu Służby Więziennej nie wykazują poważnych błędów w zakresie użycia i dokumentowania środków przymusu bezpośredniego.

21. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (III.7044.104.2014) z dnia 5 lutego 2015 r. – w sprawie kontroli stanu przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Służby Więziennej w wybranych jednostkach penitencjarnych.

Przeprowadzone w ubiegłym roku przez przedstawiciela Rzecznika Praw Obywatelskich wizytacje wybranych jednostek penitencjarnych wykazały wzrastającą liczbę nadgodzin wśród funkcjonariuszy działu ochrony. Ponadto funkcjonariusze Służby Więziennej zgłaszali potrzebę przeprowadzenia generalnego remontu oraz standaryzacji w jednej z wizytowanych jednostek penitencjarnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o zlecenie zbadania przedstawionych zarzutów i poinformowanie o zajęтым stanowisku.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (25.02.2015 r.) poinformował o działaniach podejmowanych w celu redukcji godzin nadliczbowych wypracowanych przez funkcjonariuszy działu ochrony. Wizytowany zakład karny otrzymał środki finansowe na poprawę warunków służby. Przyznane środki wykorzystano na przeprowadzenie prac remontowych.

22. Ministra Sprawiedliwości (IV.510.347.2014) z dnia 6 lutego 2015 r. – w sprawie sytuacji prawnej osób występujących w procesie cywilnym bez profesjonalnego pełnomocnika.

Rzecznik Praw Obywatelskich, analizując regulacje mające gwarantować stronom postępowania cywilnego prawo do sprawiedliwego rozpoznania zawisłego sporu, powzięła wątpliwości co do zgodności z Konstytucją przepisu kodeksu postępowania cywilnego, który daje stronom postępowania uprawnienie do zwrócenia uwagi sądu na uchybienia regułom postępowania, których sąd dopuścił się w toku rozpoznawania sprawy cywilnej. Strona może wówczas złożyć zastrzeżenie do protokołu. Wątpliwości Rzecznika dotyczą zwłaszcza stosowania tego przepisu wobec osób występujących w procesie cywilnym bez pomocy profesjonalnego pełnomocnika. Stronie, która nie zgłosiła zastrzeżenia, co do zasady nie przysługuje prawo powoływania się na uchybienia sądu w dalszym toku postępowania. Przyjęte rozwiązanie wydaje się całkowicie odwracać role procesowe. Negatywnymi skutkami procesowymi ewentualnej omyłki proceduralnej sądu w konsekwencji obarczona została wyłącznie strona postępowania. Restrykcyjna wykładnia omawianego przepisu może naruszać gwarancje sprawiedliwego rozpoznania sprawy w sprawiedliwej procedurze, wynikające z Konstytucji oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, jak również godzić w prawo do skutecznego zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o przedstawienie stanowiska w sprawie.

23. Ministra Sprawiedliwości (IV.7024.5.2015) z dnia 6 lutego 2015 r. – w sprawie braku uregulowań dotyczących sytuacji prawnej osoby ubezwłasnowolnionej w zakresie kontaktów z rodziną lub innymi osobami bliskimi.

We wcześniejszej korespondencji w przedmiotowej sprawie Minister Sprawiedliwości zgodził się ze stanowiskiem, iż konieczne jest zapewnienie skutecznej ochrony praw osób niepełnosprawnych poprzez zmiany przepisów prawa procesowego, które umożliwiłyby realizację przez rodziców kontaktów z ubezwłasnowolnionym całkowicie dzieckiem, będącym osobą dorosłą. Zapewniono, że przy dokonywaniu najbliższej nowelizacji prawa rodzinnego zostanie rozważona koncepcja odpowiedniej zmiany przepisów. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o informację, czy w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są prace przygotowujące projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy bądź ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, które zmierzałyby do uregulowania prawa do kontaktów krewnych z osobą ubezwłasnowolnioną.

Minister Sprawiedliwości (16.03.2015 r.) poinformował, że obowiązujące przepisy prawa nie uniemożliwiają utrzymywania kontaktów z pełnoletnią osobą ubezwłasnowolnioną jej rodzicom czy też innym bliskim osobom. Z tej przyczyny nie występuje konieczność wprowadzenia nowych uregulowań prawnych. Z zasady bowiem opiekunem osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie powinna być osoba jej najbliższa, a zatem nie mająca interesu w ograniczaniu możliwości kontaktu z podopiecznym pozostałym członkom jego rodziny lub innym najbliższym osobom.

Jeżeli opiekun nie uznaje za zgodne z dobrem podopiecznego utrzymywania przez niego kontaktów, powinien wystąpić do sądu opiekuńczego o zezwolenie na odmowę wyrażenia zgody na te kontakty. Opiekun musi przede wszystkim uwzględnić potrzeby i dobro osoby pozostającej pod opieką oraz w miarę możliwości uwzględnić życzenia podopiecznego. Z tej przyczyny, nawet jeżeli nie dostrzega konieczności zwrócenia się do sądu o zezwolenie na uniemożliwienie lub ograniczenie utrzymywania kontaktów przez ubezwłasnowolnionego z określonymi osobami, rodzice lub inne osoby bliskie podopiecznego mogą poinformować sąd o takim zakazie ze strony opiekuna. Jeżeli okaże się, że opiekun nie sprawuje opieki w sposób należyty, sąd wyda odpowiednie zarządzenia, np. nakaże opiekunowi umożliwienie kontaktów podopiecznego z rodzicami lub innymi osobami bliskimi. Nienależyte wykonywanie opieki może także skutkować zwolnieniem opiekuna ze sprawowania opieki, gdyż nierespektowanie zarządzeń sądu, przejawiające się uniemożliwianiem lub ograniczaniem możliwości utrzymywania przez podopiecznego kontaktów np. z drugim rodzicem, stanowi przejaw zachowania naruszającego dobro osoby pozostającej pod opieką.

W założeniach projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw przewidziano dokonanie kompleksowych zmian w zakresie ochrony praw osób niepełnosprawnych przez zastąpienie instytucji ubezwłasnowolnienia, a co

za tym idzie również opieki nad ubezwłasnowolnionym całkowicie, innymi, bardziej elastycznymi środkami dopasowanymi do indywidualnych potrzeb konkretnej osoby i jeżeli to możliwe, bez ingerencji w jej zdolność do czynności prawnych. Proponowane rozwiązania przyjmują jako zasadę istnienie pełnej zdolności do czynności prawnych osoby dorosłej i jako wyjątki od niej, ograniczenie możliwości korzystania z tej zdolności, gdy jest to konieczne ze względu na stan konkretnej osoby z zaburzeniami psychicznymi. W świetle projektowanej regulacji, jeżeli sąd określając zakres zadań opiekuna nie wskaże wprost uprawnienia do decydowania w zakresie kontaktów podopiecznego z jego osobami najbliższymi, decyzje w tej materii pozostaną poza uprawnieniami opiekuna. Tym samym nie będzie on uprawniony do stosowania jakichkolwiek ograniczeń ani wobec podopiecznego, ani wobec jego najbliższych.

24. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (II.517.5016.2014) z dnia 6 lutego 2015 r. – w sprawie monitorowania zachowania osób pozbawionych wolności.

Wpływające do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich liczne wnioski w kwestii monitorowania zachowania osób pozbawionych wolności, nienależących do kategorii osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu wskazują, że nadal nierozwiązanym problemem, rodzącym wiele nieporozumień, jest obecność w celach mieszkalnych kamer, które nie służą w danym czasie do monitorowania zachowania osadzonego. Kwestia ta była już poruszana we wcześniejszych wystąpieniach. Zdaniem Rzecznika istnieje potrzeba stosowania przesłon obiektywu kamer w sytuacjach, gdy nie ma wskazań do monitorowania zachowania osoby pozbawionej wolności. Ministerstwo Sprawiedliwości zapewniało, że w takich przypadkach obraz i dźwięk urządzeń rejestrujących są wyłączane. Na podstawie wyników postępowań prowadzonych w Biurze Rzecznika, uprawnionym wydaje się być stwierdzenie, że wskazane przez Ministerstwo Sprawiedliwości rozwiązanie nie jest wystarczające. Nie zapewnia ono bowiem przejrzystego procesu stosowania monitoringu. Wnioskodawcy podnoszą, że czują się wprowadzani w błąd poprzez otrzymywanie sprzecznych informacji na temat aktywności kamer w celi. Rzecznik Praw Obywatelskich ponownie zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości wprowadzenia procedur zobowiązujących do stosowania w celach mieszkalnych przesłon kamer, które zostały wyłączone z powodu braku przesłanek do monitorowania zachowania osadzonego.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (27.02.2015 r.) stwierdził, iż Centralny Zarząd Służby Więziennej nie widzi potrzeby dodatkowego regulowania kwestii będącej przedmiotem wystąpienia Rzecznika. Monitorowanie zachowania osadzonego w celi mieszkalnej może odbywać się jedynie po wydaniu takiej decyzji przez dyrektora jednostki. Funkcjonariusze Służby Więziennej nie mają swobodnego dostępu do systemu monitoringu. Dostęp do systemu mają wyłącznie funkcjonariusze z odpowiednimi uprawnieniami. Wszelkie czynności wykonywane w systemie są rejestrowane i weryfikowane przez właściwych przełożonych, zatem nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, że obowiązująca procedura nie gwarantuje właściwego

postępowania Służby Więziennej w przedmiotowym zakresie. Producenci sprzętu do monitoringu nie przewidzieli możliwości fabrycznego wyposażenia kamer w przesłony, jak również ich praca nie jest sygnalizowana np. przy pomocy świecącej diody. Wykonywane we własnym zakresie przesłony muszą być zamontowane w sposób trwały, co może powodować zwłokę w uruchomieniu systemu monitoringu związaną z ich demontażem. Dlatego też obecnie decyzje o montażu tego typu przesłon podejmowane są indywidualnie przez poszczególne jednostki organizacyjne, po analizie konieczności i zasadności wprowadzenia takich rozwiązań.

25. Ministra Edukacji Narodowej (V.540.11.2014) z dnia 9 lutego 2015 r. – w sprawie realizacji prawa małoletnich cudzoziemców do edukacji w Polsce.

Rzecznik Praw Obywatelskich nawiązując do otrzymanej odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie w sprawie stwierdziła, że za działaniami zmierzającymi do odpowiedniego przygotowania kadry pedagogicznej powinny pójść zmiany systemowe, które z jednej strony ułatwią szkołom skuteczną realizację zadań, a z drugiej strony poprawią sytuację małoletnich cudzoziemców uczących się w polskich szkołach. Jednym z rozwiązań sugerowanych przez Rzecznika było ujednolicenie podstawy programowej realizowanej w stosunku do cudzoziemców. Minister Edukacji Narodowej stwierdziła jednak, że obowiązujące przepisy dają szkołom duże możliwości wyrównywania szans edukacyjnych, a wprowadzenie specjalnych regulacji dla cudzoziemców może te szanse zmniejszać. Minister nie wskazała też żadnych alternatywnych rozwiązań, które pozwoliłyby uniknąć dysproporcji w wymaganiach, jakie poszczególne szkoły stawiają uczniom. Rzecznik przedstawiła także propozycje zmiany zasad dopuszczania cudzoziemców do egzaminów zewnętrznych tzn. sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego. Proponowane przez Ministra Edukacji Narodowej ułatwienia dla uczniów należy uznać za dalece niewystarczające. Dobrym rozwiązaniem jest rozważane przez Ministra zwiększenie minimalnego wymiaru czasowego dodatkowych zajęć z języka polskiego. Zgodnie z zapowiedzią jednak, wprowadzenie tej zmiany ma poprzedzać trwająca aż rok analiza istniejących potrzeb i skutków finansowych, jakie zmiana ta może powodować. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o podjęcie działań, które w realny sposób wpłyną na poprawę stanu realizacji prawa małoletnich cudzoziemców do edukacji w Polsce.

26. Ministra Sprawiedliwości (II.517.514.2015) z dnia 10 lutego 2015 r. – w sprawie przedłużania pobytu pełnoletniego wychowanka w placówce wychowawczej do zakończenia roku szkolnego.

Do Rzecznika zwracają się pracownicy młodzieżowych ośrodków wychowawczych podnosząc, że bardzo często sąd przedłuża pobyt pełnoletniego wychowanka w ośrodku do czasu ukończenia roku szkolnego, bez jego zgody. Rzecznik Praw Obywatelskich w wystąpieniu z dnia 11 czerwca 2012 r. do Ministra Sprawiedliwości postulowała zmianę przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, aby dostosować je do standardów konstytucyjnych. Z udzielonej odpowiedzi wynikało, że

problematyka ta zostanie uwzględniona w toku dalszych prac legislacyjnych. Mimo upływu ponad dwóch lat nie doszło do zapowiadanej nowelizacji. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie i poinformowanie, czy toczą się prace nad nowelizacją ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, a jeśli nie, to rozważenie zainicjowania takich prac.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (27.02.2015 r.) wyjaśnił, że przedstawiona przez Rzecznika Praw Obywatelskich problematyka konieczności dostosowania regulacji ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich do regulacji zawartej w Konstytucji RP była przedmiotem analizy Ministra Sprawiedliwości i została objęta, wpisaniem do Wykazu Prac Rady Ministrów i procedowanym obecnie, projektem założeń ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich i innych ustaw. Zmiana polegać będzie na wprowadzeniu obowiązku uzyskania zgody pełnoletniego nieletniego umieszczonego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym na przedłużenie okresu pobytu do czasu zakończenia roku szkolnego. Bez zgody nieletniego sąd rodzinny nie będzie mógł orzec o przedłużeniu pobytu w placówce. Projektuje się również zawarcie regulacji przewidującej prawo do wyrażenia zgody na kontynuowanie nauki po ukończeniu 18 roku życia przez nieletnich umieszczonych w innych placówkach, o których mowa w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich.

27. Ministra Zdrowia (V.7014.2.2015) z dnia 12 lutego 2015 r. – w sprawie stwierdzenia przerwy w wykonywaniu zawodu lekarza.

W toku rozpatrywania indywidualnej sprawy dotyczącej stwierdzenia przerwy w wykonywaniu zawodu lekarza ujawnił się problem natury generalnej, a mianowicie braku w obowiązujących przepisach przejrzystej procedury i formy stwierdzenia przerwy w wykonywaniu zawodu lekarza oraz stosownej drogi odwoławczej od rozstrzygnięcia wydanego w tej sprawie przez okręgową radę lekarską. Problem, jakie działania uważa się za wykonywanie lub niewykonywanie zawodu lekarza i na podstawie jakiej procedury następuje stwierdzenie przerwy w wykonywaniu zawodu oraz kiedy okres niewykonywania zawodu ulega przerwaniu, powinien stać się przedmiotem regulacji ustawowej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie działań w celu uregulowania przedstawionego problemu zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie standardami konstytucyjnymi.

Minister Zdrowia (12.03.2015 r.) odnosząc się do kwestii procedury stwierdzenia przerwy w wykonywaniu zawodu lekarza wyjaśnił, iż obowiązek informowania właściwej okręgowej rady lekarskiej o rozpoczęciu przerwy w wykonywaniu zawodu oraz zamiarze podjęcia wykonywania zawodu po dłuższym niż 5 lat okresie jego niewykonywania, spoczywa na lekarzu. Zdaniem Ministra Zdrowia obowiązujące przepisy ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty w sposób wystarczająco precyzyjny definiują wykonywanie zawodu lekarza i lekarza dentysty, w tym z punktu widzenia unormowań dotyczących przerwy w wykonywaniu zawodu. Jednocześnie Minister poinformował, że Prezes Naczelnej Rady Lekarskiej w piśmie z dnia 5 marca 2015 r. wskazał, że samorząd lekarski dostrzega sygnalizowane przez Rzecznika Praw

Obywatelskich niedoskonałości obowiązującej ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry, która w sposób skrótowy i niekompletny reguluje kwestie związane ze stwierdzeniem przerwy w wykonywaniu zawodu lekarza i lekarza dentystry. Ze względu na wątpliwości interpretacyjne związane ze stosowaniem ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz potrzebę ujednoczenia działania okręgowych rad lekarskich w tym zakresie, Naczelna Rada Lekarska wydała stanowisko w sprawie interpretacji art. 10 ust. 3 tej ustawy w zakresie ustalania pięcioletniego okresu niewykonywania zawodu lekarza i lekarza dentystry. Zdaniem Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej, stosowanie się przez okręgowe rady lekarskie do interpretacji przepisu zawartej w tym stanowisku, przyczyniło się do usprawnienia procedury kierowania na przeszkolenie w związku z przerwą w wykonywaniu zawodu i nie wzbudzało dotychczas kontrowersji. Prezes Naczelnej Rady Lekarskiej wyraził przekonanie, że ewentualne zmiany ustawowe sugerowane przez Rzecznika powinny uwzględniać rozwiązania przyjęte w powyższym stanowisku. W opinii Ministerstwa Zdrowia podjęcie decyzji w sprawie ewentualnych prac legislacyjnych w omawianym zakresie powinno być poprzedzone uzyskaniem stanowiska Naczelnej Rady Lekarskiej w przedmiocie faktycznej skali zjawiska powstawania sporów w zakresie realizacji przez samorząd lekarski przepisu art. 10 ust. 3 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry.

28. Ministra Zdrowia (V.7013.92.2014) z dnia 12 lutego 2015 r. – w sprawie zasad dostępu do wyrobów medycznych.

Oddziały wojewódzkie NFZ wprowadzają okresowo listy oczekujących na potwierdzenie i realizację zleceń na zaopatrzenie w wybrane wyroby medyczne wydawane na zlecenie. Praktyka w tym zakresie, sprowadzająca się do ograniczania dostępu do świadczeń gwarantowanych ze środków publicznych, nie znajduje oparcia w przepisach ustawowych. Praktyka ta prowadzi do nierównego traktowania świadczeniobiorców i nierównego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Tworzenie tego typu list oczekujących opiera się bowiem na niejasnych kryteriach, zarówno w zakresie tworzenia kolejek, jak i realizacji zleceń. Ustawa o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych, regulująca problem zaopatrzenia w wyroby medyczne, nie zawiera przepisów pozwalających na tworzenie listy oczekujących na potwierdzenie i realizację zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne wydawane na zlecenie, jak również nie upoważnia do uregulowania tej sprawy w drodze przepisów wykonawczych. Nie kwestionując konieczności i zasadności tworzenia w określonych przypadkach rejestru zleceń oczekujących, Rzecznik postuluje uregulowanie zasad dostępu do wyrobów medycznych w przepisach ustawowych, w oparciu o przejrzyste kryteria tworzenia kolejek i realizacji zleceń. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o podjęcie działań w kierunku uregulowania zasad tworzenia kolejek na wyroby medyczne zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie standardami konstytucyjnymi.

Minister Zdrowia (19.03.2015 r.) wyjaśnił, że w ramach swoich kompetencji podejmuje działania mające na celu poprawę dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz podnoszenia jakości udzielanych świadczeń zdrowotnych. Świadczenia opieki zdrowotnej zakwalifikowane jako świadczenia gwarantowane finansowane ze środków publicznych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego przysługują również z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne wydawane na zlecenie osoby uprawnionej oraz ich naprawy, o których mowa w ustawie o refundacji. Odnosząc się do kwestii tworzenia kolejek na wyroby medyczne zgodnie ze standardami konstytucyjnymi, Minister Zdrowia poinformował, że podjęte zostaną działania mające na celu uregulowanie tej materii.

29. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (II.517.1999.2014) z dnia 12 lutego 2015 r. – w sprawie realizacji prawa do obrony skazanego odbywającego karę dyscyplinarną w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej.

W ocenie Rzecznika skazany nie jest pozbawiony prawa porozumiewania się ze swoim obrońcą podczas odbywania kary dyscyplinarnej w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej. Wykonując tę karę, skazanemu uniemożliwia się m.in. kontakt z innymi osadzonymi, rodziną i innymi osobami, poza przełożonymi i osobami wykonującymi szczególne zadania np. lekarzem, obrońcą, kapłanem czy psychologiem. Zakaz kontaktu z tymi osobami wykraczałby poza istotę tej kary, która jest jednym ze środków oddziaływania penitencjarnego i ma realizować przede wszystkim cele wychowawcze. W prowadzonym postępowaniu wyjaśniającym w sprawie skargi skazanego Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej nie zgodził się jednak ze stanowiskiem Rzecznika wskazując, że czasowe pozbawienie możliwości korzystania z samoinkasujących aparatów telefonicznych skazanego umieszczonego w celi izolacyjnej nie jest równoznaczne z naruszeniem prawa do obrony i nie prowadzi do pozbawienia prawa do komunikowania się z obrońcą. Skazany może bowiem swobodnie porozumiewać się z adwokatem w drodze korespondencji. Problematyka prawa do obrony skazanego odbywającego karę dyscyplinarną w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej była już przedmiotem wystąpienia Rzecznika do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w 2010 r. Dyrektor Generalny zgodził się wówczas z Rzecznikiem, iż w świetle obowiązujących regulacji prawnych wymierzenie skazanemu kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej nie może ograniczać jego prawa do komunikowania się z ustanowionym w postępowaniu wykonawczym obrońcą. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie działań, które skutecznie będą chronić prawo do obrony skazanego odbywającego karę dyscyplinarną w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (04.03.2015 r.) podzielił stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie opisanej w wystąpieniu i poinformował, że do dyrektorów okręgowych Służby Więziennej zostało wysłane pismo przypominające, iż wykonywanie wobec skazanego kary dyscyplinarnej umieszczenia

w celi izolacyjnej nie może ograniczać jego prawa do komunikowania się z obrońcą ustanowionym w postępowaniu wykonawczym.

30. Ministra Finansów oraz Przewodniczącej Komisji Nadzoru Audytowego (VII.561.15.2014) z dnia 13 lutego 2015 r. – w sprawie przepisów dotyczących biegłych rewidentów.

W nawiązaniu do wcześniejszej korespondencji Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie, czy Minister Finansów rozważa nowelizację ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym, tak aby wykładnia przepisów dotyczących pozbawienia biegłego rewidenta możliwości wykonywania zawodu nie budziła w praktyce dalszych wątpliwości interpretacyjnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się również o udzielenie informacji, czy zagadnienia dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej biegłych rewidentów oraz przesłanki posiadania przez biegłych rewidentów nieskazitelnego charakteru zostały poddane analizie w trakcie prac nad zmianą ustawy o biegłych rewidentach związanych z wydaniem dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/56/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. zmieniającej dyrektywę 2006/43/WE w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych oraz rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylające decyzję Komisji 2005/909/WE.

Zastępca Przewodniczącego Komisji Nadzoru Audytowego (11.03.2015 r.) poinformował, że prace związane z nowelizacją ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym prowadzone są w ramach Ministerstwa Finansów, jednak pozostają poza właściwością Komisji Nadzoru Audytowego. W odpowiedzi zauważono jednak, że dyrektywa z dnia 16 kwietnia 2014 r. Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/56/UE zmieniająca dyrektywę 2006/43/WE w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego wprowadzają na tyle odmienne rozwiązania w porównaniu do obowiązujących dotychczas w polskim porządku prawnym, że może to spowodować konieczność wprowadzenia zmian również w kwestiach, których dotyczy zapytanie Rzecznika Praw Obywatelskich. W związku z powyższym, z informacji posiadanych przez Biuro Komisji Nadzoru Audytowego, w pierwszej kolejności analizie poddany został zakres zmian bezwzględnie związanych z koniecznością implementacji ww. dyrektywy i dostosowaniem rozwiązań ustawowych do ww. rozporządzenia. Po podjęciu decyzji w powyższym zakresie będą analizowane i rozpatrywane pozostałe zmiany postulowane do wprowadzenia w ustawie o biegłych rewidentach.

Minister Finansów (16.03.2015 r.) poinformował, że państwa członkowskie są zobowiązane do implementacji nowych przepisów prawa Unii Europejskiej z zakresu audytu do dnia 17 czerwca 2016 r. Przyjęte przepisy zawierają m.in. szczegółowe regulacje dotyczące systemu dochodzeń i sankcji, którego celem jest wykrywanie i karanie przypadków nienależytego wykonywania przez biegłych rewidentów oraz firmy audytorskie badań ustawowych. Przepisy przewidują, aby zarządzanie systemem dyscyplinarnym dotyczącym biegłych rewidentów badających jednostki zainteresowania publicznego było w gestii organu nadzoru publicznego i nie mogło być delegowane na samorząd zawodowy. Delegowanie zadań w zakresie nakładania sankcji na firmy audytorskie badające jednostki zainteresowania publicznego będzie możliwe pod warunkiem, że większość członków organu, któremu przekazano realizację tego zadania będzie niezależna od środowiska biegłych rewidentów. Zatem implementacja tych aktów będzie wiązała się z koniecznością dokonania kompleksowych zmian w ustawie o biegłych rewidentach również w zakresie regulacji dotyczących postępowań dyscyplinarnych. Obecnie trwające prace mają na celu wybór najwłaściwszych z możliwych do przyjęcia rozwiązań, które pozwolą na efektywną i skuteczną realizację zakładanych celów. Ostateczne decyzje nie zostały jeszcze podjęte. Jednocześnie Minister Finansów zapewnił, że w dalszej części procesu legislacyjnego po opracowaniu projektu ustawy zawierającej zmiany do ustawy o biegłych rewidentach, ewentualnie nowej ustawy, będą przeprowadzone konsultacje publiczne, w których uwzględniony zostanie również Rzecznik Praw Obywatelskich.

31. Ministra Obrony Narodowej (III.7042.982.2014) z dnia 18 lutego 2015 r. – w sprawie sposobu ustalania wysokości należnego świadczenia rekompensacyjnego za utracone dochody.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi od żołnierzy rezerwy dotyczące sposobu ustalania wysokości należnego świadczenia rekompensacyjnego za utracone dochody. Zgodnie z postanowieniami znowelizowanej ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej żołnierzowi rezerwy oraz osobie przeniesionej do rezerwy niebędącej żołnierzem rezerwy, którzy odbyli ćwiczenia wojskowe, z wyjątkiem ćwiczeń trwających do dwudziestu czterech godzin odbywających się w czasie lub w dniu wolnym od pracy, przysługuje świadczenie pieniężne rekompensujące utracone wynagrodzenie ze stosunku pracy lub stosunku służbowego albo dochód z prowadzonej działalności gospodarczej lub rolniczej, które mogliby uzyskać w okresie odbywania ćwiczeń wojskowych. Tymczasem przepisy obowiązującego obecnie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania i wypłacania świadczenia pieniężnego żołnierzom rezerwy odbywającym ćwiczenia wojskowe dotyczące ustalania wysokości świadczenia rekompensacyjnego są niezgodne z postanowieniami ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP. Przewidują one bowiem sposób ustalania świadczenia pieniężnego według reguł, które obowiązywały przed wejściem w życie ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP oraz niektórych innych ustaw. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o podjęcie pilnych działań w celu

dostosowania regulacji wykonawczych obowiązujących w tym zakresie do nowych ustawowych reguł ustalania świadczenia pieniężnego.

Minister Obrony Narodowej (26.03.2015 r.) poinformował, że projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu ustalania i trybu wypłacania świadczenia pieniężnego żołnierzom rezerwy odbywającym ćwiczenia wojskowe został skierowany do konsultacji międzyresortowych w dniu 19 stycznia 2015 r. Ze względu na uwagi, które zostały zgłoszone w czasie prowadzonych uzgodnień zaszła konieczność jego modyfikacji i obecnie trwają prace zmierzające do jego pełnej akceptacji w ramach Rady Ministrów. Minister zapewnił, że zostaną dołożone wszelkie starania, aby projekt przedmiotowej regulacji możliwie szybko wszedł do porządku prawnego.

32. Ministra Sprawiedliwości (VII.603.10.2014) z dnia 19 lutego 2015 r. – w sprawie nierównego dostępu do stanowiska referendarza sądowego.

W zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje kwestia nierównego traktowania w stosunku do absolwentów aplikacji sędziowskiej ukończonej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury osób, które ukończyły aplikację sędziowską i referendarską na poprzednio obowiązujących zasadach tj. odbyły te aplikacje i zdały egzamin sędziowski lub referendarski przed utworzeniem KSSiP. W ocenie Rzecznika nierówne traktowanie wskazanych grup polega na faworyzowaniu absolwentów aplikacji sędziowskiej KSSiP w dostępie do stanowiska referendarza sądowego. W odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie w tej sprawie Minister Sprawiedliwości poinformował, że jego zdaniem tryb określony w ustawie o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury nie faworyzował absolwentów KSSiP z uwagi na sposób dojścia do tego stanowiska w wyniku odbycia 30-miesięcznej aplikacji sędziowskiej i zdania egzaminu sędziowskiego z wynikiem pozytywnym. Rzecznik Praw Obywatelskich, biorąc pod uwagę informacje wynikające z wpływających skarg, a także zmianę treści ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, nie zgadza się z przedstawionym stanowiskiem Ministerstwa. Zgodnie z Konstytucją obywatele polscy korzystający z pełni praw publicznych mają prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach. Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że regułą powinien być dostęp do stanowisk w służbie publicznej w drodze konkursu przeprowadzonego na podstawie jasnych, określonych w ustawie kryteriów. Takie rozwiązanie odpowiada nie tylko wymogom sprawiedliwości, wykluczając arbitralność rozstrzygnięć, ale ponadto służy realizacji dobra wspólnego, umożliwiając nabór najlepszych kandydatów na poszczególne stanowiska w służbie publicznej. Przyznanie absolwentom aplikacji sędziowskiej prowadzonej przez KSSiP pierwszeństwa w zatrudnieniu na stanowisko referendarza sądowego spowodowało, że inne osoby, w tym absolwenci dotychczasowej aplikacji sądowej lub referendarskiej, zostali pozbawieni możliwości skutecznego ubiegania się o wolne stanowiska referendarskie. Analogiczne uwagi należy również odnieść do stanowisk asystenckich. W ocenie Rzecznika, z uwagi na występujący deficyt wolnych stanowisk referendarskich, przyjęte rozwiązania eliminują realne szanse absolwentów

dotychczasowej aplikacji sądowej lub referendarskiej na zatrudnienie na stanowisku asystenta sędziego lub referendarza sądowego. W konsekwencji prowadzą one do naruszenia prawa dostępu obywateli do służby publicznej na jednakowych zasadach. Rzecznik Praw Obywatelskich ponownie zwraca się z prośbą o rozważenie dokonania zmiany przepisów w celu usunięcia wskazanych nieprawidłowości.

Minister Sprawiedliwości (20.03.2015 r.) poinformował, że obecny model dochodzenia do zawodów prawniczych zakłada swobodę przepływu kadr pomiędzy tymi zawodami oraz równorzędnego traktowania kilku dróg prowadzących do ich objęcia. Pomimo, że zgodnie z ustawą – Prawo o ustroju sądów powszechnych nabór kandydatów na stanowisko referendarza sądowego organizuje się w drodze konkursu, równoległą drogą zatrudnienia na stanowisku referendarza sądowego jest ukończenie aplikacji sędziowskiej i złożenie egzaminu sędziowskiego z wynikiem pozytywnym. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury prowadzi obecnie szkolenia dla aplikantów aplikacji sędziowskiej według przepisów dwóch różnych regulacji prawnych. Cezurę czasową ich stosowania stanowi rozpoczęcie aplikacji przed lub po dniu 26 sierpnia 2014 r., kiedy weszła w życie ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Podkreślenia wymaga jednak, że z inicjatywy Senatu RP trwają obecnie prace legislacyjne zmieniające zasady odbywania aplikacji sędziowskiej. Sejm RP uchwalił w dniu 20 lutego 2015 r. ustawę o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw, która zmienia zasady szkolenia wstępnego przez likwidację aplikacji ogólnej i wydłużenie okresu aplikacji sędziowskiej do 36 miesięcy oraz nie zapewnia absolwentom aplikacji sędziowskiej zachowania uprawnień do pierwszeństwa zatrudnienia ich na stanowisku referendarza sądowego lub asystenta sędziego bez konieczności udziału w procedurze konkursowej. W przypadku aplikantów aplikacji sędziowskiej zniesiona zostanie gwarancja zatrudnienia na stanowisku referendarza sądowego, a ich zatrudnienie na tym stanowisku zależne będzie od podaży etatów w sądach.

33. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (VII.534.18.2015) z dnia 19 lutego 2015 r. – w sprawie problemów prawnych rodziców w sytuacji urodzenia martwego dziecka, którego płci nie da się ustalić.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich napływają skargi rodziców, którzy nie mogą otrzymać zasiłku pogrzebowego ani zasiłku macierzyńskiego w sytuacji urodzenia martwego dziecka, którego płci nie da się ustalić. Problem, z którym do Rzecznika zwracają się skarżący dotyczy przedwczesnego urodzenia dziecka, którego płci w chwili urodzenia nie da się ustalić. W takiej sytuacji rodzice nie są w stanie uzyskać aktu urodzenia z adnotacją „dziecko martwo urodzone”. Rodzicom, którzy pokryli koszty związane z pochówkiem dziecka, czy też ubezpieczonej matce, która urodziła martwe dziecko, nie przysługują żadne świadczenia, ponieważ nie są w stanie przedstawić wymaganych odpisów aktu urodzenia. Prowadzi to do nierównego traktowania kobiet, które urodziły martwe dziecko. W ocenie Rzecznika niezrozumiałe jest wymaganie określania płci w akcie urodzenia dziecka martwego w celu uzyskania

przez rodziców określonych świadczeń. Bez względu na to, czy płeć dziecka da się ustalić, strata dziecka i jego pochówek jest przeżyciem traumatycznym i te zdarzenia uruchamiają potrzebę wsparcia rodziców. Przepisy ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego i rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie pisemnego zgłoszenia urodzenia dziecka, przewidują obowiązek zgłoszenia każdego martwego urodzenia. Z drugiej strony przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania wprowadzają rozróżnienie między urodzeniem żywym, martwym i poronieniem. Ustawa Prawo o aktach stanu cywilnego nie przewiduje takiego rozróżnienia. W ocenie Rzecznika dla uzyskania przez rodziców skróconego urlopu macierzyńskiego, zasiłku macierzyńskiego, czy też zasiłku pogrzebowego nie jest konieczne ustalanie płci dziecka martwo urodzonego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie zmiany przepisów rozporządzeń tak, aby opisane w nich świadczenia możliwe były do udzielenia w razie przedstawienia karty zgonu dziecka, analogicznie do rozwiązania przyjętego w ustawie o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

34. Ministra Spraw Wewnętrznych (VII.534.14.2014) z dnia 20 lutego 2015 r. – w sprawie przypadków nieuznawania przez kierowników urzędów stanu cywilnego dokumentów przetłumaczonych przez zagranicznych tłumaczy przysięgłych.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje informacje o nieuznawaniu przez niektórych kierowników urzędów stanu cywilnego tłumaczeń z języka obcego na język polski dokonanych przez tłumaczy przysięgłych, którzy nabyli kwalifikacje zawodowe poza granicami Polski. W ocenie Rzecznika kwestia ta nie jest uregulowana w sposób dostateczny w polskim porządku prawnym. Obecnie część kierowników urzędów stanu cywilnego akceptuje tłumaczenia z języka obcego na język polski sporządzone przez zagranicznych tłumaczy przysięgłych, a część odmawia zgody na ich uwzględnienie. W ocenie Rzecznika prowadzi to do podważenia zasady zaufania obywateli do demokratycznego państwa prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o zajętych w sprawie stanowisku oraz ewentualnych działaniach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które mają na celu zmianę opisanego stanu rzeczy.

Minister Spraw Wewnętrznych (17.03.2015 r.) wyjaśnił, że wątpliwości spowodowane były interpretacją przepisu nieobowiązującego już rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 października 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania aktów stanu cywilnego, sposobu prowadzenia ksiąg stanu cywilnego, ich kontroli, przechowywania i zabezpieczenia oraz wzorów aktów stanu cywilnego, zaświadczeń i protokołów. Nowa ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego, która weszła w życie z dniem 1 marca 2015 r., w sposób kompleksowy uregulowała kwestie dokonywania tłumaczenia dokumentów sporządzanych w języku obcym oraz udziału tłumaczy przy czynnościach z zakresu rejestracji stanu cywilnego. Na podstawie przepisów powyższej ustawy, dokumenty wystawione w języku obcym, składane kierownikowi Urzędu Stanu Cywilnego w związku z rejestracją stanu cywilnego, będą przedkładane

wraz z urzędowym tłumaczeniem na język polski, dokonywanym przez tłumacza przysięgłego lub konsula. Ustawodawca doprecyzował, że chodzi tu o tłumacza przysięgłego wpisanego na listę prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości.

Ponadto ustawa zrównała tłumaczenia dokumentów dokonane przez tłumacza w państwie przyjmującym, a następnie poświadczone przez polskiego konsula z tłumaczeniami dokumentów wykonywanymi przez polskiego konsula, a także wprowadziła możliwość uznania tłumaczenia pośredniego, co oznacza, że w przypadku języków rzadko występujących będzie możliwe przyjmowanie przez kierownika Urzędu Stanu Cywilnego tłumaczenia dokonanego z języka sporządzenia aktu na język powszechnie znany polskiemu konsulowi, a następnie przetłumaczonego przez tego konsula na język polski. W przypadku braku tłumacza przysięgłego języka danego państwa na terytorium RP, ustawa dopuszcza złożenie tłumaczenia dokumentu zagranicznego potwierdzającego stan cywilny dokonanego przez konsula lub uprawnionego pracownika przedstawicielstwa dyplomatycznego państwa obcego na terytorium RP. Dla zachowania zgodności z prawem wspólnotowym ustawa przewiduje możliwość uznawania tłumaczeń wykonywanych przez tłumaczy przysięgłych uprawnionych w którymkolwiek z państw członkowskich UE lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Przyjęte rozwiązania powinny wyeliminować problemy z uznawaniem tłumaczeń zagranicznych dokumentów w zakresie procedowania spraw obszaru rejestracji stanu cywilnego.

35. Ministra Administracji i Cyfryzacji (VII.613.4.2014) z dnia 20 lutego 2015 r. – w sprawie wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego ustawy Prawo o zgromadzeniach.

Trybunał Konstytucyjny, po rozpatrzeniu wniosków grup posłów oraz Rzecznika Praw Obywatelskich, w wyroku z dnia 18 września 2014 r. (sygn. akt K 44/12) stwierdził niekonstytucyjność szeregu przepisów ustawy Prawo o zgromadzeniach. W powyższym wyroku Trybunał opowiedział się za przyznaniem ustawowej ochrony zgromadzeniom liczącym mniej niż piętnaście osób. W ocenie Trybunału wadliwość obowiązującej regulacji dotyczy pominięcia materii niezbędnej dla pełnego zrealizowania konstytucyjnej wolności zgromadzeń. Przy okazji uregulowania statusu zgromadzeń składających się z mniej niż 15 uczestników, należałoby także rozważyć uregulowanie organizowania zgromadzeń spontanicznych. Doprecyzowania wymagają również przepisy umożliwiające wydanie decyzji o zakazie jednego ze zgłoszonych zgromadzeń w przypadku ich kolizji. Ponadto do dnia wejścia w życie wyroku Trybunału, tj. do dnia 4 października 2015 r., niezbędne jest wprowadzenie przepisów, które zrealizują standard wynikający z Konstytucji RP, a także Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, w zakresie drogi odwoławczej od decyzji o zakazie zgromadzenia publicznego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie informacji na temat prowadzonych prac legislacyjnych zmierzających do wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Minister Administracji i Cyfryzacji (26.03.2015 r.) poinformował, że Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji opracowało projekt nowej ustawy Prawo

o zgromadzeniach. Przygotowana ustawa ma nie tylko zapobiec powstaniu luki w związku z wejściem w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 września 2014 r. sygn. akt K 44/12, ale również realizować wytyczne zawarte w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 3 maja 2007 r. w sprawie Bączkowski i inni przeciwko Polsce (skarga nr 1543/06). W projekcie przewidziano dwa rodzaje zgromadzeń: marsze, wymagające uprzedniego zgłoszenia zamiaru ich odbycia organowi gminy, oraz zgromadzenia stacjonarne, zwoływane ad hoc, które co do zasady nie będą wymagały uprzedniego zgłoszenia. W odmienny sposób została uregulowana procedura doręczeń decyzji organu gminy w sprawie zakazu marszu oraz terminy na dokonanie poszczególnych czynności zarówno przez organizatora marszu, jak i organy administracji, co ma zapewnić skuteczność procedury odwoławczej, a w rezultacie wykonanie wytycznych ETPCz. W tej sprawie Zespół ds. Programowania Prac Rządu w dniu 18 lutego 2015 r. podjął decyzję o włączeniu projektu do Wykazu prac Rady Ministrów. Projekt ustawy, po przeprowadzeniu niezbędnych konsultacji wewnętrznych, został skierowany do uzgodnień społecznych i międzyresortowych w dniu 25 marca 2015 r. Z uwagi na kalendarz prac Sejmu RP termin konsultacji międzyresortowych został skrócony do 3 kwietnia 2015 r.

36. Ministra Finansów (VII.711.4.2014) z dnia 20 lutego 2015 r. – w sprawie uprawnień inspektora kontroli skarbowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu problem dotyczący uprawnień inspektora kontroli skarbowej po wejściu w życie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Ustawa ta, określając kwalifikacje zawodowe konieczne do wykonywania zawodu audytora wewnętrznego w jednostce sektora finansów publicznych, nie wymienia wśród nich ukończenia aplikacji kontrolerskiej i złożenia egzaminu kontrolerskiego lub złożenia egzaminu kwalifikacyjnego na stanowisko inspektora kontroli skarbowej. Wymagania te były określone w poprzednio obowiązującej ustawie z 2005 r. Ustawodawca ustalił dwuletni okres przejściowy, do dnia 31 grudnia 2011 r., w jakim osoby te mogą być audytorami wewnętrznymi na podstawie uprawnień przyznanych im przez ustawę o finansach publicznych z 2005 r. i nie przerywając działalności zawodowej uzupełnić kwalifikacje zgodnie z wymaganiami określonymi w ustawie z 2009 r. W ocenie Rzecznika sytuacja dotycząca inspektorów kontroli skarbowej oraz kontrolerów Najwyższej Izby Kontroli może stać w sprzeczności z konstytucyjną zasadą ochrony praw nabytych. Zmiana ustawodawcza, która odbiera pewnej grupie osób uprawnienia zawodowe w przypadku, gdy ustawodawca nie wykazał merytorycznego uzasadnienia, może naruszać konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego. Wprowadzona zmiana została bardzo lakonicznie uzasadniona w projekcie ustawy o finansach publicznych. Nie wskazano bowiem, jakie braki w przygotowaniu i doświadczeniu zawodowym inspektorów kontroli skarbowej i kontrolerów Najwyższej Izby Kontroli uniemożliwiają im pełnienie funkcji audytorów wewnętrzych po 31 grudnia 2011 r. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

37. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (V.7200.4.2015) z dnia 20 lutego 2015 r.
– w sprawie nieprawidłowości w funkcjonowaniu prowadzonych przez okręgowe izby lekarsko-weterynaryjne rejestrów podmiotów leczniczych dla zwierząt.

Rzecznik Praw Obywatelskich porusza w wystąpieniu problem nieprawidłowości w funkcjonowaniu rejestrów podmiotów leczniczych dla zwierząt, prowadzonych przez okręgowe izby lekarsko-weterynaryjne. Zgodnie z przepisami ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt, jednym z elementów wniosku o wpis do rejestru jest wskazanie osoby kierownika zakładu leczniczego. Na kierowniku podmiotu leczniczego dla zwierząt spoczywają takie obowiązki, jak zapewnienie właściwego prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej, czy zawiadomienie odpowiednich służb o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej. Osoba pełniąca taką funkcję odpowiada również za właściwy obrót produktami leczniczymi dla zwierząt. Nieprzestrzeganie obowiązków prowadzić może natomiast do odpowiedzialności karnej na podstawie ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych oraz ustawie Prawo farmaceutyczne. Tymczasem, jak wskazują skargi kierowane do Rzecznika, zdarza się, że właściciele podmiotów leczniczych dla zwierząt, wnioskując o wpis do rejestru zakładów leczniczych dla zwierząt, wskazują jako kierownika zakładu zatrudnionego tam lekarza weterynarii, który nie przyjął funkcji kierowniczej. Wniosek o wpis do rejestru nie jest weryfikowany przez właściwą okręgową izbę lekarsko-weterynaryjną. Brak weryfikacji tego, czy osoby wskazane jako kierownik zakładu leczniczego dla zwierząt rzeczywiście pełnią taką funkcję narażać może te osoby na ryzyko poniesienia odpowiedzialności, w tym karnej, za wystąpienie ewentualnych nieprawidłowości w zakładzie leczniczym. Co istotne, zainteresowanym lekarzom nie przysługują prawa strony w postępowaniu o wpis w rejestrze. Uchwała okręgowej izby lekarsko-weterynaryjnej nie jest im doręczana, a nawet jeśli uzyskali o niej informację, to nie są legitymowani do jej zaskarżenia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (23.03.2015 r.) zapewnił, że podejmie prace mające na celu określenie przyczyn powstawania opisanych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich nieprawidłowości w funkcjonowaniu zakładów leczniczych dla zwierząt oraz zakresu i kierunku ewentualnych zmian legislacyjnych.

38. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (VIII.7033.1.2014) z dnia 20 lutego 2015 r. – w sprawie możliwości pobierania na drugim kierunku studiów stypendium specjalnego przez studentów z niepełnosprawnościami.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje liczne skargi, z których wynika, że obowiązujące przepisy ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym są nieadekwatne do sytuacji studentów z niepełnosprawnościami. Zgodnie z tą ustawą studentowi, który po ukończeniu jednego kierunku studiów kontynuuje naukę na drugim kierunku studiów, nie przysługuje pomoc materialna m.in. w postaci stypendium socjalnego dla osób niepełnosprawnych. Rzecznik już w 2013 r. zwracała się do ówczesnej Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego z prośbą o uwzględnienie w nowelizowanej ustawie Prawo

o szkolnictwie wyższym problemu możliwości pobierania na drugim kierunku studiów stypendium specjalnego przez studentów z niepełnosprawnościami. Niestety, postulowana zmiana nie została uwzględniona w nowelizacji ustawy. W ocenie Rzecznika sytuacja osób z niepełnosprawnościami, których dysfunkcja powstała w trakcie lub po ukończeniu pierwszego kierunku studiów, a które nie pobierały wówczas stypendium socjalnego, wymaga znalezienia rozwiązania zapewniającego tym studentom niezbędne wsparcie. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie i poinformowanie, czy przedstawiane kwestie były analizowane pod kątem ewentualnych zmian legislacyjnych.

39. Ministra Edukacji Narodowej (VIII.7036.1.2015) z dnia 20 lutego 2015 r. - w sprawie błędów w kalkulacji kwoty subwencji oświatowej.

Do Rzecznika napływają skargi przedstawicieli gmin, które w związku z kontrolami przeprowadzonymi przez urzędy kontroli skarbowej i decyzjami Ministra Finansów o konieczności zwrotu do budżetu państwa nienależnie pobranych kwot części oświatowej subwencji ogólnej, borykają się z problemami niedofinansowania oświaty. W wystąpieniu Rzecznik podkreśla, że nie sprzeciwia się egzekwowaniu przez Ministerstwo Finansów nieprawidłowo naliczonych i nienależnie pobranych kwot, gdyż wydatkowanie środków publicznych powinno być zawsze dokonywane w sposób przejrzysty i rzetelny. Rosnąca skala problemu może jednak mieć niebagatelny wpływ na sytuację dzieci z niepełnosprawnościami. Jak wynika z raportu Najwyższej Izby Kontroli sporządzonego w wyniku kontroli w szkołach specjalnych, w ostatnich latach nastąpił wzrost liczby decyzji Ministra Finansów zmniejszających jednostkom samorządu terytorialnego część oświatową subwencji ogólnej, z powodu błędnych danych w systemie informacji oświatowej. Jednocześnie wzrosła liczba decyzji zobowiązujących organy prowadzące szkoły do zwrotu nienależnie uzyskanych kwot tej subwencji. W opinii Rzecznika część stwierdzonych nieprawidłowości może wynikać ze znacznego skomplikowania przepisów regulujących naliczanie subwencji oraz z braku jednolitego systemu orzekania. Organy prowadzące szkoły są w pierwszej kolejności odpowiedzialne za stworzenie warunków do realizacji przez dzieci z niepełnosprawnościami prawa do nauki na zasadzie równości z innymi osobami. Niedofinansowanie samorządów wynikające z wykonania decyzji o obowiązku zwrotu pogorszy sytuację uczniów z niepełnosprawnościami, którym z powodu braku środków specjalistyczne wsparcie może zostać udzielone w mniejszym wymiarze niż jest konieczne. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie, czy w Ministerstwie Edukacji Narodowej toczą się lub planowane są działania mające zapobiec występowaniu sytuacji, w których na dużą skalę popełniane są błędy w kalkulacji należnej samorządom kwoty subwencji oświatowej.

Minister Edukacji Narodowej (23.03.2015 r.) wyjaśniła, że w świetle ustaleń urzędów kontroli skarbowej najczęstsze przyczyny zwrotu nienależnie pobranych kwot części oświatowej subwencji ogólnej to: brak orzeczenia lub nieaktualne orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, nieprawidłowe zakwalifikowanie ucznia do określonej kategorii niepełnosprawności, w tym niepełnosprawności

sprzężonej, a także wykazywanie dzieci nieposiadających opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju jako objętych tymi zajęciami.

Ministerstwo Edukacji Narodowej corocznie, za pośrednictwem kuratoriów oświaty, prowadzi weryfikację danych budzących wątpliwości, w tym danych dotyczących kształcenia specjalnego. W ten sposób wyeliminować można część błędnie wprowadzonych danych. Nie dotyczy to jednak danych świadomie wprowadzonych niezgodnie z posiadaną przez szkoły dokumentacją. W takich sytuacjach niezgodność tą można ustalić tylko w przypadku kontroli zewnętrznej.

Mając świadomość wagi jasnych i precyzyjnych regulacji prawnych dla m.in. poprawności danych wykazywanych w Systemie Informacji Oświatowej, Ministerstwo Edukacji Narodowej podjęło prace nad kluczowymi rozporządzeniami dotyczącymi kształcenia specjalnego. Przygotowano projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych. We wzorach orzeczeń stanowiących załączniki do projektowanego rozporządzenia wskazano do wyboru przez zespół orzekający publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, odpowiednio rodzaje niepełnosprawności, niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym, z uwagi na które będą wydawane orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

40. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (II.517.2638.2014) z dnia 23 lutego 2015 r. – w sprawie przeprowadzania badań w celu ustalenia w organizmie obecności alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej u osób pozbawionych wolności.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi osób pozbawionych wolności, w których wnioskodawcy podnoszą zarzuty dotyczące przeprowadzania badań w celu ustalenia w organizmie obecności alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej. W wystąpieniu w tej sprawie z dnia 15 września 2014 r. do Ministra Sprawiedliwości, Rzecznik wskazała na potrzebę dokonania zmiany wzoru protokołu z przebiegu badania na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych znajdującego się w załączniku do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności. Ministerstwo Sprawiedliwości podzieliło stanowisko Rzecznika. Proponowana nowelizacja rozporządzenia powinna zapobiec dotychczasowym sytuacjom, w których nie jest możliwe ustalenie faktycznego przebiegu badania nieinwazyjnego z uwagi na brak dokumentacji i sprzeczne stanowiska stron (administracji i skazanego). W ocenie Rzecznika należałoby jednak już teraz podjąć działania, aby do czasu wprowadzenia zmian w sposobie dokumentowania przebiegu badania skutecznie zapewnić respektowanie praw skazanych. Skutki decyzji administracji więziennej są bowiem dla skazanych bardzo dotkliwe i zwykle trudne do usunięcia: wycofanie z zatrudnienia, wymierzenie kary dyscyplinarnej, skierowanie do zakładu karnego typu zamkniętego,

przetransportowanie do jednostki znacznie oddalonej od miejsca zamieszkania bliskich. Zasadne byłoby także przeprowadzenie szkoleń Służby Więziennej w zakresie prawidłowej interpretacji przepisów dotyczących omawianych kwestii oraz postępowania w zgodzie z nimi, co poprawiłoby stan przestrzegania praw osób pozbawionych wolności. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (24.03.2015 r.) wyraził przekonanie, że projektowane zmiany załącznika do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji będą sprzyjały ustaleniu faktycznego przebiegu badania nieinwazyjnego. Ewentualne przypadki nieprawidłowości w postępowaniu funkcjonariuszy Służby Więziennej będą szczegółowo omawiane w czasie szkoleń i odpraw służbowych. Jednocześnie Dyrektor Generalny Służby Więziennej poinformował, że wystosuje pismo do dyrektorów okręgowych Służby Więziennej wskazujące na potrzebę dokumentowania uwag wnoszonych przez osadzonych co do przebiegu przeprowadzonych badań, a w przypadku niekwestionowania ich wyników, zamieszczanie jednoznacznego oświadczenia badanych, potwierdzonego własnoręcznym podpisem osadzonego i datą.

41. Ministra Zdrowia (IV.7020.4.2014) z dnia 23 lutego 2015 r. – w sprawie uregulowania zasad przeprowadzania w sprawach cywilnych badań kodu genetycznego DNA.

Rzecznik Praw Obywatelskich od wielu lat występuje z wnioskami o uregulowanie zasad przeprowadzania badań kodu genetycznego DNA w sprawach cywilnych,

a także badań przeprowadzanych poza systemem wymiaru sprawiedliwości, na zasadach komercyjnych. Z korespondencji prowadzonej przez Rzecznika w latach 2006 i 2007 wynikało, że do ewentualnego opracowania projektu stosownego aktu prawnego powinno dojść z inicjatywy Ministra Zdrowia. W dalszej korespondencji stwierdzono jednak, że właściwym w omawianej sprawie jest Minister Sprawiedliwości. Jak wynika z ostatniej odpowiedzi Ministra Sprawiedliwości z maja 2014 r., Minister nie widzi przesłanek do podejmowania inicjatywy prawodawczej na polu procedury cywilnej, natomiast uważa, że konieczne jest wprowadzenie regulacji prawnych, które gwarantowałyby przynajmniej procedury ustalania tożsamości dawcy materiału genetycznego do badań, prawidłowości wyrażenia zgody bądź zezwolenia na przeprowadzenie badania oraz odpowiednią ochronę pobranego do badań materiału biologicznego i związanych z nim danych osobowych. Wprowadzenie takich regulacji należy do właściwości Ministra Zdrowia, podobnie jak wypracowanie standardów medycznych i metodologii przeprowadzania badań DNA. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

42. Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia (V.7011.9.2015) z dnia 23 lutego 2015 r. – w sprawie dokumentowania prawa do świadczeń zdrowotnych z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego przez niektórych świadczeniobiorców.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich kierowane są wnioski, w których podnoszony jest problem dokumentowania prawa do świadczeń zdrowotnych z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego przez niektórych świadczeniobiorców, m. in. osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne, osoby korzystające ze świadczenia rehabilitacyjnego. Prawo niektórych osób do świadczeń opieki zdrowotnej nie jest potwierdzane na podstawie dokumentu elektronicznego. Osoby te zmuszane są przy każdorazowym korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych do uciążliwego dokumentowania prawa do świadczeń tj. składania pisemnego oświadczenia o przysługującym im prawie do świadczeń opieki zdrowotnej, bądź przedstawiania aktualizowanych każdorazowo dokumentów potwierdzających prawo do świadczeń zdrowotnych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie.

Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia (10.03.2015 r.) wyjaśnił, że posiadanie obowiązkowego tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego, o którym mowa w przepisach ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych nie zawsze oznacza, że osoba w nich wymieniona będzie objęta obowiązkowym ubezpieczeniem. Jednym z tytułów, w przypadku których osoby mające status członka rodziny nie podlegają zgłoszeniu do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego, jest pobieranie świadczenia pielęgnacyjnego, przyznanego na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych. Natomiast w odniesieniu do osób pobierających zasiłek rehabilitacyjny należy rozróżnić przypadek, gdy osoba podczas podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu np. w okresie zatrudnienia pobiera zasiłek i wówczas jest osobą ubezpieczoną przez cały okres pobierania zasiłku oraz przypadek dotyczący osób, które były ubezpieczone obowiązkowo i pomimo wygaśnięcia tytułu do ubezpieczenia mają wraz z członkami rodziny prawo do świadczeń opieki zdrowotnej w okresie pobierania przez tę osobę zasiłku przyznanego na podstawie przepisów o ubezpieczeniu chorobowym lub wypadkowym, którego nie zalicza się do podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. Zasiłek wypłaca się za okres przeszły, wobec czego nie jest możliwe potwierdzanie uprawnień w okresie, za który NFZ nie posiadał informacji o wypłacie zasiłku. Pacjenci często w celu potwierdzenia prawa do świadczeń posługują się decyzją ZUS, która wskazuje okres, na jaki zostało przyznane prawo do świadczenia, a nie na okres, w jakim było ono pobierane. Często dochodzi do korekty okresu, na jaki przyznawane jest prawo do tych świadczeń, w związku ze zmianą okoliczności faktycznych i prawnych. W związku z powyższym problemem NFZ przedstawił propozycję rozważenia zmian legislacyjnych w zakresie prawa do świadczeń zdrowotnych osób, które były ubezpieczone obowiązkowo, w przypadku wygaśnięcia tytułu do ubezpieczenia.

43. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (III.7047.15.2014) z dnia 24 lutego 2015 r. – w sprawie stworzenia możliwości działania asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.

Potrzeba stworzenia nowego zawodu asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej jest od dawna postulowana przez środowisko osób niepełnosprawnych oraz ekspertów. Instytucja asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej stwarza tym osobom możliwość prowadzenia aktywnego życia, zarówno zawodowego, jak i prywatnego, a także korzystnie wpływa na proces rehabilitacji społecznej i zawodowej. Powołanie instytucji asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej byłoby pożądane z uwagi na regulacje wynikające z Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. W Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej trwają prace specjalnie powołanego Zespołu do spraw rozwiązań systemowych na rzecz osób niepełnosprawnych. Jednak prace te znajdują się na wstępnym etapie. Zdaniem Rzecznika konieczne jest przyspieszenie prac zmierzających do powołania instytucji asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej i poddanie projektu takiego rozwiązania konsultacjom z zainteresowanymi środowiskami. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (25.03.2015 r.) wyjaśnił, że usługa asystenta osoby niepełnosprawnej funkcjonuje już na gruncie ustawy o pomocy społecznej. Jest realizowana jako specjalistyczna usługa opiekuńcza i jest kierowana głównie do osób niepełnosprawnych intelektualnie i osób z zaburzeniami psychicznymi w związku z realizacją przepisów ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Pełny zakres tej usługi nie zawsze jest potrzebny w przypadku osób niepełnosprawnych z innymi niepełnosprawnościami, w szczególności osób z poważnymi ograniczeniami funkcjonowania, wynikającymi z niepełnosprawności fizycznej. Wydaje się, że ten rodzaj usług asystenckich wymaga osobnego uregulowania. Prace nad wprowadzeniem instytucji asystenta dla osób niepełnosprawnych prowadzone są przez różnego rodzaju inicjatywy społeczne. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej także prowadzi obecnie prace analityczne dotyczące organizacji i finansowania usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej. Trwają prace legislacyjne nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym. Podejmowana inicjatywa ma umożliwić organizacjom pozarządowym realizowanie zadania w postaci zapewnienia wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie osobistych usług asystenckich. Ponadto w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 planuje się wypracowanie, przetestowanie, wdrożenie i upowszechnienie standardu usług asystenckich świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych.

44. Ministra Sprawiedliwości (IV.7021.66.2014) z dnia 2 marca 2015 r. – w sprawie uprowadzeń dzieci przez jednego z rodziców.

Uprowadzenie dzieci przez jednego z rodziców, wbrew woli i wiedzy drugiego, łączy się zwykle z uniemożliwianiem kontaktu dziecka z osobami spoza rodziny uprowadzającego, czasem także z uchylaniem się od obowiązku szkolnego, unikaniem służb socjalnych czy sądów, wywiezieniem dziecka za granicę. Wykładnia przez sądy przepisu Kodeksu karnego dotyczącego przestępstwa uprowadzenia małoletniego

powoduje, że podmiotem przestępstwa nie może być rodzic dysponujący pełnią władzy rodzicielskiej. W konsekwencji rodzice, których dziecko zostało porwane, mają trudności z uzyskaniem pomocy od funkcjonariuszy policji czy innych organów państwa, wskazujących na brak zaistnienia przestępstwa i konieczność wszczęcia sądowego postępowania opiekuńczego w kwestii władzy rodzicielskiej. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie, jakie czynności były podejmowane w tej kwestii i czy planowane są działania legislacyjne mające na celu zmianę obecnie obowiązujących przepisów co do penalizacji tzw. porwania rodzicielskiego.

Minister Sprawiedliwości (12.03.2015 r.) wyjaśnił, że intencją ustawodawcy była kryminalizacja takich działań lub zaniechań, które w sposób najbardziej drastyczny uderzają w więzy rodzinne, stosunek opieki lub nadzoru, m.in. dlatego, że dotyczą małoletnich dzieci, a także osób nieporadnych, nad którymi sprawowana jest opieka lub nadzór. Z uwagi na to, że przedmiotem ochrony jest przede wszystkim integralność rodziny i niezakłócone sprawowanie opieki, realizacja znamion tego czynu wyłącza możliwość jego popełnienia przez rodziców lub opiekunów korzystających z pełni uprawnień rodzicielskich lub opiekuńczych, co wynika z utrwalonej linii orzecznictwa. W obowiązującym stanie prawnym, jeśli rodzice mają pełnię praw rodzicielskich, utrudnianie lub uniemożliwianie kontaktów powinno być egzekwowane w oparciu o przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. Minister Sprawiedliwości zwrócił się do Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego oraz do Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości w celu rozstrzygnięcia wątpliwości dotyczących potrzeby wprowadzenia odrębnego czynu zabronionego, który penalizowałby zachowania polegające na uprowadzeniu lub zatrzymaniu dziecka przez jedno z rodziców, wbrew woli drugiego. Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego nie zarekomendowała Ministrowi Sprawiedliwości rozszerzenia zakresu kryminalizacji. Wyniki badań aktowych przeprowadzone przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości wskazują raczej na potrzebę wzmocnienia efektywności działania obecnie obowiązujących przepisów w zakresie egzekwowania kontaktów z dzieckiem niż zmianę zakresu kryminalizacji. W krajach Unii Europejskiej, jak również poza Unią, nie ma jednolitej praktyki legislacyjnej w zakresie kształtowania odpowiedzialności karnej rodziców posiadających pełnię praw rodzicielskich za uniemożliwianie kontaktów drugiemu z rodziców z dzieckiem. W związku z powyższym w chwili obecnej nie ma, jak się wydaje, podstaw do ingerencji legislacyjnej w dziedzinie prawa karnego. Praktyka organów postępowania karnego nadal będzie jednak monitorowana. Minister Sprawiedliwości poinformował ponadto, że w resorcie sprawiedliwości trwają prace legislacyjne, we współpracy z Komisją Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego, nad projektem założeń do projektu ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw. Jednym z założeń tego projektu jest wprowadzenie rozwiązań mających na celu zwiększenie skuteczności wykonania orzeczeń przewidujących przymusowe odebranie osoby.

45. Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (VIII.811.4.2014) z dnia 2 marca 2015 r. – w sprawie niemożności uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności przez osoby, które utraciły wzrok w jednym oku.

Do Rzecznika wpływają skargi osób jednooczych, które nie uzyskały orzeczenia o niepełnosprawności, będącego podstawą do przyznania różnych ulg i uprawnień. Nie ulega wątpliwości, że skutki utraty wzroku w jednym oku nie powinny być generalizowane, a potencjalne ograniczenia z tym związane muszą być oceniane w sposób indywidualny w oparciu o obiektywne przesłanki. Brak wzroku w jednym oku stanowi jednak poważne naruszenie sprawności organizmu, które może ograniczać możliwości podjęcia pracy. Ustanowiona w drodze ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych trzystopniowa skala niepełnosprawności powinna pozwalać na odpowiednią ocenę ograniczeń sprawności osób jednooczych i przyznanie adekwatnego stopnia niepełnosprawności. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie o stanowisku zajęтым w sprawie.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (25.03.2015 r.) poinformował, iż obecnie nie rozważa zmian zasad orzekania w przypadku schorzeń dotyczących narządu wzroku, w tym jednoocznosci. W odpowiedzi stwierdzono ponadto, iż osoba jednooczna, przy dobrym widzeniu w drugim oku, jest w stanie wykonywać większość prac zawodowych, i nie ma podstawy prawnej dającej lekarzowi prawo odsunięcia takiej osoby od np. pracy przy komputerze. Przeciwwskazaniem jest natomiast wykonywanie zawodów, w których widzenie obuocznego jest zawodowo niezbędne.

46. Ministra Obrony Narodowej (KMP.570.40.2014) z dnia 4 marca 2015 r. – w sprawie przepisów regulujących dokonywanie kontroli osobistych przez Żandarmerię Wojskową.

Podczas wizytacji prewencyjnych dokonywanych przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji w izbach zatrzymań Żandarmerii Wojskowej ujawniony został problem braku ustawowego umocowania uprawnień obsługi izb zatrzymań Żandarmerii Wojskowej w zakresie kontroli osobistych osób umieszczanych w izbach zatrzymań. Kontrole osobiste tych osób wykonywane są wyłącznie na podstawie rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie izb zatrzymań. Budzi to poważne wątpliwości z punktu widzenia konstytucyjnie wyznaczonych granic ingerencji w sferę wolności jednostki. Czynność taka ingeruje w konstytucyjne prawo do nietykalności i wolności osobistej, którego ograniczenie lub pozbawienie może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonym w ustawie. Podobnie, tak głęboka ingerencja w prawo do prywatności, jako ograniczająca prawa i wolności obywatela, może być ustanowiona tylko w ustawie i w określonych sytuacjach. Rzecznik podkreśla w wystąpieniu, że materię kontroli osobistej należałoby w sposób precyzyjny i kompletny uregulować na poziomie ustawy. Przepisy ustawowe powinny zawierać definicję zakresu pojęcia kontrola osobista czy też przeszukanie osoby, określając granice ingerencji organów władzy publicznej w integralność osoby ludzkiej. Powinny również przewidywać adekwatne środki zaskarżenia czynności

podejmowanych przez uprawnione do ich wykonywania osoby, w zakresie sposobu prowadzenia czynności, jak również ich legalności i zasadności. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie podjęcia prac nad zmianą przepisów w sposób, który zapewni ochronę konstytucyjnych praw i wolności.

Minister Obrony Narodowej (30.03.2015 r.) poinformował, że problematyką kontroli osobistej wykonywanej przez różne podmioty pod kątem spełnienia wymogów konstytucyjnej ochrony prawa do nietykalności osobistej zajmuje się aktualnie Trybunał Konstytucyjny, na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich. Uzasadnione wydaje się więc wstrzymanie się z podejmowaniem prac nad zmianą przepisów do czasu wiążącego wypowiedzenia się Trybunału Konstytucyjnego w sprawie uregulowania zagadnień przeszukania osób, dokonywania kontroli osobistej oraz przeszukania pojazdów przez funkcjonariuszy publicznych. Pozwoli to na ukształtowanie przepisów w sposób modelowo określony przez Trybunał Konstytucyjny.

47. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (V.511.310.2014) z dnia 9 marca 2015 r. – w sprawie przepisów wykonawczych do ustawy o kierujących pojazdami.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwróciła się w maju 2014 r. do Ministra Infrastruktury i Rozwoju o zmianę przepisów wykonawczych do ustawy o kierujących pojazdami. Przepisy rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami oraz załącznika do tego rozporządzenia są niezgodne z ustawą o kierujących pojazdami w zakresie, w jakim regulują warunki wydania wtórnika dokumentu prawa jazdy. Minister podzielił uwagi Rzecznika i wskazał, że zmiana przepisów rozporządzenia zostanie wprowadzona przy najbliższej nowelizacji tego aktu prawnego. Obecnie wciąż obowiązują przepisy wykonawcze, które w sposób niezgodny z ustawą o kierujących pojazdami regulują kwestie wydania wtórników prawa jazdy. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o wskazanie, na jakim etapie znajdują się prace legislacyjne nad nowym projektem rozporządzenia w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami oraz, czy nowe rozwiązania będą uwzględniać prawne rozróżnienie sytuacji, w których wydawany jest wtórnik dokumentu prawa jazdy, a kiedy nowy dokument z uwagi na zmianę danych.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (23.03.2015 r.) wyjaśniła, że rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie wydawania uprawnień do kierowania pojazdami jest już po uzgodnieniach międzyresortowych i będzie rozpatrywane przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego. Rozporządzenie zawiera m.in. zmianę wzoru wniosku o wydanie prawa jazdy uwzględniające zmianę przepisów ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami w zakresie wydawania wtórników dokumentów prawa jazdy.

48. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (VIII.7030.1.2014) z dnia 9 marca 2015 r. – w sprawie braku pełnego dostępu do nauki w szkołach wyższych

cudzoziemców będących małżonkami obywateli polskich i posiadających zezwolenie na pobyt czasowy.

Zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym cudzoziemcy mogą podejmować i odbywać studia, studia doktoranckie oraz inne formy kształcenia, a także uczestniczyć w badaniach naukowych i pracach rozwojowych na zasadach określonych w ustawie. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym określa katalog uprawnionych cudzoziemców mogących odbywać kształcenie na zasadach obowiązujących obywateli polskich. Do kategorii osób uprawnionych nie zostali zaliczeni cudzoziemcy będący obywatelami państwa trzeciego, niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej ani stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, posiadający zezwolenie na pobyt czasowy jako osoby pozostające w uznawanym przez polskie prawo związku małżeńskim z obywatelem polskim. W konsekwencji małżonkowie obywateli polskich będący cudzoziemcami są nierówno traktowani w porównaniu do małżonków osób nie będących obywatelami polskimi, przy czym ta druga grupa może korzystać z szerszych uprawnień w zakresie podejmowania i odbywania kształcenia. Takie traktowanie dotyczy także pośrednio obywateli polskich tworzących rodzinę, bowiem istniejące ograniczenia wpływają negatywnie na sytuację ich małżonków na rynku pracy. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

49. Zastępcy Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz p.o. Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych (VII.501.6.2015) z dnia 10 marca 2015 r. – w sprawie prawa do prywatności osób fizycznych biorących udział w procedurze przetargowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich podjęła z urzędu sprawę opublikowania danych osób, których oferty zostały uznane za najkorzystniejsze w przeprowadzonym przetargu. Wątpliwości Rzecznika dotyczą poszanowania przez obowiązujące przepisy konstytucyjnej zasady proporcjonalności w odniesieniu do prywatności osób fizycznych biorących udział w procedurze przetargowej. Zgodnie z przepisem ustawy Prawo zamówień publicznych zamawiający publikuje informacje o wyborze najkorzystniejszej oferty, podając nazwę lub imię i nazwisko wykonawcy wraz z adresem siedziby lub miejsca zamieszkania. Wydaje się, że dla zapewnienia prawidłowości procesów związanych z zamówieniami publicznymi, w tym zagwarantowania transparentności udzielanych zamówień i wydawanych środków publicznych, rozwiązaniem wystarczającym i jednocześnie mniej ingerującym w prywatność osoby fizycznej, a przez to mniej dolegliwym dla jej praw obywatelskich, byłoby zamieszczanie informacji wyłącznie o miejscowości, w której mieszka wykonawca, nie zaś dokładnego adresu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

50. Przewodniczącego Komisji Ustawodawczej Senatu RP (KMP.573.52.2014) z dnia 11 marca 2015 r. – w sprawie sytuacji nieletnich w ciąży oraz nieletnich matek i ich dzieci, przebywających w placówkach resocjalizacyjnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała w ubiegłym roku wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości, do wiadomości Ministra Edukacji Narodowej, w sprawie braku właściwych regulacji prawnych dotyczących sytuacji przebywających w placówkach resocjalizacyjnych nieletnich będących w ciąży oraz nieletnich matek i ich dzieci po urodzeniu. W wystąpieniu wskazano, iż obecna sytuacja nieletnich w ciąży i matek po urodzeniu dziecka narusza konstytucyjny porządek prawny. Zdaniem Rzecznika placówki resocjalizacyjne powinny dysponować domami lub oddziałami, a nawet pokojami dla matki i dziecka, w których nieletnie mogłyby przebywać wraz ze swoimi dziećmi w odpowiednich warunkach. Uregulowania prawnego wymaga zatem stworzenie właściwych warunków organizacyjnych w placówkach resocjalizacyjnych do pomocy w opiece dla nieletniej matki i jej dziecka. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie inicjatywy ustawodawczej, która zapewni odpowiednie warunki i opiekę nieletnich w ciąży oraz nieletnich matek i ich dzieci po urodzeniu, w placówkach resocjalizacyjnych.

51. Ministra Sprawiedliwości (V.512.3.2014) z dnia 11 marca 2015 r. – w sprawie dokonywania zajęć rachunków bankowych w toku sądowego postępowania egzekucyjnego.

W wystąpieniu Rzecznik porusza kwestię terminowości przekazywania przez organy egzekucyjne informacji o uchyleniu zajęć komorniczych. Częstym zarzutem pojawiającym się w skargach kierowanych do Rzecznika jest brak automatycznego zwolnienia blokady na rachunku bankowym po zakończeniu lub umorzeniu postępowania egzekucyjnego. Dla obywateli niezrozumiałe jest, dlaczego nie mogą korzystać ze swoich środków znajdujących się na rachunkach bankowych, skoro postępowanie egzekucyjne już się nie toczy. W ocenie Prezesa Krajowej Rady Komorniczej przyczyną istniejących trudności w sprawnym przeprowadzaniu zwolnienia blokady na rachunku bankowym jest brak stosownych regulacji obligujących komorników sądowych do podejmowania czynności zmierzających do uchylenia zajęcia. Jednocześnie Prezes Krajowej Rady Komorniczej zwrócił uwagę na konieczność rozważenia zasadności uregulowania technicznych czynności komorników w kwestii uchylenia zajęć, w tym określenie momentu i podstawy dokonania tych czynności. Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśla w wystąpieniu, iż nie do zaakceptowania jest stan, w którym na dłużnika przenoszone są negatywne konsekwencje braku jasnego określenia procedury zwalniania blokad na rachunkach bankowych. W ocenie Rzecznika należałoby podjąć działania zmierzające do wyeliminowania nieuzasadnionego pozbawienia obywateli możliwości korzystania ze środków zgromadzonych na rachunkach bankowych po umorzonej lub zakończonej egzekucji. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu, także pod kątem ewentualnych zmian legislacyjnych.

Minister Sprawiedliwości (24.03.2015 r.) wyjaśnił, iż podczas trwających obecnie prac sejmowej Podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa cywilnego przyjęto, że wszystkie pisma komornika kierowane do banku prowadzącego zajęty rachunek będą przesyłane za pośrednictwem dedykowanego systemu teleinformatycznego. Będzie to

obejmowało nie tylko zawiadomienia o zajęciu rachunku bankowego, ale również późniejsze pisma komornika kierowane do banku, w tym zawiadomienia o uchyleniu zajęcia. W projekcie ustawy przewidziano także zmianę upoważnienia ustawowego zawartego w ustawie o komornikach sądowych i egzekucji. Zakłada się, że na podstawie tej delegacji Minister Sprawiedliwości określi m.in. sposób wykonywania przez komornika czynności przy użyciu systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie egzekucyjne. Przewiduje się, że w rozporządzeniu zostanie wprowadzony przepis nakazujący niezwłoczne przesyłanie do banku pism mających wpływ na realizację zajęcia rachunku bankowego albo informujących o uchyleniu tego zajęcia. Wprowadzenie tych uregulowań wypełni istniejącą obecnie lukę w przepisach prawa, a ich stosowanie w praktyce powinno wyeliminować zjawisko utrzymywania zajęć rachunków bankowych mimo umorzenia egzekucji lub zakończenia postępowania egzekucyjnego.

52. Ministra Zdrowia (V.7010.26.2015) z dnia 13 marca 2015 r. – w sprawie uprawnień dawców przeszczepu do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej.

W toku rozpatrywania w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich indywidualnej sprawy dotyczącej obowiązku uwidaczniania przez świadczeniodawców pisemnej informacji o uprawnieniach dawców przeszczepu ujawnił się problem braku spójności obowiązujących przepisów w zakresie uprawnień dawców przeszczepu do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej. Obowiązujące regulacje dotyczące uprawnień dawców przeszczepu różnią się zakresem podmiotowym oraz zakresem przysługujących uprawnień. Tylko w przypadku uprawnień świadczeniodawców, którzy posiadają tytuł „Zasłużonego Dawcy Przeszczepu” uregulowano zasady udzielania świadczeń poza kolejnością, a świadczeniodawca albo kierownik apteki uwidacznia pisemną informację o przysługujących uprawnieniach. Rozbieżna treść przepisów rodzi wątpliwości co do przysługujących uprawnień dawcom komórek, tkanek i narządów. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska odnośnie uprawnień dawców przeszczepu oraz podjęcie działań w kierunku przejrzystego uregulowania praw omawianej grupy pacjentów.

53. Ministra Spraw Wewnętrznych (III.7043.15.2015) z dnia 16 marca 2015 r. – w sprawie obniżenia wysokości uposażenia funkcjonariuszy Policji za czas zwolnienia lekarskiego.

Wątpliwości Rzecznika budzi treść przepisu ustawy o Policji w zakresie, w jakim kształtuje w sposób mniej korzystny w stosunku do funkcjonariuszy Policji podstawę obliczania wysokości świadczeń. Do podstawy wymiaru wlicza się tylko uposażenie zasadnicze i dodatki o charakterze stałym, a zatem nie wlicza się dodatków czasowych, czy nagród. Tymczasem w systemie powszechnym podstawą jest przeciętne wynagrodzenie z ostatnich 12 miesięcy, do którego wlicza się dodatki czasowe i nagrody. Takie ukształtowanie odmiennych podstaw dla funkcjonariuszy oraz dla pracowników narusza, w ocenie związku zawodowego policjantów, zasady

sprawiedliwości społecznej. Związkowcy wskazują również na konsekwencje dla realizacji należności, braku definicji wypadku w drodze do miejsca pełnienia służby lub w drodze powrotnej ze służby. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o odniesienie się do przedstawionych problemów.

54. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (II.517.6143.2014) z dnia 16 marca 2015 r. – w sprawie wyżywienia dla osób pozbawionych wolności, uwzględniającego wymogi religijne, kulturowe i światopoglądowe.

Z informacji udzielonych w odpowiedzi na wcześniejsze wystąpienie Rzecznika w tej sprawie wynika, że powodem, dla którego osadzeni nie mogą już od pierwszego dnia po przetransportowaniu korzystać z wyżywienia według normy ustalonej w poprzedniej jednostce, jest konieczność dokonania każdorazowo oceny, czy dana jednostka dysponuje możliwościami technicznymi i organizacyjnymi, aby zapewnić im takie wyżywienie. Rzecznik nie kwestionuje, że w każdym przypadku istnieje potrzeba dokonania oceny i podjęcia decyzji co do możliwości kontynuowania żywienia zleconego w poprzedniej jednostce. Zdaniem Rzecznika należałoby jedynie zmienić obowiązującą praktykę w taki sposób, aby osadzony nie musiał każdorazowo po przetransportowaniu składać ponownej prośby do dyrektora jednostki penitencjarnej, co znacznie wydłuża czas do otrzymania wyżywienia odpowiadającego jego potrzebom. Osoby, które w poprzedniej jednostce otrzymywały wyżywienie według zaleceń lekarza, po przetransportowaniu są żywione według tych samych norm i diet, dzięki systemowi Noe.NET, który umożliwia przekazanie z wyprzedzeniem informacji o planowanym przetransportowaniu. Podobny tryb postępowania mógłby być stosowany wobec osób korzystających za zgodą dyrektora zakładu karnego z indywidualnej normy żywienia. Istotą propozycji Rzecznika jest, aby decyzja w sprawie kontynuacji sposobu żywienia była podejmowana w takim samym trybie jak dzieje się to w przypadku wszystkich innych osadzonych, bez potrzeby składania prośby w tej sprawie przez osadzonego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie.

55. Ministra Edukacji Narodowej (VII.7037.38.2014) z dnia 17 marca 2015 r. – w sprawie zastępowania szkół samorządowych publicznymi placówkami publicznymi prowadzonymi przez podmioty prywatne.

Zaniepokojenie Rzecznika Praw Obywatelskich wzbudza fakt, że coraz więcej samorządów rozważa częściowe lub całkowite zastąpienie samorządowych publicznych szkół placówkami publicznymi prowadzonymi przez podmioty prywatne. Takie zmiany, jeżeli dotyczą znaczącej części placówek oświatowych na terenie gminy lub powiatu, mogą zagrozić realizacji konstytucyjnych praw i wolności obywateli. Możliwość zakładania szkół publicznych przez podmioty niepubliczne istnieje od początku obowiązywania ustawy o systemie oświaty. Była ona jednak traktowana jako sposób uzupełnienia sieci samorządowych placówek. Wiele instytucji prawa oświatowego zakłada, że funkcją publicznych szkół prowadzonych przez podmioty prywatne jest utrzymanie pojedynczych placówek, które ze względu na

rachunek ekonomiczny, byłyby przeznaczone do likwidacji. Przepisy ustawy o systemie oświaty nie są jednak dostosowane do sytuacji, w której takie placówki stają się podstawą polityki oświatowej jednostki samorządu terytorialnego. Rzecznik wskazuje w wystąpieniu na problemy, które mogą wynikać z wyzbycia się przez jednostkę samorządu terytorialnego wszystkich lub znacznej części placówek publicznych. Dla szkół publicznych prowadzonych przez jednostkę samorządu, w których realizowany jest obowiązek szkolny, zawsze ustala się obwód. W przypadku szkół publicznych prowadzonych przez podmioty prywatne zasadą jest brak obwodu, co jest uzasadnione w sytuacji, gdy placówki te stanowią tylko uzupełnienie sieci szkół samorządowych. Jeżeli jednak szkoły samorządowe nie istnieją lub dostęp do nich jest utrudniony, kwestia braku obwodu może mieć decydujące znaczenie dla realizacji konstytucyjnych praw i wolności. Obwód jest ustawową gwarancją powszechnego i równego dostępu do nauki, szkoła nie może odmówić przyjęcia dziecka z obwodu. Sytuacja, w której znaczna część lub wszystkie publiczne placówki nie mają ustalonego obwodu może prowadzić do faktycznego różnicowania sytuacji prawnej obywateli. Dotyczy to w szczególności uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego czy opinii o potrzebie dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty, jedną z gwarancji równego i powszechnego dostępu do edukacji jest nałożenie na gminę obowiązku racjonalnego zarządu siecią placówek tak, aby o rozmieszczeniu szkół nie decydowały kryteria ekonomiczne, ale kryterium równego dostępu. Ma to szczególne znaczenie na terenach wiejskich. Przekazanie wykonywania zadań oświatowych podmiotom prywatnym, jeżeli jest podstawowym założeniem polityki jednostki samorządu terytorialnego, oznacza ograniczenie lub pozbawienie wpływu państwa na sieć placówek. Podmioty prywatne są gotowe do przejścia istniejących szkół lub założenia nowych tylko wtedy, gdy gwarantują im one przynajmniej zwrot ponoszonych kosztów. Decydujące staje się zatem kryterium finansowe. Ten sam problem dotyczy wyboru typów szkół ponadgimnazjalnych i oferowanych przez nie kierunków kształcenia. Zasadą systemu oświaty powinna pozostać sieć szkół zarządzana przez podmioty publiczne, a więc nienastawione na zysk i odpowiedzialne nie tylko za pojedyncze placówki, ale za całość systemu oświaty. Powodem, dla którego przekazanie placówki podmiotowi prywatnemu jest korzystne zarówno dla podmiotu publicznego, jak i prywatnego, są niższe koszty prowadzenia szkół niesamorządowych. Do nauczycieli zatrudnionych w szkole prowadzonej przez podmiot prywatny stosuje się tylko część przepisów Karty Nauczyciela, w szczególności nie stosuje się przepisów regulujących kwestię urlopów i uprawnień socjalnych nauczycieli. W efekcie szkoły publiczne w zależności od prowadzącego je organu oferują nauczycielom różne warunki pracy i płacy, co może budzić wątpliwości ze względu na zgodność z konstytucyjną gwarancją równości. Ponadto szkoły niesamorządowe zgodnie z ustawą o systemie oświaty nie mają obowiązku zapewniania rodzicom i uczniom prawa udziału w decydowaniu o sprawach szkoły. Szkoły publiczne prowadzone przez podmiot prywatny mogą nie powoływać rad szkół, rad rodziców i samorządów uczniowskich. Rzecznik Praw

Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska wobec przedstawionych problemów polskiej oświaty.

56. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (II.517.620.2015) z dnia 19 marca 2015 r. – w sprawie sposobu i warunków udzielania skazanym przepustek losowych.

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich prowadzono ostatnio szereg postępowań wyjaśniających w sprawie skarg skazanych dotyczących sposobu i warunków udzielania tzw. przepustek losowych. Istnieją przypadki, w których zastosowanie wzmożonych środków bezpieczeństwa jest uzasadnione (np. w przypadku tzw. więźniów niebezpiecznych lub odbywających długoterminowe kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego). Wątpliwości Rzecznika budzą jednak sytuacje, w których skazani odbywający karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu otwartego lub półotwartego, nierzadko korzystający w przeszłości z różnych wolnościowych przywilejów (przepustki, praca poza jednostką penitencjarną), otrzymują zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego, pod konwojem funkcjonariusza Służby Więziennej. Zdarzają się też sytuacje, w których osoby pozbawione wolności z bliskim okresem do końca kary, nie skazane za poważne przestępstwa, korzystają z przepustek losowych, ale w warunkach wzmożonej ochrony (odzież więzienna, kajdanki zespolone, asysta uzbrojonych i umundurowanych funkcjonariuszy Służby Więziennej). Nierzadko osadzeni rezygnowali ze skorzystania z przepustki dowiedziawszy się o warunkach, w jakich będą z niej korzystał. W ocenie Rzecznika zasadne byłoby rozważenie złagodzenia stosowanych reżimów ochronnych. Wymaga podkreślenia, że osoby skazane na karę pozbawienia wolności nie zostały pozbawione godności przyrodzonej każdej istocie ludzkiej, a kara musi być realizowana zgodnie z wymogami humanitaryzmu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

57. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (II.517.4993.2014) z dnia 19 marca 2015 r. – w sprawie umieszczania osób pozbawionych wolności w celach mieszkalnych niezgodnie z deklaracją w przedmiocie używania wyrobów tytoniowych.

We wnioskach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich osoby pozbawione wolności podnoszą zarzut umieszczania ich w celi mieszkalnej niezgodnie z deklaracją w przedmiocie używania wyrobów tytoniowych, co narusza ich prawa do przebywania w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Dyrektorzy Okręgowi Służby Więziennej, którzy na wniosek Rzecznika prowadzili postępowania wyjaśniające, zwykle nie stwierdzają nieprawidłowości w postępowaniu administracji jednostek penitencjarnych w badanym zakresie. Z przedstawionych wyjaśnień wynika, że osadzeni są umieszczani w celi zgodnie z deklaracją dotyczącą używania wyrobów tytoniowych. Rzecznik nie kwestionuje tych ustaleń, choć w przypadkach, w których osadzony zmienia treść deklaracji, weryfikacja zarzutów jest utrudniona. Okoliczności

zmian deklaracji nie potwierdzają bowiem dokumenty, np. oświadczenie osadzonego, czy też treść notatek sporządzonych przez wychowawcę. Dokonane ustalenia wskazują na brak jednolitego sposobu dokumentowania informacji dotyczącej używania przez osadzonego wyrobów tytoniowych, co prowadzi do niepożądanych sytuacji. W ocenie Rzecznika wychowawca powinien udokumentować zmianę deklaracji w zakresie używania wyrobów tytoniowych w aktach osobowych osadzonego, poprzez zamieszczenie notatki z rozmowy z osadzonym. Wprowadzenie takiej praktyki zapewne przysłużyłoby się ochronie poszanowania praw osób pozbawionych wolności, a także zabezpieczało interes jednostki penitencjarnej w przypadku ewentualnych roszczeń odszkodowawczych ze strony osadzonych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

58. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (VII.501.277.2014) z dnia 23 marca 2015 r. – w sprawie ochrony danych osobowych podczas profilowania pomocy dla osób bezrobotnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich po raz kolejny sygnalizuje kwestię ochrony danych osobowych osób bezrobotnych. W ocenie Rzecznika istotne jest przeniesienie szczegółowych norm dotyczących mechanizmu profilowania bezrobotnych zawartych obecnie w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie profilowania pomocy dla bezrobotnego, na poziom ustawowy. Zgodnie z Konstytucją, kwestie przetwarzania danych osobowych stanowią materię zastrzeżoną dla ustawy. Wynika to zarówno z konieczności zachowania ustawowej formy dla ograniczeń prawa do prywatności i autonomii informacyjnej jednostki, jak i prawa jednostki do nieudostępniania informacji jej dotyczących, chyba że taki obowiązek wynika z ustawy. Ponadto zgodnie z postanowieniami Konstytucji, dla określenia zasad i trybu gromadzenia oraz udostępniania informacji o jednostce właściwa jest forma ustawowa. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie o treści przygotowywanych propozycji ustawowych, po ich opracowaniu przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

59. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (VII.7037.32.2015) z dnia 25 marca 2015 r. – w sprawie dotacji dla niepublicznych szkół artystycznych.

Z informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli dotacji dla niepublicznych szkół artystycznych oraz nadzoru nad tymi szkołami wynika, że dotacje dla niepublicznych szkół artystycznych były znacząco zaniżane. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego miał być wielokrotnie informowany o tym fakcie zarówno przez Centrum Edukacji Artystycznej, jak i przez NIK, która stwierdzała podobne nieprawidłowości podczas kontroli przeprowadzanych na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. Pomimo tego, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie zgłaszał Ministrowi Finansów dodatkowych potrzeb finansowych. W efekcie stan niezgodności utrzymywał się wiele lat. Ustawa o systemie oświaty przewiduje obowiązek wypłacenia dotacji, określa także ich minimalną wysokość. Zaniżanie kwot przeznaczonych na wsparcie niepublicznych placówek jest naruszeniem przepisów

prawa niezależnie od powodów, dla których nastąpiło. Co istotne, szkoły niepubliczne nie miały możliwości zweryfikowania, czy kwota przekazanych im dotacji została prawidłowo wyliczona. Dotacje dla szkół niepublicznych są elementem polityki oświatowej państwa. Pozwalają na obniżenie czesnego, co powoduje, że nauka w szkołach niepublicznych jest dostępna dla większej grupy uczniów. Celem dotacji jest wsparcie szkół niepublicznych tak, by ich oferta faktycznie mogła konkurować z ofertą szkół publicznych, co służy zagwarantowaniu rodzicom konstytucyjnego prawa do wyboru szkoły innej niż publiczna, a także sprzyja utrzymaniu różnorodności kierunków i wysokiego poziomu nauczania. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie wyjaśnień w opisanej sprawie.

60. Ministra Sprawiedliwości (KMP.573.42.2014) z dnia 30 marca 2015 r. – w sprawie badań na obecność alkoholu w organizmie nieletnich przebywających w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich.

Zadaniem personelu zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich jest m.in. zapobieganie i przeciwdziałanie nabywaniu i spożywaniu przez wychowanków napojów alkoholowych oraz środków odurzających i psychotropowych. W tym celu w części placówek wychowawcy lub pielęgniarki przeprowadzają badania na obecność alkoholu, substancji odurzających lub psychotropowych w organizmie nieletnich. Rzecznik wskazuje w wystąpieniu, że żadne badanie nie powinno być wykonywane bez wyraźnego uprawnienia ustawowego dla osób wykonujących to badanie. Przepisy wykonawcze powinny z kolei określać sposób dokumentowania testów i możliwość zweryfikowania ich wyników, które stanowią prawną gwarancję ochrony interesów nieletniego. Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich daje możliwość wyłącznie kuratorowi sądowemu sprawującemu nadzór nad nieletnim zobowiązania go do poddania się badaniu w celu ustalenia w organizmie obecności alkoholu lub środków odurzających. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu ustawowe wskazanie podmiotów upoważnionych do przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających i psychotropowych w organizmie nieletnich przebywających w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, jak również określenie w aktach wykonawczych warunków i sposobu przeprowadzania tych badań, sposobu ich dokumentowania i weryfikacji.

61. Ministra Sprawiedliwości (II.519.3016.2014) z dnia 30 marca 2015 r. – w sprawie kompensaty dla ofiar przestępstw.

W toku rozpatrywania sprawy indywidualnej ustalono, iż wzory pouczeń dla pokrzywdzonych stosowane przez prokuraturę zawierały informacje o możliwości ubiegania się przez osoby pokrzywdzone przestępstwem o przyznanie kompensaty na podstawie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw, natomiast wzory pouczeń stosowane w jednostkach Policji mogły nie zawierać takich informacji. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego, znajdujący się w załączniku do rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2014 r., nie zawiera informacji dotyczących prawa pokrzywdzonego do domagania się kompensaty na podstawie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw. W ocenie Rzecznika brak informacji o możliwościach wynikających dla ofiar niektórych przestępstw z treści ustawy o państwowej kompensacie może stanowić utrudnienie dla osób, które mogłyby ubiegać się o kompensatę w egzekwowaniu tego uprawnienia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie potrzeby uzupełnienia wzoru druku pouczenia pokrzywdzonego w postępowaniu karnym o informacje dotyczące możliwości ubiegania się o przyznanie kompensaty na podstawie przepisów ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw oraz poinformowanie o zajętych stanowisku.

62. Rzecznika Praw Dziecka (VII.531.1.2014) z dnia 30 marca 2015 r. – w sprawie przypadków odbierania dzieci polskim rodzinom mieszkającym w Norwegii.

Rzecznik Praw Obywatelskich od kilku lat zajmuje się sprawami obywateli polskich przebywających w Norwegii, których dzieci zostały odebrane przez służby norweskie odpowiedzialne za opiekę nad dziećmi. Z informacji uzyskanych od Ministerstwa Spraw Zagranicznych wyłaniają się problemy mające zasadnicze znaczenie dla udzielania pomocy polskim obywatelom. Przede wszystkim, w razie interwencji podjętej przez polskiego konsula, przeszkodą w pomocy polskim obywatelom jest nieinformowanie konsula o przypadkach odbierania rodzicom pieczy nad dziećmi. Na etapie monitorowania spraw poważne zaniepokojenie wywołuje działanie niektórych oddziałów norweskiego urzędu Barnevernet polegające na braku dbałości o zachowanie ważnych dokumentów tożsamości potwierdzających obywatelstwo polskie. Wątpliwości budzi też praktyka wynajmowania przez ten urząd prywatnych firm do obsługi prowadzenia spraw dotyczących umieszczenia małoletniego w rodzinie zastępczej. Z informacji przekazanych przez MSZ wynika ponadto, iż norweska Rzecznik Praw Dziecka nie ma kompetencji do podejmowania interwencji w sprawach indywidualnych. Sygnalizowane problemy mają charakter systemowy, a ich rozwiązanie wymaga ścisłej współpracy z norweskimi władzami. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie nawiązania współpracy z norweską Rzecznik Praw Dziecka w celu udzielenia wsparcia działaniom polskich władz konsularnych w Norwegii.

63. Ministra Obrony Narodowej (III.7044.84.2014) z dnia 31 marca 2015 r. – w sprawie problemów zgłoszonych podczas przeprowadzonej kontroli przestrzegania praw i wolności żołnierzy.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o ponowne przeanalizowanie problemów zgłoszonych w wystąpieniu z dnia 18 listopada 2014 r., ponieważ otrzymana odpowiedź z Ministerstwa Obrony Narodowej nie zawiera pełnego odniesienia się do przedstawionych uwag i opinii, na przykład w kwestii skarg dotyczących długich terminów zwrotu 20% uposażenia żołnierzowi pozostającemu na zwolnieniu lekarskim

oraz zmiany stanowisk w karcie opisu stanowiska. Ponadto szeregowi wskazywali na zróżnicowanie stażu niezbędnego do skierowania na kursy podoficerskie w poszczególnych jednostkach wojskowych. Powszechnie były też skargi żołnierzy na jakość i ilość wyżywienia w trakcie szkolenia poligonowego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie dodatkowego stanowiska w opisanym zakresie.

64. Ministra Administracji i Cyfryzacji (IV.7004.23.2014) z dnia 31 marca 2015 r. – w sprawie zwrotu wywłaszczonego i znacjonalizowanego mienia kościołom i związkom wyznaniowym.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich kierowane były skargi obywateli i zainteresowanych gmin dotyczące problematyki zwrotu kościołom i związkom wyznaniowym mienia odebranego przez władze PRL w toku powojennych wywłaszczeń i nacjonalizacji. Zastrzeżenia Rzecznika budziły niektóre aspekty tzw. postępowania regulacyjnego, unormowanego w ustawach regulujących stosunki Państwa z poszczególnymi kościołami i związkami wyznaniowymi, a przede wszystkim brak możliwości zakwestionowania przed sądem orzeczeń wydanych przez tzw. komisje regulacyjne. W ocenie Rzecznika kwestia ta nie została do tej pory rozwiązana przez ustawodawcę w sposób prawidłowy. Na konieczność stworzenia odpowiednich przepisów przejściowych wskazuje także Naczelny Sąd Administracyjny. Aktualny stan prawny pozostaje w sprzeczności z konstytucyjnymi gwarancjami skutecznej i równej dla wszystkich ochrony własności i praw majątkowych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie podjęcia pilnych działań zmierzających do doprowadzenia wadliwych rozwiązań legislacyjnych do stanu zgodności z konstytucyjnymi gwarancjami ochrony naruszonych wolności i praw.

III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

II.511.127.2014 z dnia 5 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz K. K. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w P.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie przepisów postępowania karnego, stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą, polegające na skazaniu za czyn stanowiący w części element czynu ciągłego, za dokonanie którego K. K. został skazany wcześniejszym prawomocnym wyrokiem. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

II.513.16.2014 z dnia 5 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz J. S. od prawomocnego wyroku Sądu Najwyższego z 1963 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, polegające na uznaniu skazanego za winnego przypisanego mu czynu, mimo braku w jego zachowaniu znamion przestępstwa określonych w przepisie, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. W uzasadnieniu kasacji Rzecznik zauważa, że przypisany skazanemu czyn nie wyczerpywał znamion jakiegokolwiek przestępstwa, stanowiąc w istocie rzeczy realizację konstytucyjnie zagwarantowanego prawa do wolności myśli i słowa, zaś jego ściganie karne i skazanie miało formę politycznej represji. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie J. S. od przypisanego mu przestępstwa.

II.511.1776.2014 z dnia 5 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz J. C. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Ś., utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Ś.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, polegające na nierozważeniu i nienależytym ustosunkowaniu się w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego do wszystkich istotnych zarzutów podniesionych w zażaleniu podejrzanej. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ś. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

II.511.101.2014 z dnia 6 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz skazanych od prawomocnego postanowienia Najwyższego Sądu Wojskowego z 1949 r. utrzymującego w mocy wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu postanowieniu rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa karnego materialnego, polegające na wyrażeniu błędnego poglądu prawnego co do wykładni pojęcia „związek mający na celu zbrodnię” i w konsekwencji bezzasadnym uznaniu, że związek taki istniał, a skazani brali w nim czynny udział. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie postanowienia Najwyższego Sądu Wojskowego w zaskarżonej części oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji i uniewinnienie skazanych.

II.510.1613.2014 z dnia 6 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz P. S. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w G., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w T.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, poprzez błędne uznanie, iż nastąpiło prawidłowe doręczenie oskarżonemu zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej, a tym samym, że zaistniały warunki do prowadzenia rozprawy odwoławczej pod nieobecność oskarżonego, co w konsekwencji doprowadziło do uniemożliwienia oskarżonemu realizacji przysługującego mu prawa do obrony w postępowaniu odwoławczym. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w G. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

II.510.1493.2014 z dnia 6 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz K. P. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, polegające na wydaniu wobec K. P. w postępowaniu prowadzonym po uchyleniu wcześniejszego orzeczenia i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, orzeczenia surowszego niż uchylone, w zakresie wymierzonej kary pozbawienia wolności, pomimo iż pierwszy z wydanych w sprawie wyroków został zaskarżony wyłącznie na korzyść oskarżonego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

II.510.1738.2014 z dnia 9 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz G. U. od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, polegające na połączeniu jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych wobec G. U. i jednoczesnym bezzasadnym stwierdzeniu, że wyroki te podlegają odrębnemu wykonaniu, w zakresie nie objętym wyrokiem łącznym w sytuacji, gdy sąd zobowiązany był również do połączenia orzeczonych tymi wyrokami środków

łącznych, w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku łącznego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 4 marca 2015 r., sygn. akt IV KK 35/15).

II.510.104.2015 z dnia 10 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz A. S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w S. zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów postępowania i w konsekwencji orzeczenie na niekorzyść A. S. w sytuacji, gdy wniesione przez obrońcę i prokuratora apelacje kwestionowały orzeczenie Sądu I instancji wyłącznie w kierunku na korzyść tego oskarżonego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego w części wyroku Sądu Okręgowego w S. oraz przekazanie sprawy w tym zakresie temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 11 marca 2015 r., sygn. akt III KK 38/15).

II.510.448.2014 z dnia 10 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz R. B. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Z., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Z.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisu Kodeksu karnego poprzez wyrażenie błędnego poglądu prawnego i w konsekwencji uznanie, iż czyn przypisany R. B. wyczerpuje znamiona przestępstwa określone w tym przepisie, w sytuacji gdy wypełnił on znamiona jedynie wykroczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Z. i umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie karalności czynu.

II.510.71.2014 z dnia 10 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz P. G. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G., którym utrzymano w mocy wyrok Sądu Rejonowego w M.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 434 § 1 zdanie 1 k.p.k. poprzez podwyższenie wysokości opłaty, którą obciążono P. G. za pierwszą instancję w wyroku Sądu I instancji, z pięciuset złotych do siedmiuset złotych, co stanowiło orzeczenie na jego niekorzyść, w sytuacji gdy wyrok sądu meriti został zaskarżony wyłącznie na korzyść tego oskarżonego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w G. w zakresie opłaty za postępowanie przed Sądem I instancji.

BPK.511.83.2014 z dnia 25 lutego 2015 r. – kasacja na rzecz J. T. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 366 § 1 k.p.k. i art. 7 k.p.k., poprzez brak wyjaśnienia przez Sąd I instancji istotnej dla prawidłowego orzekania okoliczności sprawy, czy J. T. faktycznie odbył co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za przypisane mu wcześniej wyrokiem Sądu Rejonowego w W. umyślne przestępstwo podobne, co w konsekwencji doprowadziło do dowolnego uznania, iż działał on w warunkach recydywy. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

II.511.348.2014 z dnia 9 marca 2015 r. – kasacja na rzecz Ł. K. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów Kodeksu postępowania karnego polegające na wydaniu na posiedzeniu, bez przeprowadzenia rozprawy, wobec Ł. K. wyroku skazującego pod jego nieobecność, w sytuacji gdy oskarżony nie był prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia, co w efekcie naruszyło jego prawo do obrony. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

II.511.1015.2014 z dnia 10 marca 2015 r. – kasacja na rzecz Ł. G. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w S.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 479 § 1 k.p.k. w związku z art. 139 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., polegające na rozpoznaniu sprawy przez sąd meriti pod nieobecność oskarżonego i na wydaniu wyroku zaocznego, w sytuacji gdy oskarżony nie był prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy, co w efekcie naruszyło jego prawo do obrony. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.

II.511.1049.2014 z dnia 10 marca 2015 r. – kasacja na rzecz L. K. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w O., uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w P. umarzającego postępowanie w sprawie o wykroczenie.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 104 § 1a k.p.w., poprzez uchylenie uniewinniającego obwinionego wyroku Sądu pierwszej instancji i umorzenie postępowania jedynie z powodu przedawnienia karalności wykroczenia, co było orzeczeniem na niekorzyść, wbrew zakazowi wynikającemu z tego przepisu. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

II.510.1170.2014 z dnia 13 marca 2015 r. – kasacja na rzecz P. O. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 64 § 1 k.k., polegające na wadliwym uznaniu, że oskarżony P. O. dopuścił się przypisanego mu czynu w warunkach recydywy zwykłej, podczas gdy skazanie stanowiące podstawę do zakwalifikowania przypisanego oskarżonemu czynu w związku z art. 64 § 1 k.k. uległo zatarciu z mocy prawa w okresie poprzedzającym wyrokowanie przez sąd pierwszej instancji. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w B. w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy w tej części Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

II.510.1788.2014 z dnia 13 marca 2015 r. – kasacja na rzecz N. G. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w T.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, polegające na uznaniu, że istnieją podstawy do uwzględnienia wniosku N. G. o wymierzenie mu kary 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres 5 lat, zasądzenie świadczenia pieniężnego w wysokości 200 złotych oraz orzeczenie wobec niego środków karnych w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 8 lat oraz przepadku na rzecz Skarbu Państwa zatrzymanego samochodu, co w rezultacie doprowadziło do wydania wyroku z obrazą prawa materialnego tj. art. 44 § 2 k.k., albowiem pojazd ten nie służył ani nie był przeznaczony do popełnienia występku.

II.510.206.2015 z dnia 20 marca 2015 r. – kasacja na rzecz P. S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w J., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w J.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w., poprzez merytoryczne rozpoznanie apelacji obwinionego i utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku, mimo iż na etapie postępowania międzyinstancyjnego doszło do przedawnienia karalności wykroczeń zarzucanych obwinionemu, co winno skutkować uchyleniem przez Sąd odwoławczy wyroku Sądu pierwszej instancji i umorzeniem postępowania, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji i umorzenie postępowania wobec P. S.

II.510.284.2014 z dnia 20 marca 2015 r. – kasacja na rzecz A. K. od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Ż.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 572 k.p.k. poprzez

umorzenie postępowania, w sytuacji gdy czyn z dnia 12 stycznia 1998 r., przypisany skazanemu wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 7 maja 2004 r. pozostawał w zbiegu realnym z czynem z dnia 27 sierpnia 1999 r. przypisanym skazanemu wyrokiem z dnia 28 września 2007 r. i za oba te przestępstwa wymierzona została kara grzywny oraz czyn z dnia 16 marca 2004 r. przypisany skazanemu wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 kwietnia 2006 r. pozostawał w zbiegu realnym z czynem z dnia 6 maja 2005 r. przypisanym skazanemu wyrokiem z dnia 12 grudnia 2005 r. i za oba te przestępstwa zostały wymierzone inne kary podlegające łączeniu. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku w części umarzającej postępowanie i przekazanie sprawy w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ż.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

II.511.281.2014 z dnia 1 lipca 2014 r. – kasacja na rzecz K. P. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. zmieniającego w części wyrok Sądu Rejonowego w K.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 10 grudnia 2014 r., sygn. akt IV KK 219/14).

II.511.794.2014 z dnia 2 lipca 2014 r. – kasacja na rzecz Z. R. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 7 listopada 2014 r., sygn. akt V KK 231/14).

II.510.1512.2014 z dnia 5 sierpnia 2014 r. – kasacja na rzecz E. P. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w J.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 13 stycznia 2015 r., sygn. akt IV KK 262/14).

II.511.1277.2014 z dnia 19 września 2014 r. – kasacja na rzecz A. P. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w J.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 3 lutego 2015 r., sygn. akt IV KK 309/14).

II.511.125.2014 z dnia 22 września 2014 r. – kasacja na rzecz P. M. od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Ł.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 11 lutego 2015 r., sygn. akt II KK 271/14).

II.511.294.2014 z dnia 29 października 2014 r. – kasacja na rzecz Z. P. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., zmieniającego w części wyrok Sądu Rejonowego w S.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 3 marca 2015 r., sygn. akt IV KK 359/14).

II.511.1444.2014 z dnia 17 listopada 2014 r. – kasacja na rzecz P. P. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w T.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 2 marca 2015 r., sygn. akt IV KK 382/14).

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpiła do postępowań sądowych:

III.7065.409.2014 z dnia 10 lutego 2015 r. – skarga do Sądu Rejonowego w K. o wznowienie postępowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem wydanym przez Sąd Rejonowy w K. i uchylenie powyższego postanowienia w całości.

Uczestnik postępowania pozbawiony był możliwości działania, ponieważ nie był, ze względu na stan zdrowia i nieporadność w realizacji uprawnień procesowych spowodowanych upośledzeniem funkcji intelektualnych, zdolny podjąć obrony, a sąd nie zastosował należycie przepisów ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Celem tej ustawy jest zagwarantowanie osobom z zaburzeniami psychicznymi ochrony ich praw i poszanowania sfery ich wolności i godności osobistej. Przepisy ustawy muszą być wykładane i stosowane tak, aby nadrzędny cel ustawy został osiągnięty. W postępowaniu prowadzonym na podstawie tej ustawy sąd jest gwarantem zabezpieczenia praw osób, wobec których może dojść do zastosowania środków ograniczających ich wolność. Jedną z gwarancji procesowych jest przewidziana w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego możliwość ustanowienia dla osoby, której postępowanie dotyczy, adwokata z urzędu, nawet bez złożenia wniosku, jeżeli osoba ta ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest zdolna do złożenia wniosku, a sąd uzna udział adwokata w sprawie za potrzebny.

Wnioskowanie przez Rzecznika o uchylenie zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie, że istniała podstawa do wznowienia postępowania przed Sądem Rejonowym nie oznacza, że w ocenie Rzecznika sąd powinien oddalić wniosek o umieszczenie uczestnika postępowania w domu pomocy społecznej. Oznacza natomiast, że postępowanie to powinno być jeszcze raz przeprowadzone z zachowaniem wymagań starannego działania sądu i przy uwzględnieniu prawa osoby z niepełnosprawnością do rzetelnego procesu sądowego, w tym możliwości zapewnienia takiej osobie fachowej pomocy prawnej z urzędu.

V.510.184.2014 z dnia 13 marca 2014 r. – skarga do Sądu Okręgowego o wznowienie postępowania w sprawie o zapłatę.

W ocenie Rzecznika w niniejszej sprawie nakaz zapłaty został wydany na podstawie podrobionego dokumentu (weksla). Okoliczność tę potwierdzają dokumenty zgromadzone w aktach postępowania przygotowawczego prowadzonego przez prokuraturę rejonową. Postępowanie przygotowawcze zostało umorzone jedynie wobec niewykrycia sprawców czynu zabronionego, mimo stwierdzenia, że czyn zabroniony (przestępstwo przeciwko dokumentom) został popełniony. Podstawą tego twierdzenia jest treść znajdującej się w aktach postępowania przygotowawczego opinii biegłego z zakresu kryminalistycznych badań dokumentów, z której jednoznacznie wynika, że podpis na wekslu nie został nakreślony przez pozwaną. Pozwana niesłusznie została uwikłana w proces sądowy, w wyniku którego bez podstawy prawnej wydano przeciwko niej nakaz zapłaty. Rzecznik wnosi również o wstrzymanie wykonania kwestionowanego nakazu zapłaty. Jednocześnie Rzecznik żąda zmiany kwestionowanego nakazu zapłaty poprzez oddalenie powództwa w całości i orzeczenie o nakazaniu zwrotu wyegzekwowanego świadczenia.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenie w sprawie skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich:

V.511.128.2014 z dnia 27 lutego 2014 r. – skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego od wyroku Sądu Apelacyjnego oddalającego apelację powoda i zasądzającego od powoda na rzecz pozwanego kwotę tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i zażaleniowego.

Odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienie z dnia 15 grudnia 2014 r., sygn. akt I CSK 259/14).

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

Sąd Najwyższy rozpoznał wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich:

IV.7000.217.2014 z dnia 30 kwietnia 2014 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie dotyczących wykładni przepisu określającego wnioskodawcę w postępowaniu sądowym o rozgraniczenie nieruchomości.

Wniosek rozpoznany (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2014 r., sygn. akt III CZP 48/14).

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych:

V.7204.97.2014 z dnia 16 stycznia 2015 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy S. będący załącznikiem do uchwały Rady Gminy S. w sprawie ustalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy S.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich zaskarżony przepis uchwały został ustanowiony z wykroczeniem poza granice upoważnienia zawartego w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, wprowadzając obowiązek uiszczenia nieznaney ustawie daniny publicznej. Zgodnie z postanowieniami Konstytucji, organy samorządu terytorialnego, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, ustanawiają akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze działania tych organów. Jedno z takich upoważnień zostało zawarte w przepisach ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Zgodnie z nimi, rada gminy, po zasięgnięciu opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, uchwała regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, który jest aktem prawa miejscowego. Zdaniem Rzecznika, zobowiązanie w zaskarżonym przepisie uchwały właścicieli nieruchomości wykorzystywanych na cele „rekreacyjne” do zadeklarowania wytwarzania odpadów komunalnych przez co najmniej 4 miesiące nie mieści się w zakresie materii przekazanej Radzie Gminy do uregulowania. W ogóle nie dotyczy bowiem kwestii związanych z rozmieszczeniem i utrzymaniem pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych, a wprowadza obowiązek uiszczenia nieznaney ustawie daniny publicznej. Rada Gminy obligując właścicieli nieruchomości rekreacyjnych do wykazania w składanej deklaracji co najmniej czteromiesięcznego (w okresie od czerwca do września) wytwarzania odpadów komunalnych, w oderwaniu od faktycznego ich wytwarzania lub zamieszkiwania na danej nieruchomości, doprowadziła do sytuacji, w której właściciele tych nieruchomości ponosić będą opłatę nieprzewidzianą w ustawie. Będzie to bowiem opłata powiązana wyłącznie z własnością nieruchomości rekreacyjnej, a nie, jak to przewidział ustawodawca, z zamieszkiwaniem na nieruchomości lub wytwarzaniem odpadów. Zakwestionowana regulacja narusza przepisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a także wynikającą z Konstytucji zasadę wyłączności ustawy w stanowieniu danin publicznych.

V.811.212.2014 z dnia 21 stycznia 2015 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Przewodniczącego Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w R. w przedmiocie odmowy przyznania karty parkingowej.

Stosownie do przepisów Prawa o ruchu drogowym, kartę parkingową wydaje się osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Kartę parkingową wydaje, za opłatą i po uiszczeniu opłaty ewidencyjnej, przewodniczący powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności. Tryb wydawania kart parkingowych określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wzoru oraz trybu wydawania i zwrotu kart parkingowych. Zgodnie z rozporządzeniem, wniosek o wydanie karty parkingowej składa się do przewodniczącego zespołu właściwego ze względu na miejsce stałego pobytu osoby niepełnosprawnej w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych. W zaskarżonej decyzji organ bezpodstawnie przyjął, iż niedopełnienie przez wnioskodawcę obowiązku meldunkowego w R. jest równoznaczne z brakiem stałego miejsca pobytu w tej miejscowości. Prawodawca nakazuje jednak kierować się przy ustalaniu właściwości miejscowej organu nie adresem zameldowania na pobyt stały, ale miejscem stałego pobytu w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności. Są to dwie różne kategorie. Brak zameldowania nie sprawia, że osoba nie posiada miejsca stałego pobytu w danym miejscu. Organ uchybił również normom wynikającym z Kodeksu postępowania administracyjnego nie przeprowadzając postępowania dowodowego mającego na celu ustalenie miejsca stałego pobytu wnioskodawcy. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości.

IV.7003.135.2014 z dnia 9 lutego 2015 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w P.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonej decyzji naruszenie art. 4 ust. 4 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości poprzez rażące naruszenie zasad wykładni prowadzące do błędnego uznania, iż przepis ten dopuszcza oddanie w zarząd gruntów stanowiących własność gminy na rzecz komunalnych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej funkcjonujących w ramach innej gminy. Rzecznik wnosi o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości oraz uchylenie w całości poprzedzających ją decyzji.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego:

V.6060.12.2014 z dnia 3 lutego 2015 r. – skarga kasacyjna od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę Rzecznika Praw Obywatelskich na uchwałę Rady Miasta w sprawie ustalenia wysokości stawek opłaty

miejscowej, terminów płatności oraz zarządzenia poboru opłaty miejscowej w drodze inkasa, określenia inkasenta i wysokości wynagrodzenia za inkaso.

W ocenie Rzecznika zakwestionowane w skardze do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego przepisy uchwały są sprzeczne z przepisami ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz Konstytucji, bowiem wykraczając poza granice upoważnienia do ustanowienia aktu prawa miejscowego rozszerzają określony w ustawie obowiązek uiszczenia daniny publicznej, jaką jest opłata miejscowa. W ocenie Rzecznika wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, oddalający skargę Rzecznika, zapadł z naruszeniem przepisów prawa materialnego i procesowego. Sąd nie przeprowadził oceny zarzutów podniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto nie dokonał oceny zgodności zaskarżonych przepisów uchwały z zawartym w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych upoważnieniem do wydania aktu prawa miejscowego.

V.7220.39.2014 z dnia 23 marca 2015 r. – skarga kasacyjna od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę na decyzję Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji utrzymującą w mocy decyzję KRRiT w przedmiocie umorzenia postępowania administracyjnego w sprawie wniosku o zwrot opłat abonamentowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku WSA w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Zdaniem Rzecznika zaskarżony wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego powinien zostać wyeliminowany z obrotu prawnego, ponieważ sąd pierwszej instancji nie skorygował istotnych uchybień popełnionych przez KRRiT na etapie postępowania administracyjnego. Sąd administracyjny nie posiada co do zasady kompetencji do dokonywania ustaleń stanu faktycznego, w będącej przedmiotem jego rozpoznania sprawie administracyjnej. Zadanie to należy do organu administracji publicznej. Obowiązkiem sądu administracyjnego pierwszej instancji jest natomiast zbadanie, czy organ ten dokonując ustalenia stanu faktycznego nie naruszył przepisów postępowania administracyjnego w stopniu mogącym mieć istotny wpływ na wynik sprawy oraz zajęcie stanowiska, jaki stan faktyczny został przez sąd przyjęty. Dokonując kontroli legalności sąd administracyjny nie może bezkrytycznie przyjmować ustaleń poczynionych w postępowaniu administracyjnym, zwłaszcza jeżeli ustalenia te są kwestionowane przez stronę postępowania. W okolicznościach niniejszej sprawy kluczową kwestią było ustalenie treści żądania wnioskodawczyni. Dokonanie przez KRRiT swobodnego wytyczenia przedmiotu postępowania w niniejszej sprawie należy uznać za naruszenie konstytucyjnej zasady praworządności, a także zasad postępowania administracyjnego tj. zasady praworządności, zasady prawdy obiektywnej, zasady prowadzenia postępowania w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej, a także zasady informowania. W ocenie Rzecznika, Wojewódzki Sąd Administracyjny bezzasadnie przyjął, w ślad za organem, iż postępowanie prowadzone przez KRRiT dotyczyło umorzenia naliczonej należności. Gdyby sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowej oceny działań organu

w toku postępowania administracyjnego, powinien był uchylić decyzje KRRiT i jednocześnie wyjaśnić organowi, że w przypadku wątpliwości co do przedmiotu żądania należałoby najpierw ustalić, czego żąda strona, a nie samodzielnie czynić domniemania w tym zakresie. Rzecznik nie może również zgodzić się z twierdzeniem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, że w sprawach indywidualnych abonentów KRRiT właściwa jest jedynie w zakresie przyznawania ulg w spłacie zaległości tych należności.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpiła do postępowań przed Wojewódzkimi Sądami Administracyjnymi oraz Naczelnym Sądem Administracyjnym:

V.7220.39.2014 z dnia 29 stycznia 2015 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym ze skargi na decyzję Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w przedmiocie umorzenia postępowania administracyjnego w sprawie wniosku o zwrot opłat abonamentowych, w którym skarga została oddalona.

IV.7003.101.2014 z dnia 6 lutego 2015 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym, w którym Prokurator Generalny przedstawił do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów NSA zagadnienie prawne dotyczące zwrotu wywłaszczonej nieruchomości.

Prokurator Generalny przedstawił do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego następujące zagadnienie prawne: „czy podstawą odmowy zwrotu wywłaszczonej nieruchomości na rzecz byłego właściciela lub jego następcy prawnego, w sytuacji wystąpienia materialnoprawnych przesłanek z art. 136 ust. 3 w związku z art. 137 ustawy o gospodarce nieruchomościami może być zbycie tej nieruchomości przez Skarb Państwa lub jednostkę samorządu terytorialnego osobie trzeciej z pominięciem procedury przewidzianej w art. 136 ust. 1 i 2 tej ustawy?”.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła następujące stanowisko: W razie stwierdzenia przez organ, że wywłaszczona nieruchomość, podlegająca zwrotowi na podstawie art. 136 ust. 3 w związku z art. 137 ustawy o gospodarce nieruchomościami, została po dniu 1 stycznia 1998 r. zbyta przez Skarb Państwa lub jednostkę samorządu terytorialnego osobie trzeciej z naruszeniem art. 136 ust. 1 i ust. 2 ustawy, postępowanie administracyjne podlega zawieszeniu na podstawie art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a., do czasu rozstrzygnięcia w postępowaniu cywilnym o ważności umowy przenoszącej własność nieruchomości (ustanawiającej na niej użytkowanie wieczyste). Jeżeli termin wyznaczony stronie przez organ na podstawie art. 100 § 1 in fine k.p.a. na wystąpienie do sądu o rozstrzygnięcie zagadnienia wstępnego upłynął bezskutecznie, organ wydaje decyzję o odmowie zwrotu wywłaszczonej nieruchomości (100 § 2 w związku z art. 100 § 3 k.p.a.).

W uzasadnieniu pisma procesowego Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdza, że zagadnienie prawne przedstawione przez Prokuratora Generalnego do rozstrzygnięcia

przez powiększony skład Naczelnego Sądu Administracyjnego stanowi jedno z trudniejszych w problematyce wywłaszczeniowej. Zdaniem Rzecznika wynika to przede wszystkim z niedostatków regulacji normatywnej prawa do zwrotu wywłaszczonej nieruchomości w ustawie o gospodarce nieruchomościami. Brak jest bowiem przepisów we właściwy sposób rozwiązujących konflikt interesów pomiędzy uprawnionymi do nieruchomości, niegdyś wywłaszczonej, która pomimo istnienia obowiązku zwrotu została sprzedana przez podmiot publiczny osobie trzeciej z naruszeniem ustawowego zakazu przeznaczania nieruchomości na inne cele, a także z naruszeniem obowiązku poinformowania poprzedniego jej właściciela o takim zamiarze. Dodatkowa trudność polega też na tym, że konfliktu tego nie można rozwiązać w jednym postępowaniu, gdyż kognicję ma tu w określonym zakresie zarówno organ administracji publicznej, jak i sąd powszechny. Brak stosownych przepisów jest tym bardziej dotkliwy, że dotyczy praw majątkowych korzystających z bezpośrednich gwarancji konstytucyjnych, odnoszących się do ochrony własności i praw majątkowych oraz zakresu dopuszczalnego wywłaszczenia. W ocenie Rzecznika prawidłowe rozwiązanie tego problemu zależy przede wszystkim od ustalenia, czy nabycie przez osobę trzecią, na podstawie czynności cywilnoprawnej, nieruchomości wywłaszczonej i podlegającej zwrotowi, w taki jednak sposób, że uniemożliwia to realizację żądania zwrotowego byłego właściciela, jest czynnością ważną i prawnie skuteczną.

III.7040.101.2014 z dnia 10 marca 2015 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w związku ze skierowaniem pytania prawnego do składu siedmiu sędziów NSA dotyczącego czynności komisji konkursowej podczas postępowania konkursowego na stanowisko dyrektora szkoły.

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty zasadą jest, że stanowisko dyrektora szkoły lub placówki powierza organ prowadzący szkołę lub placówkę. Kandydata na to stanowisko wyłania się w drodze konkursu, który przeprowadza komisja konkursowa powołana przez organ prowadzący szkołę lub placówkę. Regulamin konkursu określony został w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 kwietnia 2010 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznej szkoły lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej. W piśmie zgłaszającym udział w postępowaniu Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła swoje stanowisko w sprawie rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego co do określenia, który akt dotyczący postępowania konkursowego może być zaskarżony do sądu administracyjnego. W ocenie Rzecznika poszczególne czynności podejmowane w postępowaniu konkursowym na stanowisko dyrektora szkoły przez komisję konkursową, w tym w szczególności czynność polegająca na odmowie dopuszczenia kandydata do postępowania konkursowego, która przyjmuje formę uchwały, nie mieści się w kategoriach aktów oraz czynności wymienionych w art. 3 § 2 p.p.s.a. i z tego względu nie podlega zaskarżeniu do sądu administracyjnego. Zdaniem Rzecznika komisji konkursowej nie można przypisać cech organu administracji publicznej. Jej zadania sprowadzają się do funkcji doradczej

dla organu administracji przy wyborze odpowiedniego kandydata na stanowisko dyrektora szkoły. W razie stwierdzenia nieuzasadnionego niedopuszczenia kandydata do postępowania konkursowego organ prowadzący szkołę unieważnia konkurs i zarządza ponowne jego przeprowadzenie. Zaskarżeniu do sądu administracyjnego podlega wówczas zarządzenie o unieważnieniu konkursu bądź zatwierdzeniu jego wyników.

Postępowanie administracyjne z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

V.7203.1.2014 z dnia 10 marca 2015 r. – zażalenie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego na przewlekłe prowadzenie postępowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarża przewlekłość prowadzonego przez Starostę postępowania w przedmiocie określenia dopuszczalnych poziomów hałasu dla zakładu przedsiębiorcy.

Wojewódzkie Sądy Administracyjne wydały następujące orzeczenia w sprawach ze skarg Rzecznika Praw Obywatelskich:

V.7011.74.2014 z dnia 2 października 2014 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na czynność Dyrektora Oddziału Wojewódzkiego NFZ polegającą na niewydaniu danych dostępowych do systemu teleinformatycznego NFZ, w którym zawarto informacje o prawie świadczeniobiorcy do świadczeń opieki zdrowotnej oraz o udzielonych mu świadczeniach.

Skarga uwzględniona (wyrok z dnia 29 stycznia 2015 r., sygn. akt II SA/Bk 1066/14).

V.7220.138.2014 z dnia 4 grudnia 2014 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na beczynność Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w rozpoznaniu wniosku o umorzenie zaległości w płatności opłat abonamentowych.

Skarga częściowo uwzględniona (wyrok z dnia 5 marca 2015 r., sygn. akt V SAB/Wa 42/14).

IV.7210.57.2014 z dnia 15 grudnia 2014 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na przepisy załącznika do uchwały Rady Miasta O. w sprawie wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy O. na lata 2012–2016.

Skarga oddalona (wyrok z dnia 3 marca 2015 r., sygn. akt II SA/OI 37/15).

Naczelny Sąd Administracyjny wydał następujące orzeczenie w sprawie skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-732155-IV/13 z dnia 20 maja 2013 r. - skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę na decyzję Wojewody w przedmiocie umorzenia postępowania.

Skarga kasacyjna uwzględniona (wyrok z dnia 24 lutego 2015 r., sygn. akt I OSK 1487/13).

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

VII.7030.8.2014 z dnia 8 stycznia 2015 r. – w sprawie realizacji obowiązkowego przygotowania przedszkolnego przez dzieci członków służby zagranicznej wykonujących obowiązki służbowe w placówce zagranicznej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją przepisu ustawy o służbie zagranicznej w zakresie, w jakim pomija zwrot opłat za naukę dzieci ze względu na szczególne warunki państwa przyjmującego, jeżeli nie mają one możliwości uczęszczania do bezpłatnego przedszkola publicznego, oddziału przedszkolnego przy publicznej szkole podstawowej lub innej formy wychowania przedszkolnego w celu realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego. Zgodnie z treścią przepisu będącego przedmiotem wniosku członkom służby zagranicznej przysługuje zwrot opłat za naukę dzieci ze względu na szczególne warunki państwa przyjmującego, jeżeli nie mają one możliwości uczęszczania do bezpłatnej publicznej szkoły typu podstawowego lub średniego. Omawiany przepis nie obejmuje swoim zakresem normowania placówek, w których realizowane jest roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne. Konstytucja nakłada na podmioty publiczne obowiązek zapewnienia, że dostęp do obowiązkowej edukacji będzie równy, powszechny, a sama nauka pozostanie bezpłatna. W ocenie Rzecznika pominięcie w ustawie placówek, w których realizowane jest roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne prowadzi do nieuzasadnionej nierówności w dostępie do edukacji.

II.802.1.2014 z dnia 14 stycznia 2015 r. – w sprawie odpowiedzialności pracowników za ujawnienie danych zastrzeżonych przez przedsiębiorcę.

Ustawa o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji zawiera przepisy stanowiące podstawę odpowiedzialności pracowników za ujawnienie danych zastrzeżonych przez przedsiębiorcę. W zaskarżonym przez Rzecznika przepisie ustawodawca spenalizował działanie polegające na ujawnieniu danych, co do których pracodawca zastrzegł poufność. Dookreślenie znamion czynu zabronionego zostało pozostawione pracodawcy. Przepis będący przedmiotem wniosku jest niezgodny z Konstytucją, która stanowi, że odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Rzecznik podkreśla, że adresat zaskarżonej normy nie ma możliwości określić w jasny sposób na podstawie przepisów ustawy, jakie zachowanie jest dozwolone, a jakie zabronione, bowiem to pracodawca ostatecznie określa znamiona czynu zabronionego. Tymczasem, w demokratycznym państwie prawnym,

to ustawodawca ma obowiązek określenia granic ingerencji w prawa i wolności jednostki.

VII.505.4.2014 z dnia 12 marca 2015 r. – w sprawie braku możliwości wznowienia postępowania na gruncie ustawy o referendum ogólnokrajowym i ustawy o referendum lokalnym.

Kwestionowane we wniosku przepisy ustawy o referendum ogólnokrajowym i ustawy o referendum lokalnym normują wnoszenie środków prawnych w kampaniach referendalnych. Jeżeli bowiem plakaty, ulotki, hasła lub inne formy prowadzonej kampanii referendalnej dotyczące referendum ogólnokrajowego lub referendum lokalnego zawierają dane lub informacje nieprawdziwe uprawniony podmiot może wystąpić do sądu okręgowego z odpowiednim wnioskiem o wydanie orzeczenia. Na postanowienie sądu okręgowego służy zażalenie do sądu apelacyjnego. Postanowienie sądu apelacyjnego podlega natychmiastowemu wykonaniu i nie przysługuje na to orzeczenie żaden środek zaskarżenia.

Wątpliwości natury konstytucyjnej, z punktu widzenia prawa do sądu oraz konstytucyjnego zakazu zamykania drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw budzi uniemożliwienie wznowienia postępowania na gruncie przepisów będących przedmiotem wniosku. Skarga o wznowienie postępowania jest bowiem środkiem prawnym, który służy eliminacji najpoważniejszych wadliwości związanych z zakończonym postępowaniem. Przyjęcie szczególnego modelu postępowania na gruncie ustaw referendalnych, w tym skrócenie czasu, w jakim sąd musi rozpoznać wniosek, a następnie zażalenie, może prowadzić do sytuacji, w których orzeczenie sądu nie będzie odpowiadało prawdzie materialnej.

V.7011.47.2014 z dnia 25 marca 2015 r. – w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe.

Leczenie uzdrowiskowe, będące integralną częścią systemu ochrony zdrowia, przysługuje świadczeniobiorcy na podstawie skierowania wystawionego przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego. Skierowanie wymaga potwierdzenia przez właściwy oddział wojewódzki NFZ. W ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ustawodawca upoważnił ministra właściwego do spraw zdrowia do określenia w drodze rozporządzenia sposobu wystawiania skierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, a także trybu potwierdzania skierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową oraz wzoru tego skierowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich kwestionuje we wniosku zgodność z upoważnieniem ustawowym oraz postanowieniami Konstytucji przepisu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe, zgodnie z którym oddział wojewódzki NFZ potwierdzając skierowanie określa rodzaj leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej oraz ich tryb, odpowiedni zakład lecznictwa uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej, datę rozpoczęcia leczenia albo rehabilitacji uzdrowiskowej, a w przypadku leczenia uzdrowiskowego w warunkach

stacjonarnych – czas trwania, a także okres leczenia, w przypadku leczenia uzdrowiskowego w warunkach ambulatoryjnych albo rehabilitacji uzdrowiskowej. W ocenie Rzecznika zaskarżony przepis nie mieści się w ramach upoważnienia ustawowego do uregulowania sposobu wystawiania skierowania oraz jego wzoru, bowiem ustawodawca nie upoważnił do uregulowania w rozporządzeniu szczegółowych warunków leczenia uzdrowiskowego. Skoro Minister Zdrowia uregulował w rozporządzeniu sprawę pominiętą w ustawie, to rozporządzenie w tym zakresie przestało mieć charakter wykonawczy względem ustawy upoważniającej, a stało się aktem samoistnym. W konsekwencji kwestionowany przepis rozporządzenia jest także niezgodny z przepisem Konstytucji RP stanowiącym, że rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Warunki udzielania świadczeń zdrowotnych obejmujących leczenie uzdrowiskowe zostały ustalone przez organ wydający rozporządzenie samoistnie, bez wskazówek zawartych w tym zakresie w ustawie, co pozostaje w kolizji z konstytucyjnym prawem do ochrony zdrowia.

Kolejny zaskarżony we wniosku Rzecznika przepis rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe stanowi, że na niepotwierdzenie skierowania nie przysługuje odwołanie. Odmowa potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe nosi wszelkie cechy decyzji administracyjnej. Zgodnie z Konstytucją każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania powinna określać ustawa. Zaskarżony przepis rozporządzenia wprowadza wbrew postanowieniom Konstytucji pozaustawowy wyjątek od konstytucyjnego prawa obywatela do zaskarżenia decyzji o odmowie potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe. Konstytucyjne prawo do zaskarżania decyzji stanowi proceduralną gwarancję realizacji równego dostępu do świadczeń z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-706476-II/12 z dnia 26 lipca 2012 r. - w sprawie braku możliwości zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu karnego zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy. **Wniosek uwzględniony** (wyrok z dnia 24 lutego 2015 r., sygn. akt K 34/12).

RPO-728872-V/13 z dnia 8 kwietnia 2013 r. - w sprawie działalności gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. **Postępowanie umorzone** (postanowienie z dnia 21 stycznia 2015 r., sygn. akt K 13/13).

RPO-729135-II/13 z dnia 11 kwietnia 2013 r. - w sprawie odpowiedzialności karnej związanej z naruszeniem praw autorskich. **Wniosek oddalony** (wyrok z dnia 17 lutego 2015 r., sygn. akt K 15/13).

RPO-667915-I/11 z dnia 19 lipca 2013 r. - w sprawie kompetencji Ministra Zdrowia do tworzenia na podstawie rozporządzenia rejestrów medycznych zawierających dane osobowe. **Wniosek uwzględniony** (wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., sygn. akt K 33/13).

RPO-726420-V/13 z dnia 7 października 2013 r. - w sprawie braku ustawowych kryteriów dotyczących uchwał rad gmin regulujących dni i godziny otwarcia placówek handlowych, zakładów gastronomicznych i usługowych. **Postępowanie umorzone** (postanowienie z dnia 13 stycznia 2015 r., sygn. akt K 44/13).

RPO-683102-IV/11 z dnia 21 października 2013 r. - w sprawie ograniczeń możliwości uzyskania ekwiwalentu za wyłączenie gruntów z upraw rolnych i prowadzenie uprawy leśnej. **Wniosek uwzględniony** (wyrok z dnia 9 grudnia 2014 r., sygn. akt K 46/13).

RPO-750252-IV/13 z dnia 31 października 2013 r. - w sprawie braku rekompensat dla właścicieli nieruchomości tzw. zamrożonych inwestycyjnie przez dawne plany zagospodarowania przestrzennego. **Wniosek uwzględniony** (wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., sygn. akt K 50/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosiła udział w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych:

II.511.5.2015 z dnia 15 stycznia 2015 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej J. K. dotyczącej podstaw do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu (sygn. akt SK 41/14).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła następujące stanowisko: art. 426 § 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 20 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie daje podstaw do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy (apelacyjny) jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 oraz w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

W uzasadnieniu przystąpienia do postępowania Rzecznik Praw Obywatelskich odwołuje się do argumentacji zawartej w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 listopada 2013 r. (sygn. akt SK 33/12), w którym Trybunał orzekł, że art. 426 § 2 Kodeksu karnego, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 20 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego w zakresie,

w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia w przedmiocie kosztów nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu, zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Rzecznik podkreśla, że jeżeli sąd odwoławczy rozstrzyga jako pierwszy o kosztach procesu karnego, orzeczenie w tym przedmiocie winno być zaskarżalne do sądu drugiej instancji. Zaskarżona regulacja narusza również konstytucyjną zasadę równości. Skoro od orzeczeń w przedmiocie kosztów postępowania wydanych przez sąd pierwszej instancji przysługuje środek zaskarżenia, to za dyskryminującą należy uznać sytuację, w której od orzeczeń w przedmiocie kosztów postępowania wydanych po raz pierwszy przez sąd formalnie odwoławczy (apelacyjny) taki środek zaskarżenia nie przysługuje.

II.511.111.2015 z dnia 10 lutego 2015 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej P. S. dotyczącej podstaw do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu (sygn. akt 41/14).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: art. 426 § 1 i 2 ustawy Kodeks postępowania karnego w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 20 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie daje podstaw do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Zgodnie z treścią zaskarżonego przepisu od orzeczeń sądu odwoławczego dotyczących kosztów postępowania, jeśli sąd ten orzekał o kosztach po raz pierwszy, nie przysługuje środek odwoławczy. Obecne brzmienie tego przepisu zostało nadane przez ustawę z dnia 20 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego, jednak również przed nowelizacją przepis ten nie dawał podstaw do zaskarżenia postanowienia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 26 listopada 2013 r. (sygn. akt SK 33/12) orzekł o niekonstytucyjności omawianego przepisu w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 20 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia w przedmiocie kosztów nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu, zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy. Poglądy wyrażone przez Trybunał Konstytucyjny we wspomnianym wyroku zachowują aktualność również w niniejszej sprawie.

Rzecznik podkreśla, że jeżeli sąd odwoławczy rozstrzyga jako pierwszy o kosztach procesu karnego, orzeczenie w tym przedmiocie winno być zaskarżalne do sądu drugiej instancji. Zaskarżona regulacja narusza również konstytucyjną zasadę równości. Skoro od orzeczeń w przedmiocie kosztów postępowania wydanych przez sąd pierwszej instancji przysługuje środek zaskarżenia, to za dyskryminującą należy

uznać sytuację, w której od orzeczeń w przedmiocie kosztów postępowania wydanych po raz pierwszy przez sąd formalnie odwoławczy (apelacyjny), taki środek zaskarżenia nie przysługuje.

IV.7002.12.2015 z dnia 30 marca 2015 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej sp. z o.o. dotyczącej ochrony zabytków (sygn. akt SK 3/15).

Problem przedstawiony w skardze konstytucyjnej sprowadza się do oceny kształtu postępowania, w jakim nakładane są ograniczenia prawa własności w związku z objęciem nieruchomości ochroną konserwatorską. Zdaniem Rzecznika zaskarżone przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, naruszają gwarancje ochrony własności poprzez nieproporcjonalne ograniczenie prawa do ochrony własności, naruszające zasadę zaufania do państwa i tworzonego przez nie prawa.

Wpis do gminnej ewidencji zabytków nakłada ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości. Jest zatem formą ograniczenia konstytucyjnego prawa własności podjętą w ochronie dobra wspólnego, publicznego, jakim jest zachowanie kulturowego dziedzictwa kraju. Ustawa o ochronie zabytków przewiduje, że wpis do gminnej ewidencji zabytków dokonywany jest przez wójta (burmistrza bądź prezydenta miasta) w porozumieniu z właściwym konserwatorem. Porozumienie nie przyjmuje żadnej sformalizowanej postaci, nie jest czynnością wymagającą np. wydania postanowienia w trybie kodeksu postępowania administracyjnego. Właściciel nieruchomości nie jest informowany o tym, że w stosunku do jego nieruchomości władze będą podejmowały działania zmierzające do nałożenia ograniczeń w korzystaniu z własności, mające służyć zabezpieczeniu dobra wspólnego. Nie wie także, jakie względy uzasadniają objęcie jego nieruchomości ochroną konserwatorską. Właściciela nie informuje się nawet o fakcie wpisu nieruchomości do gminnej ewidencji zabytków, mimo że zmienia to diametralnie stan prawny nieruchomości. Od tej pory nieruchomość zostaje uznana za zabytek przez organy państwa, które odtąd są uprawnione do głębszej ingerencji w sposób wykonywania prawa własności, poprzez formalny udział konserwatora w postępowaniach inwestycyjno-budowlanych i możliwość ich zablokowania. Kolejne trudności pojawiają się na etapie postępowania przed sądem administracyjnym. Przyjęte rozwiązania prawne uniemożliwiają sądowi administracyjnemu skontrolowanie prawidłowości działań organu gminy. Dotyczy to przede wszystkim prawidłowości uznania danej nieruchomości za zabytkową, a zatem kwestii kluczowej, skoro w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych to właśnie taka kwalifikacja skutkuje objęciem nieruchomości reżimem ochrony konserwatorskiej. Materiały gromadzone przez organ i udostępniane w publicznym wykazie są zbyt skąpe, by uzasadnić, dlaczego w ogóle dana nieruchomość miałaby zostać objęta tego typu ograniczeniem. Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie

polegające na całkowitym braku jawności czynności skutkujących ograniczeniem własności dokonany w celu publicznym pozostaje w sprzeczności z wywodzoną z Konstytucji zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa.

W sprawie skarg konstytucyjnych:

I.6060.74.2014 z dnia 24 września 2014 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej A. L. (sygn. akt SK 27/14).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła następujące stanowisko: art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej, rozumiany w ten sposób, że przyznaje prawo do uzyskania informacji przetworzonej tylko tym obywatelom, którzy wykażą, iż są w stanie wykorzystać tę informację w interesie publicznym, jest niezgodny z art. 61 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 61 ust. 3 Konstytucji.

Prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów jest jedną z gwarancji funkcjonowania demokratycznego państwa. Zaskarżony przepis stanowi, że uzyskanie informacji przetworzonej może nastąpić w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego. Ocenie organu powinna podlegać treść wniosku tzn. istnienie szczególnego interesu publicznego uzasadniającego udostępnienie przetworzonej informacji. Przyjęty w orzecznictwie sądowoadministracyjnym sposób rozumienia przesłanki szczególnej istotności dla interesu publicznego doprowadził do wprowadzenia niekonstytucyjnego ograniczenia prawa do informacji publicznej dla osób, które z uwagi na pełnione funkcje nie mogą wykorzystać informacji przetworzonej dla poprawy funkcjonowania organu administracji publicznej.

Istnienie przesłanki istotnego interesu publicznego w uzyskaniu informacji przetworzonej powinno być odnoszone do treści żądanej informacji przetworzonej, a nie do cech wnioskodawcy, w szczególności możliwości wykorzystania uzyskanej informacji. Prowadziłoby to w przeciwnym wypadku do uznania, że prawo do informacji publicznej, które zgodnie z Konstytucją przysługuje każdemu obywatelowi, może być ograniczone pewnej grupie osób. Uzależnienie uzyskania informacji publicznej od cech wnioskodawcy, zamiast badania treści informacji, prowadzi do nierównego traktowania obywateli, naruszając podmiotowe prawo do informacji przyznane wszystkim obywatelom.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpiła Rzecznik Praw Obywatelskich:

II.564.1.2014 z dnia 2 stycznia 2014 r. - zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej A. W. dotyczącej karalności niepublicznego znieważenia funkcjonariusza publicznego. **Skarga konstytucyjna oddalona** (wyrok z dnia 12 lutego 2015 r., sygn. akt SK 70/13).

II.513.10.2014 z dnia 5 maja 2014 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej A. B. dotyczącej prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa za doznaną krzywdę, przysługującego z tytułu wykonania orzeczenia albo decyzji, a nie ich wydania. **Postępowanie umorzone** (postanowienie z dnia 2 grudnia 2014 r., sygn. akt SK 7/14).

II.513.13.2014 z dnia 11 czerwca 2014 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej R. Z. dotyczącej ograniczenia prawa osób represjonowanych do odszkodowania i zadośćuczynienia. **Postępowanie umorzone** (postanowienie z dnia 2 grudnia 2014 r., sygn. akt SK 7/14).

VII. Wystąpienia legislacyjne

V.511.12.2015 z dnia 21 stycznia 2015 r. – wystąpienie do Przewodniczącego Komisji Kodyfikacyjnej Ogólnego Prawa Podatkowego w sprawie reformy systemu podatkowego.

W odpowiedzi na pismo Przewodniczącego Komisji Kodyfikacyjnej Ogólnego Prawa Podatkowego w sprawie prac Komisji nad założeniami nowej regulacji ustawowej mającej zastąpić obecną Ordynację podatkową, Rzecznik Praw Obywatelskich wskazała na problemy natury generalnej pojawiające się na podstawie skarg kierowanych do Biura Rzecznika. W ocenie Rzecznika reforma systemu podatkowego powinna koncentrować się przede wszystkim na zapewnieniu dobrej jakości legislacyjnej przepisów, zgodnej z konstytucyjną zasadą określoności i pewności prawa. Przepisy muszą być sformułowane w sposób poprawny, precyzyjny i jasny, aby obywatele mogli przewidzieć konsekwencje prawno-podatkowe swoich zachowań. Obecnie natomiast polskie prawo podatkowe charakteryzuje się wyjątkową zawilnością, często zmiennością, nadmierną obszernością i brakiem jednolitej terminologii w powiązaniu z innymi aktami prawnymi. Na podstawie skarg wpływających do Biura w kwestii interpretacji podatkowych można stwierdzić, że nieprawidłowości dotyczą m.in. wydawania w tym samym czasie sprzecznych ze sobą interpretacji indywidualnych prawa podatkowego w odniesieniu do analogicznych stanów faktycznych, długiego oczekiwania na ostateczne stanowisko, pomijania przez organy podatkowe jednolitego orzecznictwa sądów administracyjnych, nieuwzględniania przepisów unijnych czy też orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości UE, wydawania niewielkiej ilości interpretacji ogólnych, a także wysokiego wskaźnika uchylanych interpretacji indywidualnych przez sądy administracyjne. Przedmiotem licznych skarg kierowanych do Rzecznika są mechanizmy stosowane podczas kontroli podatkowych i skarbowych, takie jak wszczynanie kontroli tuż przed upływem okresu przedawnienia zobowiązań podatkowych, bezzasadne wszczynanie postępowań karnych skarbowych tuż przed upływem okresu przedawnienia zobowiązań podatkowych w celu zawieszenia biegu terminu przedawnienia tych zobowiązań, wykorzystywanie przez organy podatkowe hipoteki lub zastawu skarbowego jako zabezpieczenia zobowiązania podatkowego w celu uniknięcia konsekwencji związanych z upływem terminu przedawnienia, przedłużanie kontroli podatkowych i skarbowych, w szczególności dotyczących zwrotu podatku od towarów i usług, naruszenia przepisów dotyczących przebiegu kontroli podatkowych i skarbowych.

Przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Ogólnego Prawa Podatkowego (18.02.2015 r.) podziękował za przekazane stanowisko i zapewnił, że Komisja podda wnikliwej analizie wszystkie postulaty dotyczące spraw, które powinny być uregulowane lub zmodyfikowane w nowej Ordynacji podatkowej. Jednym z założeń Komisji jest stworzenie nowego aktu rangi ustawowej, w którym znajdą się rozwiązania przyczyniające się do lepszej ochrony praw podatnika, w tym zapewniające precyzyjne i jasne przepisy ogólnego prawa podatkowego.

VIII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

1. RPO-706860-IV/12 z dnia 15 października 2013 r. - w sprawie procedury dokonywania wpisów do gminnej ewidencji zabytków.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego (23.03.2015 r.) opisała w odpowiedzi przyczyny zmiany charakteru i funkcji gminnej ewidencji zabytków. Zapewniła, że wystąpienia Rzecznika z dnia 14 listopada 2012 r. oraz 15 października 2013 r. stały się impulsem do dokonania szczegółowych analiz i konsultacji ze środowiskiem konserwatorskim obowiązującego stanu prawnego i konsekwencji wynikających z jego stosowania dla właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, ale przede wszystkim dla realizacji ustawowych obowiązków organów ochrony zabytków. Wnioski płynące z przywołanych analiz i konsultacji nie pozostawiają wątpliwości, że najlepszym rozwiązaniem jest stosowanie ustaleń co do ochrony zabytków jako kompleksowego, odnoszącego się do przestrzeni narzędzia działań konserwatorskich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. To przede wszystkim procedury kształtowania przestrzeni poprzez akty prawa miejscowego gwarantują obywatelom jednoznaczność i przewidywalność polityki konserwatorskiej. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego poinformowała także o wydaniu przez Generalnego Konserwatora Zabytków pisma okólnego z dnia 11 lutego 2013 r. wyjaśniającego kwestię trybu i zasad ustanawiania gminnej ewidencji zabytków.

2. RPO-706763-V/12 z dnia 16 października 2013 r. – w sprawie umożliwienia wszystkim wstępnym reprezentowania strony postępowania przed sądem.

Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP (05.03.2015 r.) poinformowała, że po zakończeniu prac podkomisji nadzwyczajnej, Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka przyjęła sprawozdanie, w którym postulat Rzecznika Praw Obywatelskich został uwzględniony. Sprawozdanie Komisji o przedstawionym przez Prezydenta RP oraz senackim projektach ustaw o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi przewiduje, że każdy wstępny może być pełnomocnikiem strony bez ograniczeń w zakresie stopnia pokrewieństwa. Ustawa została uchwalona przez Sejm w dniu 20 lutego 2015 r., a następnie została przekazana Marszałkowi Senatu w dniu 23 lutego 2015 r.

3. IV.7000.206.2014 z dnia 15 kwietnia 2014 r. – w sprawie ochrony praw majątkowych właścicieli nieruchomości wykorzystywanych na cele przewidziane przez ustawę Prawo geologiczne i górnicze.

Minister Środowiska (14.01.2015 r.) poinformował, że podejmie analizowaną problematykę i w przypadku prac nad zmianą ustawy Prawo geologiczne i górnicze będzie dążył do wprowadzenia uregulowań do tej ustawy mających na celu zabezpieczenie w toku procesu cywilnego toczącego się na skutek wniesienia

powództwa opartego na przepisach ustawy Prawo geologiczne i górnicze, słusznego interesu właściciela nieruchomości.

4. BPK.519.89.2014 z dnia 15 maja 2014 r. – w sprawie działalności podmiotów upoważnionych do sprawowania pieczy nad zwłokami i szczątkami ludzkimi.

Minister Sprawiedliwości (10.03.2015 r.) wyjaśnił, że problematyka poruszona w wystąpieniu Rzecznika pozostaje co do zasady poza zakresem właściwości Ministra Sprawiedliwości. Ministerstwo Sprawiedliwości uczestniczy natomiast w pracach podjętych w Głównym Inspektoracie Sanitarnym z inicjatywy Ministra Zdrowia nad powstaniem projektu nowej ustawy regulującej problematykę cmentarzy, chowania zmarłych i postępowania ze zwłokami, w zakresie zagadnień pozostających we właściwości Ministra Sprawiedliwości, takich jak np. kwestie związane z relacją pomiędzy procedurami postępowania ze zwłokami oraz postępowaniem karnym. W ocenie Ministra Sprawiedliwości przepisy kodeksu postępowania karnego w sposób wystarczający, przynajmniej z punktu widzenia celów postępowania karnego, regulują podział zadań pomiędzy organy procesowe i osoby dysponujące odpowiednią wiedzą medyczną. Dlatego nie sposób zgodzić się z tezą, że koniecznym rozwiązaniem jest wprowadzenie instytucji koronera jako podmiotu łączącego kompetencje lekarskie i prawnicze. Ponadto Minister zauważył, iż problem archaiczności przepisów wykonawczych regulujących sposób stwierdzenia zgonu i jego przyczyny został już przynajmniej częściowo rozwiązany poprzez nowelizację ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, dokonaną ustawą Prawo o aktach stanu cywilnego, która weszła w życie z dniem 1 marca 2015 r.

5. IV.7000.243.2014 z dnia 28 maja 2014 r. – w sprawie ograniczeń praw właścicieli nieruchomości należących do obszaru Natura 2000.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (26.03.2015 r.) odnosząc się do kwestii obecności w zasobach Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska danych dotyczących terenów objętych programami wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, leżących w granicach obszarów Natura 2000 poinformował, że zgodnie z porozumieniem z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska otrzymuje dane dotyczące m.in. lokalizacji działek ewidencyjnych ujętych we wnioskach o przyznanie płatności bezpośrednich lub wobec których podjęto zobowiązanie w ramach działań objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Powyższe dane zostaną wykorzystane do weryfikacji wniosków o zawarcie mowy w trybie art. 36 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody. Dane te jednak nie stanowią jedynej przesłanki weryfikacyjnej.

Do chwili obecnej nie zawarto żadnej umowy w trybie art. 36 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody. Nie odnotowano również żadnych wniosków w tej sprawie składanych przez właścicieli nieruchomości do regionalnych dyrekcji ochrony środowiska. Możliwość zawierania wspomnianych umów, zakres niezbędnych działań

do wykonania, sposoby i terminy ich realizacji są wskazywane w powstających obecnie planach zadań ochronnych dla poszczególnych obszarów Natura 2000.

Obecnie ustanowiono w sumie 393 planów zadań ochronnych, w związku z czym w najbliższym czasie należy spodziewać się wniosków ze strony właścicieli nieruchomości, ale także regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, o zawarcie umowy w trybie art. 36 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody. Dla możliwości zawierania stosownych umów kluczowe są zatem zapisy planów zadań ochronnych, które wskazują lokalizację siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru, a także określają niezbędne działania ochronne. To na podstawie zapisów planów zadań ochronnych można zweryfikować, czy przedmioty ochrony występujące na danej nieruchomości kwalifikują obszar jako objęty wsparciem z tytułu obniżonej dochodowości.

6. IV.7007.50.2014 z dnia 23 września 2014 r. – w sprawie wymagań kwalifikacyjnych dla osób ubiegających się o uprawnienie do wykonywania klasyfikacji gruntów.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (03.03.2015 r.) w uzupełnieniu odpowiedzi z dnia 21 października 2014 r. poinformował o korespondencji, jaką prowadził z Ministrem Administracji i Cyfryzacji oraz Ministrem Sprawiedliwości w sprawie uregulowania kwestii dotyczącej kwalifikacji i uprawnień zawodowych osób wykonujących projekty klasyfikacji gruntów. Zdaniem Ministra Administracji i Cyfryzacji zamieszczenie ww. regulacji w ustawie Prawo geodezyjne i kartograficzne może budzić wątpliwości co do zgodności z funkcjonującą systematyką zawodów. Z prowadzonej korespondencji nie wynikało jednoznacznie, czy Minister przewiduje podjęcie działań legislacyjnych mających na celu uregulowanie w ustawie kwestii przedstawionych w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich.

7. V.7013.58.2014 z dnia 2 października 2014 r. – w sprawie nieprawidłowości dotyczących procesu uzyskiwania specjalizacji lekarskich.

Minister Zdrowia (20.03.2015 r.) wyjaśnił, że Ministerstwo Zdrowia zwróciło się do wszystkich urzędów wojewódzkich z prośbą, aby przekazały do wszystkich jednostek szkoleniowych na terenie województwa informację, z której jednoznacznie będzie wynikało, że załączana do „Dzienniczka Specjalizacji” kopia ksiąg operacyjnych lub wydruków protokołów operacji wykonanych samodzielnie przez specjalizującego się lekarza powinna zawierać kolejny numer operacji, datę jej wykonania, inicjały pacjentki, bez danych osobowych. Ponadto załączona kopia dokumentacji medycznej powinna zawierać rozpoznanie, nazwisko operującego, asysty i opis operacji. Każda kopia musi być poświadczona przez lekarza odbywającego szkolenie specjalizacyjne podpisem i pieczętą oraz opatrzona podpisem i pieczętą ordynatora oddziału wraz z pieczętą oddziału/szpitala, w którym wykonano operację. Ministerstwo Zdrowia zwróciło się także z prośbą, aby kopia pisma skierowanego do jednostek prowadzących szkolenie specjalizacyjne

w dziedzinie położnictwa i ginekologii została przesłana do wiadomości właściwego konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie ginekologii i położnictwa oraz do Ministerstwa Zdrowia.

8. V.7007.1.2014 z dnia 8 października 2014 r. – w sprawie kontroli realizacji przez gminę obowiązku ustalania numeracji porządkowej nieruchomości.

Główny Geodeta Kraju (26.02.2015 r.) wyjaśnił, że Rada Ministrów określiła w drodze rozporządzenia szczegółowy zakres kontroli przeprowadzanych przez organy nadzoru geodezyjnego i kartograficznego. Wśród zadań z zakresu geodezji i kartografii wymienionych w rozporządzeniu, wskazanych jako zadania podlegające kontroli wojewódzkiego inspektora nadzoru geodezyjnego i kartograficznego, nie figurują zadania własne samorządu gminnego wykonywane w oparciu o przepisy ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne. Główny Geodeta Kraju w pełni podziela pogląd, że zadania samorządu terytorialnego, w tym również prowadzenie ewidencji miejscowości, ulic i adresów, powinny podlegać nadzorowi z punktu widzenia legalności. Wydaje się, że w obecnej sytuacji prawnej istnieje potrzeba podjęcia działań nad rozwiązaniem systemowym sposobu sprawowania nadzoru przez właściwy organ administracji rządowej nad prowadzeniem ewidencji miejscowości jako zadaniem własnym samorządu gminnego. W związku z tym Główny Geodeta Kraju wystąpił do Ministra Administracji i Cyfryzacji z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie, w oparciu o które Główny Geodeta Kraju będzie mógł podjąć stosowne działania. Ponadto w lutym 2015 r. odbyło się spotkanie w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji z udziałem przedstawicieli Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, poświęcone nadzorowi sprawowanemu przez organy administracji rządowej, w tym organy nadzoru geodezyjnego i kartograficznego, nad zadaniami zleconymi i własnymi, realizowanymi przez organy samorządu terytorialnego. Po tym spotkaniu wydaje się celowe podjęcie pogłębionej dyskusji nad potrzebą działań legislacyjnych, w wyniku których dookreślone zostaną zasady sprawowania nadzoru nad prowadzeniem ewidencji miejscowości, ulic i adresów, a także drugim zadaniem własnym samorządu gminnego, wynikającym z ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne (rozgraniczanie nieruchomości).

9. V.811.10.2014 z dnia 22 października 2014 r. – w sprawie zasad wydawania kart parkingowych.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (03.03.2015 r.) przedstawił stanowisko Prezydium Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, zgodnie z którym nowe regulacje w żaden sposób nie naruszają konstytucyjnej zasady ochrony praw nabytych. Ustanawiając nowe, znacznie zaostrzone kryteria warunkujące otrzymanie karty parkingowej, ustawodawca nie przekroczył granicy dopuszczalnej ingerencji w prawa nabyte osób niepełnosprawnych. Resort infrastruktury podziela powyższą opinię, wskazując, że ograniczenia kategorii osób niepełnosprawnych uprawnionych do otrzymania karty parkingowej zmierzają do tego, aby ochrona osób o znacznej lub szczególnej niepełnosprawności i ograniczonych możliwościach samodzielnego

poruszania się miała charakter ochrony efektywnej. Ograniczenie takie należy więc uznać za uzasadnione. Przyjęte zmiany legislacyjne mają charakter kompleksowy przewidując oprócz wspomnianego ograniczenia szereg rozwiązań, które mają na celu zapewnienie, że osoby najbardziej potrzebujące wsparcia w postaci możliwości korzystania z karty parkingowej będą mogły swoje uprawnienie realizować.

10. VII.5002.1.2014 z dnia 22 października 2014 r. – w sprawie prawnej regulacji wykonywania testów genetycznych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (27.03.2015 r.) poinformowała, że w Ministerstwie Zdrowia trwają pilne prace nad wydaniem zarządzenia Ministra Zdrowia w sprawie powołania Zespołu roboczego mającego na celu realizację prac nad prawną regulacją wykonywania testów genetycznych dla celów zdrowotnych, poprzedzającego powołanie zespołu międzyresortowego.

11. IV.7212.72.2014 z dnia 19 listopada 2014 r. – w sprawie zakresu uprawnień spółdzielni mieszkaniowej sprawującej zarząd nieruchomościami wspólnymi stanowiącymi współwłasność spółdzielni i innych właścicieli lokali.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (15.01.2015 r.) wyjaśnia, że w związku z rozbieżnościami w orzecznictwie w kwestii wykładni przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz wątpliwościami istniejącymi zarówno po stronie spółdzielni, jak i właścicieli lokali co do zakresu uprawnień przysługujących w odniesieniu do nieruchomości wspólnej, za celowe należy uznać kontynuowanie podjętych już prac legislacyjnych zmierzających do wyeliminowania powstałych wątpliwości. Projekt ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych znajdujący się w druku senackim nr 761 został przygotowany właśnie w związku z potrzebą usunięcia istniejących rozbieżności. Uchwalenie projektowanej nowelizacji spowoduje m.in., że zarząd spółdzielni będzie mógł samodzielnie podejmować czynności zwykłego zarządu. Natomiast do podjęcia przez zarząd spółdzielni czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu potrzebna będzie uchwała właścicieli lokali w danej nieruchomości wyrażająca zgodę na dokonanie tej czynności oraz udzielająca zarządowi pełnomocnictwa do zawierania umów stanowiących takie czynności w formie prawem przewidzianej. Jednocześnie Minister Infrastruktury i Rozwoju zwróci się do Przewodniczącego Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw z zakresu prawa spółdzielczego z prośbą o pilne podjęcie prac mających na celu jak najszybsze uregulowanie omawianej kwestii.

12. V.511.161.2014 z dnia 19 listopada 2014 r. – w sprawie charakteru prawnego odmowy potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe.

Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia (20.01.2015 r.) wyjaśnił, że przed wejściem w życie ustawy z dnia 22 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia każdorazowo dokonując odmowy potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe zobligowane były do wydawania decyzji

administracyjnej w przedmiotowych sprawach. W aktualnym stanie prawnym brak jest podstawy normatywnej do wydawania przez dyrektorów Oddziałów Wojewódzkich Narodowego Funduszu Zdrowia decyzji administracyjnych w przedmiocie odmowy potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe, bowiem ustawodawca mocą zmiany przepisów ustawy o świadczeniach wyłączył stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego w tym zakresie.

13. VII.7034.1.2014 z dnia 24 listopada 2014 r. – w sprawie braku możliwości otrzymania płatnego urlopu naukowego przez pracowników naukowych pracujących w instytutach badawczych.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego (23.01.2015 r.) wyjaśniła, iż podstawową przyczyną odmiennego potraktowania pracowników naukowych instytutów badawczych i nauczycieli akademickich zatrudnionych w uczelniach w kwestii dotyczącej urlopu naukowego dedykowanego przygotowaniu rozprawy doktorskiej są różnice wynikające z obowiązków obu grup zawodowych, będące konsekwencją odmiennych zadań, jakie wyznaczone zostały przez ustawodawcę instytutom badawczym i uczelniom. Należy również podkreślić, że płatny urlop naukowy w wymiarze nieprzekraczającym trzech miesięcy na przygotowanie rozprawy doktorskiej nie ma charakteru obligatoryjnego, co oznacza, że nauczyciel akademicki nie ma roszczenia o jego udzielenie. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego zapewniła, że w momencie podjęcia prac nad nowelizacją ustawy o instytutach badawczych problem opisany w wystąpieniu Rzecznika zostanie ponownie przeanalizowany.

14. IV.511.294.2014 z dnia 24 listopada 2014 r. – w sprawie długich terminów oczekiwania na rozpatrzenie odwołania przez Krajową Komisję Uwłaszczeniową.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji (23.01.2015 r.) poinformował, że uwagi Rzecznika dotyczące nieprawidłowości w działaniu Krajowej Komisji Uwłaszczeniowej zostaną wzięte pod uwagę podczas prac legislacyjnych nad zmianą przepisów dotyczących powoływania Komisji. Jednocześnie wyjaśnił, że Minister Administracji i Cyfryzacji przygotował projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 maja 2014 r. w sprawie powołania i trybu działania Krajowej Komisji Uwłaszczeniowej. W toku konsultacji międzyresortowych Rządowe Centrum Legislacji wskazało na konieczność zmiany ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych, ponieważ zawarte w niej upoważnienie dla Prezesa Rady Ministrów do powołania przewodniczącego i członków Krajowej Komisji Uwłaszczeniowej oraz określenia trybu działania Komisji nie zostało dostosowane do wymogów Konstytucji. Proces legislacyjny dotyczący projektu rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów został zakończony. Jednocześnie, mając na względzie uwagi Rządowego Centrum Legislacji, Minister Administracji i Cyfryzacji rozpoczął prace nad przygotowaniem projektu ustawy o zmianie ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym

i ustawę o pracownikach samorządowych. Mając na uwadze pilny charakter projektu Minister wystąpił w styczniu 2015 r. do Prezesa Rady Ministrów o zwolnienie z obowiązku przygotowania projektu założeń nowelizacji tej ustawy.

15. V.511.649.2014 z dnia 25 listopada 2014 r. – w sprawie podmiotów zobowiązanych do zapewnienia osobie niepełnosprawnej pomocy w komunikowaniu się.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (03.02.2015 r.) wyjaśnił, że kwestia przeprowadzania egzaminu na prawo jazdy osób niesłyszących stanowiła przedmiot zainteresowania Polskiej Rady Języka Migowego. Rada podjęła w tej sprawie uchwałę, w której zaprotestowała przeciwko rozwiązaniom uniemożliwiającym osobom niesłyszącym zdawanie egzaminu państwowego poprzez pozbawienie ich możliwości komunikowania się. Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, popierając stanowisko Rady, zwrócił się do Ministra Infrastruktury i Rozwoju z prośbą o wyrażenie opinii w sprawie. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w porozumieniu z Instytutem Transportu Samochodowego podjęło działania zmierzające do przetłumaczenia na język migowy bazy pytań egzaminacyjnych stosowanych na egzaminie państwowym na prawo jazdy. Prace te zostały zakończone pod koniec 2014 r. Wdrożenie przygotowanej i przetłumaczonej bazy pytań egzaminacyjnych wymaga przeprojektowania systemu teleinformatycznego stosowanego na egzaminie państwowym na prawo jazdy. Zadanie to będzie realizowane przez Polską Wytwórnę Papierów Wartościowych w ramach projektu „Egzamin państwowy na prawo jazdy w wersji dla osób niesłyszących”. Ponadto Minister Infrastruktury i Rozwoju, powołując na podstawie ustawy o kierujących pojazdami komisję do spraw weryfikacji i rekomendacji pytań egzaminacyjnych stosowanych na egzaminie państwowym, włączył w jej skład 3 osoby będące instruktorami nauki jazdy i tłumaczami języka migowego, które będą odpowiedzialne za bieżące tłumaczenie nowych pytań egzaminacyjnych na język migowy.

16. II.518.41.2014 z dnia 26 listopada 2014 r. – w sprawie postulatów dotyczących kompensaty dla ofiar przestępstw, mediacji, nieodpłatnej pomocy prawnej dla najuboższych oraz pomocy prawnej z urzędu dla osoby zatrzymanej.

Minister Sprawiedliwości (21.01.2014 r.) wyjaśnił, iż senacki projekt nowelizacji ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw uwzględnia propozycje Ministerstwa Sprawiedliwości. Przedstawiciele Ministerstwa będą uczestniczyć w pracach parlamentarnych nad przygotowaniem optymalnej regulacji reformującej przepisy dotyczące przyznawania kompensaty ofiarom przestępstw.

Ministerstwo Gospodarki opracowało, przy współpracy Ministerstwa Sprawiedliwości, projekt założeń projektu ustawy o wspieraniu polubownych metod rozwiązywania sporów. Celem projektu jest doprowadzenie do szerszego wykorzystania mediacji oraz innych metod pozasądowego rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych. Projekt założeń został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu

7 stycznia 2015 r. Również w zakresie prawa karnego projektowane są nowe rozwiązania mające na celu stworzenie szerszych mechanizmów korzystania z mediacji. Obecnie procedowany jest projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych. W projektowanym rozporządzeniu wskazano warunki, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego. Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2015 r.

Przygotowany w Ministerstwie Sprawiedliwości projekt ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej i informacji prawnej został skierowany w dniu 12 grudnia 2014 r. do uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji publicznych. System przewidziany w projekcie będzie składał się z dwóch modułów: nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnej informacji prawnej. Nieodpłatna pomoc prawna będzie przysługiwać osobie fizycznej, której w okresie roku poprzedzającego zwrócenie się o udzielenie pomocy prawnej zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej. W udzielanie pomocy prawnej będą zaangażowane jednostki samorządu terytorialnego oraz prawnicze samorządy zawodowe. Natomiast wojewoda będzie prowadzić wojewódzkie centrum informacji prawnej. Organizację usługi telekomunikacyjnej w zakresie infolinii zapewni Minister Sprawiedliwości. Realizację zadania polegającego na udzielaniu informacji prawnej wojewoda powierzy organizacji pozarządowej wyłanianej corocznie w otwartym konkursie ofert.

Ponadto Minister poinformował, że już na mocy obowiązujących przepisów osobie podejrzaney, zatrzymanej na podstawie art. 244 k.p.k., przysługuje prawo do fachowej pomocy prawnej udzielanej przez adwokata, który może zyskać status pełnomocnika i być wyznaczony z urzędu, jeśli osoba ta wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów pełnomocnictwa bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Jednakże w celu zwiększenia efektywności pomocy świadczonej osobie zatrzymanej, zaproponowano zmiany w Kodeksie postępowania karnego, które znalazły się w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. W stosunku do osób zatrzymanych przewiduje on odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących kontaktu z adwokatem w sprawach prowadzonych w trybie przyspieszonym. W praktyce osoby te będą mogły nawiązać kontakt z adwokatem, który będzie pełnił dyżur w danym dniu. Rozwiązanie to zapewni osobie zatrzymanej możliwość niezwłocznej konsultacji z adwokatem. Projekt znajduje się obecnie na etapie prac parlamentarnych. Ponadto z inicjatywy Ministerstwa Sprawiedliwości, ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, wprowadzono zmiany mające na celu doprecyzowanie przypadków stosowania instytucji obrony z urzędu i rozszerzenie zakresu działania obrońcy tak, aby jego udział w postępowaniu sądowym stawał się regułą, a nie wyjątkiem. Ustawa wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2015 r.

17. II.517.331.2014 z dnia 26 listopada 2014 r. – w sprawie możliwości gromadzenia przez osoby pozbawione wolności środków pieniężnych na rachunku bankowym, przeznaczonych na utrzymanie po zwolnieniu z zakładu karnego.

Minister Sprawiedliwości (05.02.2015 r.) wyjaśnił, że Sejm w dniu 15 stycznia 2015 r. uchwalił ustawę o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. Planowane wejście w życie ustawy ma nastąpić w dniu 1 lipca 2015 r. Ustawa ta wprowadza nowe zasady gromadzenia środków stanowiących tzw. żelazną kasę na oprocentowanym rachunku bankowym, niedostępnych dla skazanego i osób postronnych przed opuszczeniem przez niego zakładu karnego i wypłacanych skazanemu w gotówce z tą chwilą. Jednocześnie Minister Sprawiedliwości podtrzymuje stanowisko wyrażone we wcześniejszej korespondencji, według którego wybranym rachunkiem bankowym jest dowolny rachunek bankowy wybrany przez skazanego, należący do samego skazanego bądź którego jest on współwłaścicielem lub należący do osoby trzeciej, w tym również niepowiązanej więzami prawnorodzinnymi ze skazanym. Stanowisko powyższe zostało już przekazane Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej. W razie zaistnienia takiej potrzeby zostanie temu organowi ponownie zwrócona uwaga na potrzebę takiej interpretacji tego przepisu, aby nie prowadziła do uszczuplenia uprawnień skazanego.

18. II.517.5181.2014 z dnia 28 listopada 2014 r. – w sprawie zapewnienia osobom pozbawionym wolności warunków do utrzymania należytej higieny osobistej.

Minister Sprawiedliwości (14.01.2015 r.) stwierdził, że w obecnym porządku prawnym kwestie poruszane w wystąpieniu Rzecznika zostały uregulowane w sposób wystarczający dla pełnego wykonania przez osadzonych obowiązku utrzymania należytej higieny osobistej. Podczas prac nad rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych Centralny Zarząd Służby Więziennej przeprowadził analizę z której wynikało, że połowa osadzonych nie wykorzystuje przysługujących im norm mydła. Z tego względu uznano, że ilość wydawanego mydła powinna zostać na dotychczasowym poziomie, zwłaszcza że przewidziano regulację umożliwiającą wydanie osobie osadzonej środków higieny w przypadku ich utraty lub zniszczenia oraz zużycia. Dyrektor jednostki penitencjarnej nie może również odmówić wydania kolejnego środka higieny w sytuacji, gdy skazany nie posiada własnych środków finansowych wystarczających na zakup takiego środka. Ponadto skazany może za zezwoleniem dyrektora zakładu karnego, a tymczasowo aresztowany za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje oraz dyrektora aresztu śledczego, korzystać ze środków higieny otrzymanych spoza jednostki penitencjarnej.

19. V.511.158.2014 z dnia 3 grudnia 2014 r. – w sprawie wątpliwości co do formy dokumentu wymaganego do odbioru zwrotu nadpłaty podatku przez członka rodziny podatnika.

Minister Finansów (05.01.2015 r.) podtrzymał stanowisko, zgodnie z którym przepisy ustawy Ordynacja podatkowa nie wymagają poświadczenia własnoręczności podpisu mocodawcy na pełnomocnictwie procesowym, dlatego też niezasadne byłoby nadmiarowe żądanie poświadczenia podpisu na pełnomocnictwie w sprawach nieprocesowych. Ustanowienie pełnomocnika do odbioru pieniędzy w kasie urzędu

skarbowego może nastąpić wyłącznie na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego o przedstawicielstwie. W ocenie Ministra Finansów żądanie przez niektóre organy poświadczenia własnoręczności podpisu osoby upoważniającej członka rodziny do odbioru zwrotu nadpłaty nie znajduje uzasadnienia. W celu wyeliminowania takich przypadków w przyszłości, do dyrektorów izb skarbowych zostanie skierowane pismo wyjaśniające wątpliwości dotyczące odbioru nadpłaty w kasie urzędu skarbowego, na podstawie pisemnego pełnomocnictwa udzielonego członkowi rodziny podatnika.

20. V.7016.112.2014 z dnia 3 grudnia 2014 r. – w sprawie warunków pobytu oraz stanu przestrzegania praw pacjentów w Instytucie Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.

Minister Zdrowia (09.01.2015 r.) wyjaśnił, że Instytut Psychiatrii i Neurologii jest instytutem badawczym nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw zdrowia, funkcjonującym przede wszystkim w oparciu o przepisy ustawy o instytutach badawczych. Minister nadzorujący instytut sprawuje nadzór nad zgodnością działań instytutu z przepisami prawa i jego statutem, realizacją przez instytut podstawowych zadań oraz prawidłowością wydatkowania środków publicznych. Z kolei dyrektor instytutu jest organem właściwym w zakresie ustalania planów działalności jednostki, realizowania polityki kadrowej, zarządzania mieniem, jak również podejmowania decyzji we wszystkich sprawach dotyczących instytutu, z wyjątkiem spraw należących do zakresu zadań rady naukowej. W związku z powyższym minister nadzorujący instytut badawczy nie jest właściwy do ingerowania w bieżące działania restrukturyzacyjne podejmowane przez dyrektora, o ile są to działania zgodne z prawem. Minister Zdrowia w ramach swoich uprawnień nadzorczych zobowiązał w marcu 2013 r. Dyrektora Instytutu do wdrożenia w trybie pilnym programu naprawczego. Przygotowano kompleksowy program restrukturyzacyjny, którego pełne wdrożenie ma doprowadzić przede wszystkim do uzyskania dodatniego wyniku finansowego Instytutu Psychiatrii i Neurologii, zapewnić bieżącą płynność finansową oraz stworzyć możliwości obsługi zadłużenia długoterminowego. Instytut Psychiatrii i Neurologii w ramach posiadanych środków finansowych przeprowadza bieżące remonty klinik. Natomiast kompleksowy remont klinik psychiatrycznych będzie mógł zostać przeprowadzony po uzyskaniu dofinansowania z zewnątrz.

21. III.7050.6.2014 z dnia 3 grudnia 2014 r. – w sprawie kontroli przeprowadzonej przez Biuro RPO w komendach i komisariatach Policji w celu zapoznania się z warunkami służby funkcjonariuszy Policji.

Minister Spraw Wewnętrznych (17.02.2015 r.) wskazał, iż w celu poprawy warunków obsługi obywateli oraz pracy pracowników cywilnych i funkcjonariuszy Policji, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zaplanowało do realizacji w latach 2013-2015 Program standaryzacji komend i komisariatów Policji. Lista zadań inwestycyjnych i remontowych realizowanych w ramach Programu jest opracowywana przez Komendanta Głównego Policji na podstawie propozycji komendantów wojewódzkich Policji. W ramach Programu w 2013 roku zakończono

realizację 82 zadań, w tym 34 inwestycji i 48 remontów. W 2014 roku zakończono realizację 51 zadań, w tym 28 inwestycji i 23 remontów, zaś w 2015 roku w trakcie realizacji znajduje się 95 zadań, w tym 48 inwestycji i 47 remontów. Ze względu na duże potrzeby w zakresie modernizacji i utrzymania infrastruktury Policji rozważane jest kontynuowanie Programu po 2015 roku. Ponadto Minister Spraw Wewnętrznych przedstawił w odpowiedzi szczegółowe informacje dotyczące stanu technicznego obiektów wskazanych w wystąpieniu Rzecznika.

Odnosząc się do kwestii jakości umundurowania Minister podkreślił, że jakość kolejnych partii umundurowania dostarczanego do jednostek Policji jest potwierdzana określonymi w przepisach prawa procedurami odbiorczymi. W odniesieniu do uwag dotyczących wyposażenia obiektów służbowych Policji w sprzęt biurowy, kwatermistrzowski, łączności, narkotesty itp., należy podkreślić, że zgodnie z obowiązującym w tym zakresie stanem prawnym oraz praktyką, zapewnienie tego sprzętu należy do poszczególnych Komendantów Wojewódzkich Policji lub Komendanta Stołecznego Policji jako kierowników jednostek budżetowych. Zasadniczym uwarunkowaniem rzutującym na skalę zapewnienia wymienionego sprzętu jest wysokość środków finansowych przeznaczonych na potrzeby Policji.

Ponadto Minister Spraw Wewnętrznych podkreślił, że zarówno w Komendzie Głównej Policji, jak i w jednostkach organizacyjnych Policji, w ramach gospodarki transportowej kontynuowane są prace mające na celu dalsze usprawnienie organizacji wymiany pojazdów służbowych, których stopień wyeksploatowania wymianę tę uzasadnia, a także sposobu serwisowania sprzętu transportowego.

22. V.561.6.2014 z dnia 9 grudnia 2014 r. – w sprawie odpowiedzialności zawodowej diagnostów samochodowych.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (13.01.2015 r.) poinformowała, że resort planuje rozpocząć prace nad gruntowną nowelizacją ustawy Prawo o ruchu drogowym m.in. odnośnie regulacji dotyczących badań technicznych pojazdów. Wystąpienie Rzecznika zostanie wzięte pod uwagę przy analizowaniu niezbędnego zakresu zmian przepisów dotyczących badań technicznych pojazdów, w tym regulacji dotyczących diagnostów oraz nadzoru nad stacjami kontroli pojazdów.

23. III.7060.1179.2014 z dnia 9 grudnia 2014 r. – w sprawie prawa do wynagrodzenia sędziego w stanie spoczynku.

Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa (16.01.2015 r.) podzielił wątpliwości przedstawione w wystąpieniu Rzecznika dotyczące niezgodności z Konstytucją przepisu ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa do wynagrodzenia sędziego nieobecnego w pracy z powodu choroby trwającej dłużej niż rok, w sytuacji gdy ostatecznie nie została podjęta decyzja o jego przeniesieniu w stan spoczynku z tego powodu. Jeśli zaś chodzi o przepis ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa wyłączający drogę sądową w sprawach przeniesienia sędziego w stan spoczynku, to jego niekonstytucyjność jest oczywista. W praktyce nie jest on co prawda stosowany, niemniej jednak postulat

uchylenia kwestionowanego przepisu w celu usunięcia niezgodności z regulacją zawartą w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych jest jak najbardziej zasadny.

24. IV.511.34.2014 z dnia 15 grudnia 2014 r. – w sprawie braku zapewnienia współwłaścicielom lokali użytkowych stanowiących wielostanowiskowe lokale garażowe możliwości wykonywania prawa do głosowania nad uchwałami podejmowanymi przez wspólnoty mieszkaniowe.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (14.01.2015 r.) podzieliła opinię o konieczności dokonania zmian w ustawie o własności lokali w celu doprecyzowania w niej statusu prawnego lokali stanowiących przedmiot współwłasności znajdujących się w budynkach wspólnot mieszkaniowych, co w szczególności dotyczyłoby garaży wielostanowiskowych będących wyodrębnionymi lokalami użytkowymi. Jednocześnie poinformowała, że Komisja Infrastruktury Sejmu RP na posiedzeniu w dniu 13 stycznia 2015 r. zdecydowała o podjęciu inicjatywy ustawodawczej w sprawie nowelizacji ustawy o własności lokali w celu rozwiązania poruszonego problemu.

25. V.7018.2.2014 z dnia 15 grudnia 2014 r. – w sprawie charakteru prawnego obwieszczenia Ministra Zdrowia w sprawie kryteriów i sposobu stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia (20.01.2015 r.) stwierdził, że zastrzeżenia Rzecznika Praw Obywatelskich co do określenia w obwieszczeniu Ministra Zdrowia w sprawie kryteriów i sposobu stwierdzenia trwałego nieodwracalnego ustania czynności mózgu, sposobu postępowania zmierzającego do rozpoznania śmierci mózgu, należy uznać za niezasadne. Aktualna pozostaje argumentacja przedstawiona we wcześniejszej odpowiedzi z dnia 18 sierpnia 2014 r. Ustawodawca szczegółowo określa sposób i tryb stwierdzania śmierci mózgu poprzez precyzyjne określenie składu komisji, sposobu jej powoływania oraz ustawowych kryteriów uniemożliwiających zaistnienie konfliktu interesów. Komisja stwierdza śmierć mózgu w oparciu o kryteria ustalone przez lekarzy specjalistów o najwyższych kwalifikacjach przy uwzględnianiu aktualnej wiedzy medycznej. Obwieszczenie Ministra Zdrowia w sprawie kryteriów i sposobu stwierdzenia trwałego, nieodwracalnego ustania czynności mózgu opisuje czynności w formie wytycznych, wskazówek i uwag dla lekarzy stwierdzających śmierć mózgu. W treści obwieszczenia wyraźnie zaznacza się jego nienormatywny, a zatem niewiążący charakter. Obwieszczenie wyraźnie wskazuje, że w przypadku rozwoju wiedzy medycznej należy ją uwzględnić przy stwierdzaniu śmierci mózgu. Z analizy treści załącznika do obwieszczenia wynika, że budzące zastrzeżenia Rzecznika „postępowanie” składa się z dwóch etapów: wysunięcie podejrzenia śmierci mózgu i wykonanie badań potwierdzających śmierć mózgu. Trudno jest zakwalifikować jako sformalizowany tryb postępowania, który wymaga przeniesienia na poziom prawa powszechnie obowiązującego. Etap pierwszy to w istocie opis aktualnie znanych możliwych objawów, zaś etap drugi to jedynie sugestie co do zakresu badań. Oba te elementy są ściśle uzależnione od rozwoju wiedzy medycznej, a przede wszystkim od konkretnego

przypadku. Niezależnie od powyższego należy podkreślić, że „w przypadku jakiegokolwiek wątpliwości dotyczącej śmierci mózgu komisja odstępuje od jej stwierdzenia”.

26. V.540.20.2014 z dnia 17 grudnia 2014 r. – w sprawie możliwości skorzystania przez cudzoziemców z rządowego programu dla rodzin wielodzietnych.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (02.02.2015 r.) wyjaśnił, że ustawa o Karcie Dużej Rodziny jest rozwiązaniem systemowym, odrębnym od systemu pomocy społecznej. Stąd, kreując krąg adresatów tej ustawy, która systemowo wpisuje się w dział administracji rządowej „rodzina”, a nie dział administracji rządowej „zabezpieczenie społeczne”, nie uwzględniono cudzoziemców posiadających zgodę na pobyt w Polsce ze względów humanitarnych i tych, którym udzielono zgody na pobyt tolerowany. Takie rozwiązanie jest tożsame z rozwiązaniami zawartymi m.in. w ustawie o świadczeniach rodzinnych, w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, czy w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Celem ustawy o Karcie Dużej Rodziny, w przeciwieństwie do przepisów pomocy społecznej, nie jest zaspokojenie podstawowych potrzeb osób, które z różnych względów znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, tak jak osoby, którym Państwo Polskie udzieliło schronienia na podstawie zgody na pobyt ze względów humanitarnych albo zgody na pobyt tolerowany. Z powyższych względów osoby te nie zostały uwzględnione jako beneficjenci omawianej ustawy.

27. V.7013.92.2014 z dnia 17 grudnia 2014 r. – w sprawie tworzenia przez oddziały wojewódzkie NFZ list oczekujących na realizację zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne.

Minister Zdrowia (21.01.2015 r.) wyjaśnił, że zgodnie ze specyfiką świadczeń z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne, wszystkie zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne powinny być potwierdzane na bieżąco. W przypadku zagrożenia przekroczenia wysokości kosztów przewidzianych w planie finansowym oddziału, oddział wojewódzki NFZ może tworzyć rejestr zleceń oczekujących na potwierdzenie. Przekroczenie kosztów określonych w planie finansowym oznaczałoby naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Tworzenie „kolejki” przez oddziały wojewódzkie NFZ dopuszczają od 2004 r. wszystkie kolejne zarządzenia Prezesa NFZ regulujące tę materię. Z informacji przekazanych przez Centralę NFZ wynika, że w 15 oddziałach wojewódzkich NFZ zlecenia potwierdzane są na bieżąco. Tylko w jednym oddziale prowadzona jest kolejka zleceń oczekujących na potwierdzenie do realizacji, a jej wprowadzenie było niezbędne dla zachowania dyscypliny finansowej. Oddział podjął jednak działania w wyniku których zostają uruchomione z kolejki wszystkie zlecenia oczekujące na potwierdzenie, tym samym zlecenia aktualnie ewidencjonowane będą również potwierdzane na bieżąco. Jednocześnie NFZ sukcesywnie zwiększa nakłady finansowe na realizację świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju zaopatrzenie w wyroby medyczne oraz ich naprawę.

28. V.711.2.2014 z dnia 18 grudnia 2014 r. – w sprawie rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej dotyczącego wykształcenia i kwalifikacji członków załóg statków morskich.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (15.01.2015 r.) wyjaśniła, że wobec utraty mocy dotychczas obowiązującego rozporządzenia określającego zasady certyfikacji marynarzy wejście w życie bez zbędnej zwłoki rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 7 sierpnia 2013 r. w sprawie wykształcenia i kwalifikacji członków załóg statków morskich było podyktowane koniecznością pilnego przywrócenia administracji morskiej technicznej możliwości wydawania dokumentów kwalifikacyjnych marynarzy. Utrata mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 lutego 2005 r. w sprawie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych marynarzy wynikała bezpośrednio z przepisów ustawy o bezpieczeństwie morskim, a konkretna data znana była od dnia ogłoszenia tej ustawy. Ponadto projekt nowego rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 7 sierpnia 2013 r. w sprawie wykształcenia i kwalifikacji członków załóg statków morskich był udostępniony już od połowy 2012 r. do opiniowania podmiotom społecznym, w tym związkom zawodowym zrzeszającym marynarzy i samym marynarzom. Przez kilka dni brak było podstawy prawnej do wydawania i odnawiania dokumentów kwalifikacyjnych marynarzom. Urzędy morskie nie mogły wydać dokumentów uprawniających do pracy na statkach morskich polskich i zagranicznych armatorów. W zaistniałej sytuacji, wobec realnego zagrożenia utraty miejsc pracy przez tysiące zatrudnionych marynarzy i brak możliwości podjęcia zatrudnienia przez marynarzy, którzy dopiero ubiegali się o pierwsze dyplomy i świadectwa, dla administracji morskiej sprawą priorytetową było zachowanie ciągłości w wydawaniu dokumentów kwalifikacyjnych członków załóg statków morskich. Dodatkowo rozporządzenie z 2013 r. wprowadzało nowe wzory dokumentów kwalifikacyjnych, zgodne z prawem międzynarodowym. W związku z powyższym niezastosowanie 14-dniowego *vacatio legis* było jak najbardziej uzasadnione.

29. V.811.180.2014 z dnia 18 grudnia 2014 r. – w sprawie problemów osób niepełnosprawnych z uzyskaniem nowej karty parkingowej.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (20.03.2015 r.) poinformował, że obecnie trwają prace legislacyjne w zakresie nowelizacji rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wzoru oraz trybu wydawania i zwrotu kart parkingowych, mające na celu zmianę właściwości miejscowej organu uprawnionego do wydawania kart parkingowych. Z chwilą wejścia w życie proponowanych zmian, osoby niepełnosprawne będą miały możliwość złożenia wniosku o wydanie karty parkingowej do dowolnie wybranego przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, niezależnie od miejsca ich stałego pobytu. Projekt rozporządzenia został przekazany do uzgodnień międzyresortowych oraz konsultacji publicznych i jest dostępny w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Rządowego Centrum Legislacji.

30. VII.501.277.2014 z dnia 19 grudnia 2014 r. – w sprawie przetwarzania danych osobowych osób bezrobotnych.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (23.01.2015 r.) wyjaśnił, że wdrożenie profilowania pomocy podyktowane było koniecznością poprawy efektywności działań skierowanych przez powiatowe urzędy pracy na rzecz osób bezrobotnych. Wprowadzone w Polsce zmiany w zakresie profilowania pomocy dla osób bezrobotnych są zbieżne z tendencjami rozwoju rynku pracy w innych krajach Unii Europejskiej i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju. Prace nad zmianami do ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy prowadzone były przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zgodnie z przepisami Regulaminu pracy Rady Ministrów. W trakcie prac legislacyjnych nad projektem przepisów o profilowaniu pomocy dla osób bezrobotnych, Minister Pracy i Polityki Społecznej udzielał wyczerpujących wyjaśnień w sprawie uwag dotyczących ochrony prywatności danych osób korzystających z usług urzędów pracy. Zgodnie z wnioskiem GIODO, przepisy dotyczące rodzajów profili pomocy zostały przeniesione z rozporządzenia do ustawy. Także w ustawie zostały określone formy pomocy, jakie powiązane są z poszczególnymi profilami.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z powiatowymi urzędami pracy przygotowało pomocnicze narzędzie do ustalania profilu pomocy dla osób bezrobotnych pn. Kwestionariusz do profilowania pomocy dla osób bezrobotnych, aby umożliwić urzędowi pracy realizację obowiązku profilowania pomocy. Jest to kwestionariusz wywiadu, w oparciu o który prowadzona jest rozmowa z osobą bezrobotną. Większość z informacji uzyskiwanych w celu ustalenia profilu pomocy była przetwarzana przez powiatowe urzędy pracy jeszcze przed wdrożeniem profilowania pomocy, na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy. Obecnie różnica polega na tym, że informacje te gromadzone są we wszystkich powiatowych urzędach pracy w taki sam usystematyzowany sposób.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zgłoszenie się po pomoc do publicznych służb zatrudnienia jest dobrowolne. Dobrowolne jest także korzystanie z pomocy określonej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Stosownie do przepisów tej ustawy osobę, która nie wyrazi zgody na ustalenie profilu pomocy, starosta pozbawia statusu bezrobotnego. Osoba ta może wówczas zarejestrować się w urzędzie pracy jako osoba poszukująca pracy i korzystać z pomocy urzędu określonej w ww. ustawie. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej na bieżąco monitoruje funkcjonowanie profilowania pomocy w powiatowych urzędach pracy i przyjmuje wszelkie sugestie i propozycje dotyczące tego rozwiązania. Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw, minister właściwy do spraw pracy przeprowadzi analizę nowych rozwiązań wprowadzonych tą ustawą, w tym profilowania pomocy i przedstawi jej wyniki do końca drugiego kwartału 2016 r. na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra. Wstępna analiza funkcjonowania

przepisów i wniosków płynących z procedury profilowania pomocy zostanie przeprowadzona w drugiej połowie 2014 r. Wnioski i ocena funkcjonowania nowych rozwiązań będą podstawą do ewentualnego podjęcia nowych prac legislacyjnych dotyczących ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

31. V.811.41.2014 z dnia 22 grudnia 2014 r. – w sprawie korzystania z usług przez osoby niepełnosprawne.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych (03.03.2015 r.) wyjaśnił, że właściwym dla działu obejmującego sprawy telekomunikacji jest Minister Administracji i Cyfryzacji, nadzorujący Urząd Komunikacji Elektronicznej. Jak wynika z korespondencji skarga w sprawie procedur zawierania umów przez dostawców usług telekomunikacyjnych jest jednostkowa, a jej wyjaśnieniem zajął się Urząd Komunikacji Elektronicznej. Jednocześnie w odpowiedzi przekazano, że w dniu 9 kwietnia 2014 r. zostało opublikowane rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 26 marca 2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących świadczenia udogodnień dla osób niepełnosprawnych przez dostawców publicznie dostępnych usług telefonicznych.

32. KMP.571.83.2014 z dnia 23 grudnia 2014 r. – w sprawie zasadności i częstotliwości dokonywania kontroli osobistych w jednostkach penitencjarnych.

Minister Sprawiedliwości (19.01.2015 r.) zgodził się, że przepisy dotyczące sposobów przeprowadzenia kontroli osobistej są sformułowane zbyt ogólnie i mogą rodzić niebezpieczeństwo naruszenia standardów określonych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Jednak nie można twierdzić, że obowiązujące przepisy w ogóle nie rozróżniają rodzaju kontroli osobistej oraz jej stopnia dokładności w różnych sytuacjach. Niemniej jednak Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzega potrzebę doprecyzowania sposobu przeprowadzenia kontroli osobistej. Prowadzone są prace legislacyjne nad nowym rozporządzeniem w sprawie ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej. Projekt rozporządzenia przewiduje również nowe rozwiązania w zakresie postępowania z osadzonymi niebezpiecznymi. Następnie zostaną podjęte działania zmierzające do zmiany przepisów ustawowych, nakładających na funkcjonariuszy Służby Więziennej obowiązek każdorazowej kontroli osobistej osadzonego przy wyjściu i powrocie do celi mieszkalnej.

Odnosząc się do dopuszczalności i możliwości zaskarżenia decyzji dotyczącej kontroli osobistej Minister podkreślił w odpowiedzi, że z uwagi na fakt, iż podstawą kontroli pomieszczeń i kontroli osobistej są przepisy ustawy, jej przeprowadzenie nie wymaga decyzji dyrektora jednostki penitencjarnej. Kontrola osobista lub kontrola pomieszczenia może zostać przeprowadzona przez funkcjonariusza Służby Więziennej w każdym czasie, o ile przemawiają za tym względy porządku lub bezpieczeństwa. Sytuacje uzasadniające przeprowadzenie kontroli osobistej występują nagle i najczęściej wymagają szybkiej reakcji ze strony funkcjonariuszy Służby Więziennej. Kontrola osobista powinna być poprzedzona indywidualną oceną ryzyka oraz przeprowadzona zgodnie z prawem, z poszanowaniem godności skazanego. W świetle

powyższego nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że ustne zakomunikowanie skazanemu, iż zostanie poddany kontroli osobistej jest zaskarżalną decyzją dyrektora jednostki penitencjarnej. Decyzjami w rozumieniu kodeksu karnego wykonawczego nie są dyspozycje o charakterze ogólnym, jak też działania faktyczne organów postępowania wykonawczego. Mogą one być przedmiotem wniosków, skarg i próśb wnoszonych do organów wykonujących orzeczenia w trybie administracyjnym. Mogą być też przedmiotem czynności nadzorczych sędziego penitencjarnego, Dyrektora Generalnego lub dyrektora okręgowego Służby Więziennej.

33. III.7040.105.2014 z dnia 23 grudnia 2014 r. – w sprawie przepisów regulujących status prawny asystentów nauczycieli.

Minister Edukacji Narodowej (02.02.2015 r.) podtrzymuje stanowisko wyrażone we wcześniejszej odpowiedzi, zgodnie z którym dokonanie nowelizacji rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych, polegającej na rozszerzeniu wykazu stanowisk pracowników samorządowych o stanowisko asystenta nauczyciela oraz osoby niebędącej nauczycielem, prowadzącej zajęcia w szkole, wymagałoby uprzedniej nowelizacji przepisów ustawy o systemie oświaty. Związek Nauczycielstwa Polskiego wystąpił o nowelizację rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych, polegającą na rozszerzeniu wykazu stanowisk pracowników samorządowych o stanowisko asystenta nauczyciela oraz określeniu dla tego stanowiska minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. W związku z powyższym, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji oraz Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej poddały analizie przepisy regulujące status prawny pracowników niebędących nauczycielami zatrudnionymi w szkołach i placówkach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Resorty te zgodnie zajęły stanowisko, że ustawa o systemie oświaty wyłącza możliwość zatrudnienia asystenta nauczyciela na zasadach określonych w ustawie o pracownikach samorządowych. W przypadku osoby niebędącej nauczycielem, posiadającej przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć, możliwość zatrudnienia na zasadach określonych w ustawie o pracownikach samorządowych wyłącza przepisy ustawy o systemie oświaty. Jednocześnie Ministerstwo Edukacji Narodowej monitoruje skalę zatrudnienia asystentów nauczycieli oraz osób niebędących nauczycielami prowadzących zajęcia w szkole, jak również analizuje funkcjonowanie w praktyce obowiązujących w tym zakresie przepisów. Wyniki tych analiz posłużą do rozważenia ewentualnych zmian przepisów.

34. KMP.573.52.2014 z dnia 29 grudnia 2014 r. – w sprawie braku przepisów regulujących sytuację nieletnich kobiet będących w ciąży oraz po urodzeniu dziecka.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (06.02.2015 r.) podziela pogląd wyrażony w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich, iż kwestia sytuacji nieletnich matek wymaga systemowego rozwiązania. Wprowadzie regulacje zawarte

w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich przewidują określone rozwiązania umożliwiające kontynuowanie resocjalizacji nieletniej poza placówką, pozwalają na zachowanie więzi z jej małoletnim dzieckiem, jednak praktyka wskazuje, że rozwiązania te nie są pełne. Regulacje wprowadzone nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie naprawią tego stanu rzeczy w stopniu zadowalającym. Konieczne jest podjęcie dalszych dyskusji w ramach prac międzyresortowych w celu wypracowania spójnej regulacji dotyczącej rozwiązania problemu nieletnich matek.

35. VIII.816.2.2014 z dnia 30 grudnia 2014 r. – w sprawie działań na rzecz realizacji zasady równego traktowania.

Minister Spraw Wewnętrznych (30.01.2015 r.) poinformował, że Zespół do Spraw Ochrony Praw Człowieka Departamentu Kontroli, Skarg i Wniosków MSW zarejestrował w 2013 roku w ramach monitoringu przestępstw z nienawiści 175 spraw. Ponadto w 2013 roku podjęto prace mające na celu rozszerzenie działań analitycznych prowadzonych w ramach monitoringu przestępstw z nienawiści. Istotą tych działań jest poszerzenie katalogu pozyskiwanych informacji w zakresie specyfiki monitorowanych zdarzeń m.in. o informacje dotyczące charakterystyki miejsca przestępstwa, jego sprawcy i ofiary, a także działaniach organów ścigania oraz orzekanych karach i środkach karnych. Minister Spraw Wewnętrznych przekazał także opracowanie pt. „Analiza jakościowa przestępstw z nienawiści, motywowanych pochodzeniem narodowościowym, etnicznym, rasowym oraz wyznaniem, monitorowanych przez Zespół ds. Ochrony Praw Człowieka DKS i W MSW”. Kampania informacyjna „Rasizm. Walczę nie milczę” została podsumowana na konferencji zorganizowanej w listopadzie 2014 roku. Jednym z głównych postulatów przedstawicieli środowisk imigranckich w trakcie tej konferencji było utworzenie zespołu roboczego przy MSW mającego na celu m.in. ułatwienie komunikacji pomiędzy Ministerstwem a grupami mniejszościowymi, w tym przekazywanie informacji dotyczących potrzeb i problemów tych grup oraz możliwych sposobów ich rozwiązania. W związku z powyższym w MSW podjęto działania zmierzające do powołania ww. zespołu. Obecnie trwają prace mające na celu przygotowanie publikacji pokonferencyjnej, zawierającej informacje o zgłoszonych postulatach, propozycjach i wnioskach z zakresu skutecznego zapobiegania przestępstwom z nienawiści. Zgłoszone rozwiązania będą stanowiły przedmiot analizy mającej na celu rozstrzygnięcie o ich ewentualnym wdrożeniu.

Część 2

Wybór spraw indywidualnych

ZESPÓŁ II

II.517.5034.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Marcina N. przebywającego w Areszcie Śledczym w K. W piśmie tym wnioskujący podniósł m.in. zarzut przebywania w celi z niezabudowanym kąciem sanitarnym.

Z przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego wynika, iż zarzut ten został potwierdzony. Jak ustalono, osadzony nie miał zapewnionego w pełni niekrepującego użytkowania urządzeń sanitarnych.

Biorąc pod uwagę powyższy stan faktyczny, jak również stanowisko Rzecznika przedstawione w wystąpieniu generalnym z dnia 17 marca 2011 r. w sprawie braku właściwej zabudowy kącików sanitarnych w jednostkach penitencjarnych (RPO–658709-II-702/10/MM), skarga Pana Marcina N. w części dotyczącej zarzutu przebywania w celi mieszkalnej z niezabudowanym kąciem sanitarnym została uznana za zasadną.

II.517.3829.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Grzegorza Dz., przebywającego w Zakładzie Karnym w Sz. Wnioskujący żalił się m.in. na odmowę zważenia posiłku.

W związku z powyższym, na podstawie art. 11 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich skarga została przekazana do załatwienia do Dyrektora Zakładu Karnego w Sz. z prośbą o przesłanie do Rzecznika kserokopii odpowiedzi. Po przeanalizowaniu ww. odpowiedzi, Rzecznik nie podzieliła stanowiska Dyrektora Zakładu Karnego w Sz. i uznała skargę za zasadną w części dotyczącej uniemożliwienia osadzonemu zważenia posiłku.

Warto w tym miejscu podkreślić, że zgodnie ze stanowiskiem Centralnego Zarządu Służby Więziennej osadzony ma prawo żądać zważenia posiłku w celu weryfikacji gramatury (l.dz. BKW-070/1/1636/2010). Z korespondencji prowadzonej z Dyrektorem Biura Kwatermistrzowsko – Inwestycyjnego Centralnego Zarządu Służby Więziennej wyraźnie wynika, iż powyższa kwestia poruszana jest na każdej odprawie służb kwatermistrzowskich oraz na szkoleniach z zakresu gospodarki żywnościowej w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej. Reasumując przedmiotowa skarga została uznana za zasadną w ww. kwestii.

II.517.2381.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Dariusza P., który żalił się m.in. na to, że będąc tymczasowo aresztowanym ma utrudniony kontakt telefoniczny z obrońcą.

Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające potwierdziło ww. zarzut. Jak ustalono, osadzonemu uniemożliwiono korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego z obrońcą na podstawie art. 217c k.k.w.

Warto w tym miejscu podkreślić, iż Rzecznik stoi na stanowisku, że wynikający z ww. artykułu zakaz nie ma zastosowania do kontaktów tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym. Art. 215 § 1 k.k.w. wyraźnie wskazuje, iż tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Uprawnienie to dotyczy również rozmów telefonicznych z ww. podmiotami. Z tego też względu praktyka odmowy tymczasowo aresztowanym kontaktu telefonicznego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym jest pozbawiona podstaw prawnych. Tego samego zdania jest Ministerstwo Sprawiedliwości.

Nadmienić również należy, iż dnia 25 listopada 2014 r. kwestia ta została rozstrzygnięta przez Trybunał Konstytucyjny, który uznał art. 217c k.k.w. za niezgodny z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Mając powyższe na uwadze skarga została uznana za zasadną w ww. zakresie.

II.517.4637.2014

Do Rzecznika skierował skargę Pan Damian U. w której kwestionował decyzję Dyrektora Zakładu Karnego w T. o odesłaniu na koszt wnioskodawcy nadesłanej do niego korespondencji, zawierającej przedmioty, na otrzymanie których skazany nie posiadał zgody. Rzecznik podjęła sprawę do badania.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w K., który przedstawił Rzecznikowi wyjaśnienia w sprawie, jednoznacznie stwierdził, że przedmiotowa przesyłka była potraktowana jako korespondencja. Odesłanie przedmiotów, znajdujących się w przesyłce, nastąpiło na podstawie przepisów zarządzenia Dyrektora Zakładu Karnego w T. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego Zakładu Karnego w T. Stanowią one, że w przypadku nadesłania do osadzonego jakichkolwiek przedmiotów niedozwolonych lub na których przesłanie osadzony nie uzyskał zgody dyrektora zakładu karnego, przedmioty te są odsyłane na koszt osadzonego. Taki sposób postępowania dotyczy zarówno paczek jak również korespondencji.

Sposób postępowania z korespondencją jest określony w Kodeksie karnym wykonawczym: "w zakładzie karnym typu zamkniętego podlega ona cenzurze i nadzorowi chyba, że ustawa stanowi inaczej, a jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub porządku publicznego, dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzję o jej zatrzymaniu, powiadamiając o tym sędziego penitencjarnego oraz skazanego". Przepisy nie przewidują możliwości odesłania korespondencji do nadawcy, w tym na koszt skazanego, adresata korespondencji.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zwrotowi do nadawcy podlega jedynie paczka, która nie spełnia warunków, o których mowa w art. 113a § 3 i 4 k.k.w. oraz zawierająca artykuły, o których mowa w art.113a § 5 k.k.w. (§ 33 regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności). Paczkę

zwraca się do nadawcy na koszt skazanego, a w uzasadnionych przypadkach na koszt zakładu.

Sposób postępowania administracji Zakładu Karnego w T. z przedmiotową przesyłką wskazuje, że zastosowano do niej jedynie wybrane przepisy dotyczące korespondencji i wybrane przepisy dotyczące paczek, co dowodzi nieprawidłowości w postępowaniu.

Ponadto, w sprawie trudno dowieść istnienie zamierzonego działania wnioskodawcy, niezgodnego z zakazami lub nakazami wynikającymi z przepisów obowiązujących osoby pozbawione wolności. Nie może więc on ponosić odpowiedzialności za czyny osób trzecich.

Stanowisko Rzecznika podzielił Centralny Zarząd Służby Więziennej, uznając decyzję administracji Zakładu Karnego w T. za nieprawidłową i przekazał swoje stanowisko Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w K. w celu wyeliminowania w przyszłości wskazanych nieprawidłowości.

Rzecznik w piśmie skierowanym do Centralnego Zarządu Służby Więziennej przedstawiła również uwagi do zapisów porządku wewnętrznego Zakładu Karnego w T., o których mowa wyżej. W ocenie Rzecznika zapisy te są niezgodne z przepisami powszechnie obowiązującymi.

Czynności przeprowadzone przez Centralny Zarząd Służby Więziennej potwierdziły słuszność uwag Rzecznika. Wobec powyższego zobowiązano Dyrektora Zakładu Karnego w T. do zmiany zarządzenia i prawidłowej redakcji ww. regulacji wewnętrznej.

II.517.2766.2014

Do Rzecznika zwrócił się Pan Mariusz M., odbywający karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w Ł. Żalił się on na złe warunki w poczekalni przed salą widzeń, gdzie przebywają osadzeni oczekujący na widzenie lub na posiedzenie sądu penitencjarnego.

Na prośbę Rzecznika wyjaśnień w sprawie skargi udzielił Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Ł. Z otrzymanych informacji wynikało, że pomieszczenie poczekalni, w którym przebywają osoby oczekujące na widzenie lub na posiedzenie sądu, ma powierzchnię 6,84 m². W dniu 7 kwietnia 2014 r. do poczekalni doprowadzono na raz 19 osób, co oznacza, że na jedną osobę przypadało wówczas 0,36 m². Pomieszczenie to wyposażone jest w jedną ławkę, zatem nie wszystkie osoby miały zapewnione miejsce do siedzenia.

Rzecznik stanęła na stanowisku, że długotrwałe umieszczanie osadzonych w pomieszczeniu, w warunkach, w których na jedną osobę przypada 0,36 m² powierzchni, nosi cechy niehumanitarnego traktowania i nie powinno mieć miejsca. Mając na względzie poczynione ustalenia Rzecznik uznała skargę osadzonego za zasadną. Jednocześnie zwróciła się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Ł. o podjęcie stosownych działań w celu zapobieżenia w przyszłości umieszczeniu w Areszcie Śledczym w Ł. osadzonych oczekujących na widzenie lub na posiedzenie sądu w podobnych warunkach.

II.517.661.2014

Do Rzecznika zwrócił się Pan Maciej W., odbywający karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w R. Żalił się on m. in., że nie otrzymał odpowiedzi na swoje pismo skierowane do Dyrektora Zakładu Karnego w R. w dniu 20 listopada 2013 r.

Na prośbę Rzecznika postawiony zarzut został zbadany przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. Z wyjaśnień udzielonych Rzecznikowi wynikało, że Dyrektor Zakładu Karnego w R. pozostawił pismo osadzonego bez rozpoznania kierując się przepisem § 10 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, który pozwala na pozostawienie wniosku, skargi lub prośby bez rozpoznania jeśli zawierają one wyrazy lub zwroty powszechnie uznawane za wulgarne lub obelżywe albo gwarę przestępców. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej wyjaśnił, że pozostawienie skargi bez rozpoznania było wynikiem zawarcia w niej zwrotów, mających na celu znieważenie funkcjonariusza Służby Więziennej.

W opinii Rzecznika korzystanie z przywołanego przepisu przez organy rozpatrujące skargi powinno następować ze szczególną ostrożnością, aby nie stał się on narzędziem ograniczania prawa skazanego do złożenia skargi. Należy mieć na uwadze, że osoba składająca skargę najczęściej jest niezadowolona z podjętych wobec niej działań i rozstrzygnięć, toteż w swojej skardze zazwyczaj zawiera negatywną ich ocenę. Wyrażenie krytyki, jeśli nie przyjmuje ono formy naruszającej w sposób oczywisty powszechnie obowiązujące normy obyczajowe, nie może być podstawą do nierozpatrzenia skargi.

W związku z powyższym Rzecznik zwróciła się do Centralnego Zarządu Służby Więziennej o zbadanie sprawy. W opinii Rzecznika w swoim piśmie osadzony niewątpliwie wyraził krytyczną ocenę kwalifikacji funkcjonariusza Służby Więziennej, który podjął kwestionowaną przez niego decyzję, nie użył jednak przy tym słów wulgarnych, gwary przestępców, nie posłużył się również słowami, które można byłoby ocenić jako powszechnie uznawane za obelżywe. Centralny Zarząd podzielił stanowisko Rzecznika uznając, że decyzja Dyrektora Zakładu Karnego w R. o pozostawieniu bez rozpatrzenia skargi osadzonego z dnia 20 listopada 2013 r. była bezpodstawna.

II.517.3508.2014

Do Rzecznika zwrócił się tymczasowo aresztowany Pan Leszek O., który żalił się, że organ dysponujący ocenzurował korespondencję kierowaną do niego przez adwokata, a ponadto przetrzymując nadmiernie długo tę korespondencję uniemożliwił mu skuteczną obronę.

Ustalenia dokonane w toku postępowania wyjaśniającego wykazały, że przedmiotowa korespondencja została zgodnie z obowiązującymi przepisami przekazana przez administrację Aresztu Śledczego w W.-M. do organu dysponującego, którym był Sąd Okręgowy XII Wydział Karny. Na kopercie

zawierającej przesyłkę listową widniały stemple o treści „Ocenzurowano”, należało zatem przyjąć, że korespondencja ta została poddana cenzurze. Przewodniczący XII Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w W. udzielając wyjaśnień w sprawie poinformował jednak, że organ dysponujący nie miał wiedzy, iż adwokat został ustanowiony obrońcą Pana Leszka O. z urzędu. Wiedzy takiej Sąd nie posiadał z urzędu, ponieważ sprawa, w której adwokat został wyznaczony do reprezentowania interesów skarżącego, zawisła przed innym sądem. Również sam adwokat nie powiadomił o tym Sądzie, nie zawarł też żadnej informacji na kopercie, która mogłaby wskazywać, iż jest obrońcą, a kierowana przez niego korespondencja dotyczy postępowania w sprawie karnej. Nie mając wiedzy, iż korespondencja podlega wyłączeniu spod cenzury, Sąd był obowiązany ją ocenzurować. Dopiero po otwarciu korespondencji i zapoznaniu się z jej treścią powziął on informację, że jest to korespondencja, która nie podlega cenzurze i nie powinna zostać otwarta. Poczynione ustalenia nie pozwoliły na postawienie organowi dysponującemu zarzutu bezprawnego ocenzurowania korespondencji od obrońcy, toteż w tej części Rzecznik odstąpiła od dalszego postępowania w sprawie.

W części dotyczącej zarzutu przetrzymywania korespondencji przez organ dysponujący ustalono natomiast, że przedmiotowa korespondencja wpłynęła do Aresztu Śledczego w W.-M. w dniu 20 sierpnia 2014 r., w dniu 22 sierpnia 2014 r. została przesłana do Sądu Okręgowego w W. XII Wydział Karny, a zwrócona przez ten organ do Aresztu Śledczego w dniu 24 września 2014 r. Korespondencja przekazana do organu dysponującego celem dokonania cenzury była zatem w jego posiadaniu przez okres miesiąca, zanim została zwrócona adresatowi.

Rzecznik stanęła na stanowisku, że czas, jaki organowi dysponującemu zajęły czynności związane z ocenzurowaniem korespondencji, był zbyt długi. Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające nie dostarczyło uzasadnienia dla tak długiego przetrzymania korespondencji przez organ dokonujący cenzury. W związku z powyższym skarga osadzonego w tej części została uznana za zasadną. Rzecznik zwróciła się jednocześnie do Prezesa Sądu Okręgowego w W. z prośbą o podjęcie stosownych działań w celu zapobieżenia podobnym zdarzeniom w przyszłości.

II.517.5061.2014

Skazany odbywający karę w Zakładzie Karnym w K. podniósł m.in. zarzut dotyczący nieudzielania mu widzenia z dzieckiem i matką dziecka. Znalazł on potwierdzenie w toku rozpoznawania wniosku. Z nadesłanych przez administrację więzienną wyjaśnień wynika, że pokrewieństwo skazanego z córką było jej znane, tożsamość tych osób nie budziła wątpliwości.

Rzecznik konsekwentnie prezentuje pogląd, że matka dziecka skazanego, sprawująca nad nim stałą pieczę, pozostaje dla ojca wspólnego dziecka osobą bliską. Widzenia z taką osobą nie wymagają zezwolenia dyrektora zakładu karnego.

Rzecznik wystąpiła do Dyrektora Zakładu Karnego w K. o wprowadzenie do bieżącej praktyki przytoczonych mu zasad udzielania widzeń z osobami będącymi w konkubinacie oraz rodzicami dzieci skazanych.

II.517.4055.2014

Do Rzecznika zwrócił się Pan Grzegorz C., przebywający w Areszcie Śledczym w W.-M. Żalił się on, iż nie został objęty właściwą opieką medyczną z uwagi na liczne obrażenia twarzoczaszki (złamanie nosa i szczęki) oraz nie otrzymywał wyżywienia odpowiedniego do jego stanu zdrowia (zmiksowanego), zgodnego zresztą z zaleceniami lekarza.

W toku postępowania wyjaśniającego ustalono, że zarzuty dotyczące niewłaściwej opieki medycznej nie potwierdziły się, natomiast zarzuty dotyczące zaopatrzenia Pana Grzegorza C. w dniu 11 czerwca 2014 r. w prowiant niezgodny z zaleceniami lekarza okazały się zasadne.

Osadzony z uwagi na obrażenia twarzoczaszki miał zleconą dietę lekkostrawną a następnie podstawową zmiksowaną. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w B., który na prośbę Rzecznika zbadał tę skargę, potwierdził, iż w dniu 11 czerwca 2014 r. Grzegorz C. będąc odtransportowywanym z Zakładu Karnego w P. nie otrzymywał wyżywienia zgodnego z zaleceniami lekarza, tj. w formie zmiksowanej. Powodem takiego stanu rzeczy, były rozbieżności pomiędzy zapisem w książce zdrowia skazanego a danymi zawartymi w systemie Noe.Net (brak informacji o potrzebie zmiksowania prowiantu). Ustalono, iż funkcjonariusz służby zdrowia Zakładu Karnego w K., odpowiedzialny za zmiany wyżywienia, powinien skorygować zaistniałe nieścisłości w systemie Noe.Net, czego nie uczynił. W konsekwencji, funkcjonariusz Zakładu Karnego w P. zaplanował skazanemu wyżywienie na podstawie niepełnych danych z systemu Noe.Net, wobec czego skazany odjeżdżając z Zakładu Karnego w P. otrzymał zupełną krupnik, chleb, parówki cienkie drobiowe i jabłko oraz posiłek na czas transportu w postaci suchego prowiantu w formie niezmięszowanej, uniemożliwiającej Panu Grzegorzowi C. jego prawidłową konsumpcję. Mając na względzie przedstawione ustalenia skargę osadzonego uznano za zasadną.

II.517.2823.2014

Do Rzecznika skierował skargę Pan Łukasz P., w której podnosił, że administracja Zakładu Karnego w P., umieszczając go w celi mieszkalnej z osobami używającymi wyrobów tytoniowych naruszyła jego prawo do przebywania w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Rzecznik, na podstawie ustaleń poczynionych w toku postępowania wyjaśniającego, uznała skargę za zasadną.

Wnioskodawca twierdził, że od dnia przyjęcia do jednostki penitencjarnej do maja 2012 r. był osobą palącą. W maju 2012 r. w Zakładzie Karnym w Ł. złożył oświadczenie o zaprzestaniu palenia. Później nie zmieniał treści deklaracji w przedmiotowym zakresie, a mimo to administracja Zakładu Karnego w P. umieściła go w celi wyznaczonej dla osób używających artykułów tytoniowych.

Ustalenia poczynione przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Ł. w oparciu o dane zawarte w systemie elektronicznym Noe.Net. wskazują, że w dniu 2 kwietnia 2014 r. autor skargi zmienił jednak deklarację odnośnie używania wyrobów tytoniowych i do dnia zwolnienia z zakładu karnego był osobą palącą.

Okoliczności zmiany deklaracji w dniu 2 kwietnia 2014 r. nie potwierdzają żadne dokumenty. Ostatnie oświadczenie wnioskodawcy znajdujące się w aktach osobopoznawczych jest oświadczeniem o zaprzestaniu palenia.

Rzecznik stoi na stanowisku, że zmiana deklaracji w zakresie używania wyrobów tytoniowych jest istotną informacją osobopoznawczą, w rozumieniu § 22 ust. 3 Zarządzenia Nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych, której powzięcie wychowawca powinien udokumentować w aktach osobowych osadzonego, np. poprzez zamieszczenie notatki z rozmowy z osadzonym lub w drodze odebrania oświadczenia od osadzonego. Takich zapisów lub dokumentów nie ma w aktach osobowych skarżącego. Wobec powyższego brak było również jakichkolwiek podstaw do wprowadzenia przez wychowawcę zmian w tym zakresie w systemie elektronicznym Noe.Net. W świetle zebranej dokumentacji należy stwierdzić, że przez cały okres pobytu w Zakładzie Karnym w P. wnioskodawca deklarował się jako osoba niepaląca, a mimo to został osadzony w celi przeznaczonej dla osób używających wyroby tytoniowe.

W ocenie Rzecznika działania administracji Zakładu Karnego w P. naruszyły obowiązujące przepisy. Okoliczności sprawy wskazują, że administracja jednostki nie dołożyła należytej staranności przy podejmowaniu decyzji o rozmieszczeniu osadzonego w celi mieszkalnej, skutkiem czego prawo wnioskodawcy do przebywania w środowisku wolnym od dymu tytoniowego zostało naruszone.

Rzecznik zwróciła się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Ł. o podjęcie stosownych działań w celu zapobieżenia w przyszłości podobnym naruszeniom.

II.517.4655.2014

Do Rzecznika zwrócił się Pan Dariusz K., który żalił się na przyjęty w Zakładzie Karnym w S.-Sz. sposób wydawania osadzonym posiłków przez otwory podawcze w drzwiach.

Rzecznik stoi na stanowisku, że każdy osadzony powinien odbierać posiłki osobiście, a ich wydawanie powinno odbywać się przy otwartych drzwiach celi, chyba że stoją temu na przeszkodzie szczególne względy. Przyjęcie innej praktyki nosi cechy niehumanitarnego i poniżającego traktowania osadzonych.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Sz., do którego Rzecznik zwróciła się o rozważenie możliwości zmiany zasad wydawania posiłków w Zakładzie Karnym w S.-Sz. powiadomił, że regułą w tej jednostce jest wydawanie posiłków przez otwarte drzwi celi mieszkalnej, a okienka podawcze wykorzystywane są jedynie w wyjątkowych sytuacjach. Niemniej przychyłając się do stanowiska Rzecznika powiadomił, że podjęte zostały działania w celu zablokowania możliwości otwierania okienek podawczych, co spowoduje całkowitą rezygnację z korzystania z nich przy wydawaniu posiłków osadzonym.

II.517.3310.2014

W skardze wnioskodawca podniósł, iż administracja Zakładu Karnego w Ł. odmówiła wykonania weryfikacji za pomocą badań laboratoryjnych zakwestionowanego wyniku badania nieinwazyjnego na obecność w organizmie środka odurzającego lub substancji psychotropowej.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Ł., w wyjaśnieniach skierowanych do Rzecznika, stwierdził, że zarówno w czasie badania, jak również po badaniu, skazany nie kwestionował wyniku badania i nie składał żadnych zażaleń lub uwag. Wobec powyższego nie zaistniała przesłanka do poddania go badaniom laboratoryjnym krwi.

Zebrany w sprawie materiał nie daje podstaw do stwierdzenia, że wnioskodawca kwestionował wynik badania bezpośrednio po jego przeprowadzeniu. Niemniej jednak nie ma również żadnych dokumentów, które byłyby sporządzone w dniu badania i potwierdzały, że nie zakwestionował tego wyniku. Wzór protokołu z przebiegu badania na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych nie wymaga bowiem podpisu skazanego, a jedynie funkcjonariusza sporządzającego protokół.

Rzecznik ustaliła natomiast, że w dniu badania (miało ono miejsce o godz. 12.15) wnioskodawca nie przyznał się do zażycia niedozwolonego środka i podważył wiarygodność wyniku badania nieinwazyjnego, dając temu wyraz zaraz po przeprowadzeniu przedmiotowych czynności: w trakcie rozmowy z wychowawcą, Dyrektorem Zakładu uczestnicząc w postępowaniu dyscyplinarnym i na posiedzeniu komisji penitencjarnej. W dniu badania skarżący skierował również pisemną skargę dotyczącą nieprawidłowego przeprowadzenia badania, wnosząc o ponowne poddanie testowi, z którą Dyrektor Zakładu zapoznał się w tym samym dniu.

Powyższe ustalenia wskazują, że wnioskodawca kwestionował wynik badania nieinwazyjnego w dniu jego przeprowadzenia, a więc czynność ta nie nastąpiła po upływie czasu uniemożliwiającego odzwierciedlenie rzeczywistego stanu skazanego w chwili badania.

W myśl § 4 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji (Dz. U. 2012.135), w przypadku, gdy skazany kwestionuje wyniki badań nieinwazyjnych, poddaje się go badaniom laboratoryjnym. Użyte sformułowanie „poddaje się go” oznacza, iż istnieje taki obowiązek.

Administracja Zakładu Karnego w Ł. odmawiając wykonania badań laboratoryjnych naruszyła obowiązujące przepisy i prawo wnioskodawcy do weryfikacji wyniku badania nieinwazyjnego. Skarga została uznana za uzasadnioną.

Rzecznik, na kanwie m.in. tej skargi, skierowała wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości, w którym wskazał, że istnieje potrzeba podjęcia działań, które

będą służyć zagwarantowaniu praw skazanych poddawanych badaniom na obecność w organizmie środków odurzających lub substancji psychotropowych. Wyrazem takich działań byłoby zapewnienie skazanemu złożenia uwag lub zastrzeżeń dotyczących przeprowadzenia badania nieinwazyjnego.

Ministerstwo Sprawiedliwości, w odpowiedzi z dnia 29 października 2014 r., poinformowało Rzecznika, że pozytywnie przyjmuje propozycję zmiany treści wzoru protokołu z przebiegu badania na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego stanowiącego załącznik nr 1 do ww. rozporządzenia i w tym celu zostaną podjęte prace legislacyjne. Zgodnie ze zgłoszonymi przez Rzecznika postulatami, zmiany będą polegać na dodaniu treści protokołu pkt. 8 w brzmieniu: „Uwagi lub zastrzeżenia osoby badanej dotyczące przeprowadzenia badania” oraz dodaniu rubryki: „data i podpis osoby badanej”.

II.517.4577.2014

Do Rzecznika skierował skargę Pan Robert D., w której żalił się na decyzję komisji penitencjarnej Aresztu Śledczego w B. o skierowaniu do zakładu karnego typu zamkniętego (zmiana klasyfikacji z R2/z na R1/z).

Rzecznik przeprowadziła postępowanie wyjaśniające w sprawie, a jego wyniki pozwoliły uznać skargę za uzasadnioną.

Z dokonanych ustaleń wynika, że wnioskodawca przebywając w Zakładzie Karnym w K. odbywał karę w warunkach zakładu karnego półotwartego (grupa klasyfikacyjna R-2/z). Mimo dwukrotnego uznania przez Dyrektora ww. jednostki, że skazany naruszył obowiązujące zakazy oraz wymierzenia kary dyscyplinarnej, administracja Zakładu nie widziała potrzeby zmiany decyzji klasyfikacyjnej. Zmiana ta nastąpiła w Areszcie Śledczym w B. po kilkudniowym (6 dni) pobycie wnioskodawcy w tej jednostce. Komisja penitencjarna swoją decyzję o skierowaniu skazanego do zakładu karnego typu zamkniętego motywowała nieprzestrzeganiem przez niego wymagań ustalonych regulaminem organizacyjno-porządkowym wykonywania kary pozbawienia wolności oraz jego właściwościami osobistymi.

Kierowanie skazanych do zakładu karnego typu zamkniętego z zakładu karnego typu półotwartego regulują przepisy art. 88 § 6 ust. 3 i art. 89 § 4 Kodeksu karnego wykonawczego. Oba te przepisy wskazują jednak na potrzebę dokonania negatywnej oceny i zachowania skazanego, czego w przypadku wnioskodawcy ani wychowawca, ani komisja penitencjarna nie dokonali. Dodatkowo przy skierowaniu do zakładu karnego typu zamkniętego występować muszą zagrożenie społeczne albo zagrożenie dla bezpieczeństwa jednostki – te przesłanki również nie zostały wykazane.

Ponadto, ocena postawy i zachowania musi nastąpić w określonym czasie nie może być skutkiem jednorazowego zachowania (z wyjątkiem, gdy w sposób znaczny godzi w ład i bezpieczeństwo). Po przybyciu do Aresztu Śledczego w B. wnioskodawca nie dokonał żadnego przekroczenia a w poprzedniej jednostce komisja penitencjarna nie uznała, by zachodziły przesłanki reklasyfikacji.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w B., uznając nieprawidłowości w powyższym zakresie, rozważał, czy istnieją przesłanki do zastosowania art. 76 § 3 k.k., czyli uchylenia decyzji komisji penitencjarnej, o której mowa wyżej. Jednak biorąc pod uwagę fakt, że przedmiotowa decyzja została podjęta 16 miesięcy temu i w tym czasie wnioskodawca był kilkakrotnie oceniany przez komisje penitencjarne, które nie uznały, że jego postawa pozwala na skierowanie do zakładu karnego typu półotwartego, Dyrektor z powyższej możliwości nie skorzystał.

II.517.2638.2014

Rzecznik prowadziła postępowanie wyjaśniające w sprawie skargi Pana Artura W., który żalił się, że mimo, iż zakwestionował wyniki badania na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub psychotropowych, któremu był poddany w Zakładzie Karnym w G. administracja więzienna nie wyraziła zgody na przeprowadzenie badań laboratoryjnych.

Dokonane przez Rzecznika ustalenia potwierdziły zasadność zarzutów wnioskodawcy. Administracja Zakładu Karnego nie przeprowadziła badań laboratoryjnych, mimo, że zakwestionował on wynik badania nieinwazyjnego (badanie moczu) bezpośrednio po jego przeprowadzeniu, co zostało odnotowane w protokole z przebiegu badania na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych. Ponadto, wnioskodawca konsekwentnie utrzymywał, że nie zażywał substancji odurzających, czyniąc to w rozmowie z wychowawcą, Dyrektorem Zakładu podczas postępowania dyscyplinarnego oraz na posiedzeniu komisji penitencjarnej, co miało miejsce w dniu zdarzenia.

W myśl § 4 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji (Dz. U. 2012.135), w przypadku, gdy skazany kwestionuje wyniki badań nieinwazyjnych poddaje się go badaniom laboratoryjnym. Użyte sformułowanie „poddaje się go” oznacza, iż istnieje taki obowiązek.

Mając powyższe na uwadze administracja Zakładu Karnego w G. odmawiając wnioskodawcy wykonania badań laboratoryjnych naruszyła obowiązujące przepisy i jego prawo do weryfikacji wyniku badania nieinwazyjnego. Skargę należało uznać za zasadną.

II.517.4788.2014

Skazany odbywający karę w Zakładzie Karnym w B. podniósł m.in. zarzut dotyczący nieudzielania mu pomocy stomatologicznej. Znalazł on potwierdzenie w toku rozpoznawania wniosku.

Z nadesłanych przez administrację więzienną wyjaśnień wynika, że skarżący z bólem zęba zgłosił się w dniu 30.07.2014 r. Lek przeciwbólowy zlecono dnia 04.08.2014 r. a do stomatologa przyjęto go 06.08.2014 r. i dokonano ekstrakcji zęba.

Ustalono ponadto, iż Zakład Karny w B. ma zapewnioną całodobową opiekę medyczną, dlatego też środek przeciwbólowy winien zostać wydany znacznie wcześniej.

II.517.185.2015

Skazany podniósł zarzut dotyczący niepoddania go badaniom laboratoryjnym w sytuacji, gdy zakwestionował wyniki badań przeprowadzonych w celu ustalenia w organizmie skazanego obecności środka odurzającego lub substancji psychotropowych. Znalazł on potwierdzenie w toku rozpoznawania wniosku.

Z nadesłanych przez administrację więzienną wyjaśnień wynika, że skarżący zakwestionował pozytywny wynik testu, w związku z czym ponownie poddano go testowi zanurzeniowemu, a nie badaniom laboratoryjnym. Jako uzasadnienie tego stanu przytoczono zapis art. 116b § 2 k.k.w., który został zinterpretowany jako fakultatywność przeprowadzania badań laboratoryjnych.

Przedmiotowa kwestia uregulowana jest nie tylko w tym artykule Kodeksu, lecz także w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości, stanowiącym realizację delegacji ustawowej zawartej w paragrafie trzecim tego artykułu.

Przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji (Dz. U. z 2012 poz. 135) precyzyjnie określa procedurę w przypadku, gdy skazany kwestionuje wyniki badań przeprowadzonych w celu ustalenia w jego organizmie obecności środka odurzającego lub substancji psychotropowych - poddaje się go badaniom laboratoryjnym.

Również w piśmie Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 15 marca 2013 r. dobitnie stwierdzono, „iż treść § 4 zobowiązuje do weryfikacji badań nieinwazyjnych za pomocą badań laboratoryjnych w przypadku kwestionowania przez skazanego wyniku uprzedniego badania”.

Zwrócono się do Dyrektora Zakładu Karnego w G.-P. o stosowanie w podległej mu jednostce penitencjarnej wskazanego powyżej rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, a o całej sytuacji powiadomiono jego przełożonego – Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej.

II.517.5581.2014

Zarzut wnioskodawcy dotyczył odmowy udzielenia mu przez administrację Zakładu Karnego w I. informacji na temat miejsca aktualnego pobytu jego ojca, przetransportowanego z Zakładu Karnego w I. do innej jednostki penitencjarnej. Wyniki przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego pozwoliły uznać skargę za uzasadnioną.

Z dokonanych ustaleń wynika, że administracja ww. jednostki odmówiła autorowi skargi udzielenia informacji o aktualnym miejscu pobytu jego ojca, uzasadniając brakiem możliwości uzyskania od niego pisemnej zgody na powyższe.

Sposób załatwienia wniosku był nieprawidłowy, niezgodny z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 lipca 2010 r. w sprawie trybu składania oraz wzoru wniosku o udzielenie informacji lub udostępnienie danych osobowych o osobie obecnie lub uprzednio pozbawionej wolności w areszcie śledczym lub zakładzie karnym oraz z wytycznymi Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, zawartymi w piśmie z dnia 17 maja 2011 r., dotyczącymi przedmiotowej kwestii.

Zgodnie z § 2 ww. rozporządzenia wniosek o udostępnienie danych osobowych o osobie, która jest obecnie pozbawiona wolności w areszcie śledczym lub zakładzie karnym, osoba najbliższa składa Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej, w przypadku gdy nie posiada informacji, w którym areszcie śledczym lub zakładzie karnym przebywa osoba pozbawiona wolności. W myśl tej regulacji przedmiotowy wniosek powinien być przekazany według właściwości do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej.

Należy jednak podnieść, iż wytyczne Dyrektora Generalnego Służby Więziennej wskazują, że jeżeli wniosek, który dotyczy udzielenia informacji o osobie pozbawionej wolności wpłynie do jednostki penitencjarnej, w której osoba ta nie przebywa, lecz przebywała uprzednio (tak jest w przypadku ojca wnioskodawcy), należy przesłać wniosek do jednostki penitencjarnej, w której osoba pozbawiona wolności przebywa. W celu załatwienia wniosku niezbędne jest bowiem uzyskanie od osoby pozbawionej wolności zgody na udzielenie żądanej informacji.

Mając powyższe na uwadze, administracja Zakładu Karnego w I. powinna wniosek autora skargi przesłać do jednostki penitencjarnej, w której aktualnie przebywa jego ojciec, celem załatwienia.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w O. zobowiązał Dyrektora Zakładu Karnego w I. do naprawienia stwierdzonego uchybienia oraz wyciągnięcia wniosków organizacyjnych wykluczających powtórzenie się podobnych sytuacji w przyszłości.

II.517.5729.2014

Do Rzecznika zwrócił się Pan Grzegorz G. przebywający w Areszcie Śledczym w B. W przesłanym wniosku informował on Rzecznika, że jego narzeczona w dniu 26 października 2014 r. nie otrzymała z nim widzenia, pomimo posiadanego zezwolenia organu dysponującego. W tej sprawie Rzecznik zwróciła się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. z prośbą o zbadanie tego zarzutu. W wyniku przeprowadzonych czynności ustalono, iż odmowa udzielenia widzenia w tym dniu z narzeczoną była bezpodstawna.

W związku z tym, że była to niedziela widzenia dla osób tymczasowo aresztowanych, zgodnie z zatwierdzonym przez Dyrektora jednostki porządkiem wewnętrznym odbywały się w godzinach 14.00 – 15.30. W tym dniu na widzenie z bratem Grzegorza G., który jako tymczasowo aresztowany przebywał również w Areszcie Śledczym w B. zgłosiła się między innymi jego konkubina, która miała także stosowne zarządzenie organu dysponującego wyrażające zgodę na widzenie. Ponieważ obaj osadzeni są osobami tymczasowo aresztowanymi, wobec których organ

dysponujący zarządził wzajemną izolację, administracja Aresztu Śledczego odmówiła realizacji widzenia Pana Grzegorza G. z jego narzeczoną.

W związku z powyższym Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej uznał skargę Pana Grzegorza G. za zasadną stwierdzając, że system widzeń w Areszcie Śledczym w B. nie gwarantował w pełni realizacji widzeń dla osób tymczasowo-aresztowanych na które wydał zgodę organ dysponujący. O swoim stanowisku Dyrektor Okręgowy powiadomił Dyrektora Aresztu Śledczego w B., który podjął odpowiednie do zaistniałej sytuacji działania organizacyjne.

Wdrożone zmiany w sposobie realizacji widzeń dla osób tymczasowo-aresztowanych zostały ujęte w Zarządzeniu Dyrektora Aresztu Śledczego w B., w sprawie porządku wewnętrznego.

II.517.5600.2014

Skazany podniósł zarzut nieudzielania mu przez administrację Zakładu Karnego w W. widzeń z mężem jego siostry. Znalazł on potwierdzenie w toku rozpoznawania wniosku.

Przepis art. 105 § 1 k.k.w., stanowi, iż skazanemu należy umożliwiać utrzymywanie więzi przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi. Nie został w nim doprecyzowany zakres pojęciowy „osoby bliskiej”. Jest to jednak pojęcie niewątpliwie szersze, niż określenie w art. 115 § 11 k.k. „osoby najbliższej”, którą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

Pomimo przytoczonych przez Dyrektora Zakładu Karnego w W., rzeczywiście istotnych argumentów przemawiających przeciwko kontaktom skarżącego z jego szwagrem, przywołane powyżej przepisy wskazują, że ma on do nich prawo.

II.517.4737.2014

Wyniki postępowania wyjaśniającego przeprowadzonego przez Rzecznika w sprawie skargi Pana Rajmunda M. pozwoliły uznać zarzuty wnioskodawcy jako uzasadnione. Przedmiotem skargi była decyzja Dyrektora Zakładu Karnego w R. o odmowie przekazania środków, o których mowa w art. 126 § 1 k.k.w., na wybrany rachunek bankowy, wskazany przez wnioskodawcę.

Z dokonanych ustaleń wynika, że decyzja ta rzeczywiście została podjęta i miała na celu zapobieżenie przeznaczania powyższych środków na inny niż określony ustawą cel. Ustalono bowiem, że wnioskodawca nie jest współwłaścicielem wskazanego przez siebie rachunku bankowego. Dodatkowo, w ocenie Dyrektora Zakładu Karnego, wnioskodawca, podając, że jest współwłaścicielem rachunku bankowego i tym samym wprowadzając w błąd administrację, dokonał przekroczenia dyscyplinarnego, co skutkowało wymierzeniem mu kary nagany. Powyższe decyzje należy uznać za niewłaściwe.

Zgodnie z art. 126 § 1 k.k.w. ze środków pieniężnych otrzymywanych przez skazanego, z wyjątkiem środków, o których mowa w art. 113 § 6 pkt 1-3, gromadzi się

środki, przekazywane skazanemu w chwili zwolnienia z zakładu karnego, przeznaczone na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie, do wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników; ze środków tych nie prowadzi się egzekucji i na wniosek skazanego można je przekazać na wybrany rachunek bankowy lub książeczkę oszczędnościową.

Mając na uwadze treść art. 126 § 1 k.k.w. należy jednoznacznie wskazać, iż skazany ma prawo przekazać środki finansowe na wybrany rachunek bankowy. Nie można więc zgodzić się ze stwierdzeniem Dyrektora Zakładu Karnego w R., że powyższy przepis nie obliguje administracji jednostki do wyrażania zgody na przekazanie tych środków na wskazany przez skazanego rachunek bankowy. Ponadto, skazany ma prawo przekazać te środki na wskazany przez siebie rachunek. Przepisy nie uprawniają administracji więziennej do weryfikacji danych zawartych we wniosku o przekazanie tych środków. Powyższe oznacza, że administracja więzienna jest zobligowana do przekazania środków finansowych, o których mowa, gdy skazany złoży taki wniosek.

W opinii Rzecznika konsekwencje dyscyplinarne, jakie poniósł wnioskodawca są wynikiem nieprawidłowej interpretacji przedmiotowego przepisu przez Dyrektora Zakładu Karnego w R., a nie naruszenia przez wnioskodawcę powinności kodeksowych. Rzecznik wielokrotnie kierowała wystąpienia do Ministra Sprawiedliwości w sprawie znowelizowanego przepisu art. 126 § 1 k.k.w. Przede wszystkim Rzecznik wskazywała na pilną potrzebę dokonania zmiany treści tego przepisu w taki sposób, by zabezpieczał on realizację ustawowego przeznaczenia środków, o których mowa. W wystąpieniu z dnia 27 listopada 2014 r. wnosił o rozważenie możliwości podjęcia, z uwagi na rozbieżności interpretacyjne, działań mających na celu przyjęcie jednolitej praktyki w stosowaniu ww. przepisu przez organy postępowania wykonawczego. Należy bowiem zauważyć, iż zgodnie z wytycznymi Dyrektora Generalnego Służby Więziennej zwrot „wybrany rachunek bankowy” należy rozumieć w ten sposób, że jest to rachunek, którego skazany jest właścicielem lub współwłaścicielem. Inną interpretację treści art. 126 k.k.w. przedstawiło Ministerstwo Sprawiedliwości: „wybrany rachunek bankowy” to „dowolny rachunek bankowy wybrany przez skazanego, należący do samego skazanego, bądź którego jest współwłaścicielem lub należący do osoby trzeciej, w tym również niepowiązanej więziami prawnorodzinnymi ze skazanym”, o której to interpretacji Dyrektor Generalny Służby Więziennej został powiadomiony.

Należy również wskazać, iż w piśmie z dnia z dnia 5 lutego 2015 r. skierowanym do Rzecznika, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości stwierdził cyt.: „Przepis art. 126 § 1 k.k.w. nie daje bowiem podstaw do zawężania przedmiotowego znaczenie tego określenia („wybrany rachunek bankowy”) – nie wynika to z jego literalnego brzmienia, a przyjmowanie wykładni ścieśniającej ze względów funkcjonalnych nie może być akceptowane z tego powodu, że wywierałaby ona skutek na niekorzyść skazanego”.

Rzecznik, na podstawie art. 14 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, zwróciła się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K.,

sprawującego bezpośredni nadzór nad działalnością Zakładu Karnego w R., z prośbą o spowodowanie podjęcia stosownych działań w celu zapobieżenia w przyszłości podobnym naruszeniom. Zwrócił się również o rozważenie, czy w przedmiotowej sprawie nie zachodzą określone w art. 149 Kodeksu karnego wykonawczego przesłanki do uchylecia decyzji o wymierzeniu wnioskodawcy kary dyscyplinarnej.

II.517.2712.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Grzegorza K., który żalił się m.in. na umieszczenie go z osobami palącymi wyroby tytoniowe, pomimo, iż jest osobą niepalącą w Areszcie Śledczym w S.

Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające potwierdziło ww. zarzut. Jak ustalono, osadzony od dnia 19 lutego 2014 r. do dnia 21 lutego 2014 r. zakwaterowany był w celi dla skazanych używających wyroby tytoniowe, pomimo jego deklaracji o niepaleniu papierosów. Jak ustalono, jednostka penitencjarna nie posiadała wówczas celi przeznaczonej dla recydywistów penitencjarnych deklarujących nieużywanie wyrobów tytoniowych.

Mając powyższe na uwadze skarga osadzonego została uznana za zasadną w ww. zakresie.

ZESPÓŁ III

III.7060.1296.2014

Do Rzecznika zwróciła się Pani Ilona P. w sprawie braku wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy i ustalenia dalszego prawa do świadczenia. Pismem z dnia 1 grudnia 2014 r. Rzecznik zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Departament Rent Zagranicznych o przedstawienie stanu faktycznego przedmiotowej sprawy.

W wyniku postępowania sprawdzającego przeprowadzonego w oparciu o akta sprawy Pani Ilony P. organ rentowy stwierdził, że I Oddział ZUS w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych decyzją z dnia 23.12.2014 r. podjął wypłatę renty przyznanej Zainteresowanej decyzją z dnia 16.09.2014 r. Należności wynikające z ww. decyzji za okres od 08.09.2013 r. do 31.05.2014 r. wraz z odsetkami z tytułu nieterminowej wypłaty ww. wyrównania Oddział przekazał w dniu 07.01.2015 r. na konto bankowe Pani Ilony P.

Poinformował również, że Oddział rozpatrzył wniosek Pani Ilony P. z dnia 23.07.2014 r. o ponowne ustalenie prawa do świadczenia i decyzją z dnia 08.01.2015 r. ustalił Zainteresowanej dalsze prawo do renty do 30.11.2015 r. tj. do daty wskazanej w orzeczeniu lekarza orzecznika ZUS z dnia 03.11.2014 r. stwierdzającym niezdolność do pracy wnioskodawczyni.

Należności wynikające z ww. decyzji za okres od 01.06.2014 r. do 31.12.2014 r. wraz ze świadczeniem za styczeń 2015 r. Oddział przekazał w dniu 15.01.2015 r. na konto bankowe Zainteresowanej.

W wyniku podjętego postępowania stwierdzono także, że organ rentowy działał nieterminowo. Za zaistniałą sytuację organ rentowy przeprosił.

III.7060.938.2014

Do Rzecznika wpłynął wniosek Pana Rafała K., który pobiera rentę socjalną i w okresie od 1 października 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. oraz od 1 października 2011 r. do 31 maja 2012 r. przebywał na studiach za granicą.

Po przeprowadzeniu analizy sprawy Rzecznik zwróciła się do Prezesa ZUS z uprzejmą prośbą o zbadanie w trybie nadzoru prawidłowości decyzji w sprawie zwrotu nienależnie pobranej renty socjalnej przez Pana Rafała K. Oddział ZUS w B. decyzją z dnia 10 października 2013 r., zobowiązał Pana Rafała K. do zwrotu nienależnie pobranej renty za okres od 1 października 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. oraz od 1 października 2011 r. do 31 maja 2012 r.

Zdaniem Rzecznika choć decyzja nie zawierała prawidłowej podstawy prawnej, odwołując się jedynie do art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.), to nie ulega wątpliwości, że podstawę prawną dla tej decyzji stanowi art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, oz. 1268 ze zm.).

W świetle tego przepisu jedną z przesłanek nabycia prawa do renty socjalnej i możliwości ubiegania się o to świadczenie był wymóg zamieszkiwania i jednoczesnego faktycznego przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Osoba opuszczająca terytorium Polski, bez względu na cel wyjazdu, traciła jednocześnie uprawnienie do renty socjalnej.

Wyrokiem z dnia 25 czerwca 2013 r., sygn. akt P 11/12 (Dz. U. poz. 804) Trybunał Konstytucyjnego orzekł o niezgodności art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej w zakresie, w jakim uzależnia przyznanie i realizację prawa do renty socjalnej od wymogu przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Konieczna zmiana treści art. 2 pkt 1 ww. ustawy o rencie socjalnej została dokonana ustawą z 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o rencie socjalnej i ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1175) i wymóg przebywania wskazany w art. 2 pkt 1 ustawy został wykreślony. Tym samym w dniu wydania decyzji przez organ rentowy o zwrocie nienależnie pobranej renty socjalnej art. 2 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej nie przewidywał już wymogu przebywania przez osobę pobierającą rentę socjalną na terytorium RP, brak było zatem podstawy prawnej do żądania zwrotu renty socjalnej jako nienależnie pobranej.

W związku z powyższym w ocenie Rzecznik zachodziły przesłanki do zmiany decyzji organu rentowego z dnia 10 października 2013 r. i zwrotu wnioskodawcy wpłaconej w dniu 31 października 2013 r. do organu rentowego kwoty świadczenia.

Po uzyskaniu stanowiska Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej Prezes ZUS poinformował, że w przedmiotowej sprawie zachodzą przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 10 października 2013 r.

Z tego względu wydano Oddziałowi ZUS w B. polecenie podjęcia działań zmierzających do stwierdzenia nieważności ww. decyzji oraz dokonanie zwrotu należności z tego tytułu za okres od 1 października 2010 r. do 28 czerwca 2011 r. oraz od 29 września 2011 r. do 28 czerwca 2012 r.

BIURO PEŁNOMOCNIKA TERENOWEGO W KATOWICACH

BPK.711.3.2014

Sprawa podjęta na wniosek interesanta Pana Waldemara S., który we wniosku skierowanym do Rzecznika wskazał, że jest osobą bezdomną, bez adresu, mieszkającą w samochodzie na terenie miasta K. Interesant poinformował, że Wydział Komunikacji Urzędu Miasta w K. odmawia przyjęcia mu wniosku o wydanie wtórnika prawa jazdy z powodu braku miejsca zameldowania.

W sprawie tej skierowano pismo do Urzędu Miasta z prośbą o wyjaśnienia. W odpowiedzi poinformowano Rzecznika, że wniosek interesanta przyjęto i został mu wydany wtórnik prawa jazdy.

BPK.7000.42.2014

Sprawa podjęta na wniosek interesantki Pani Marty K., w którym zwróciła się o pomoc w uzyskaniu zgody na budowę przydomowej oczyszczalni ścieków. W gminie dopiero budowana jest kanalizacja, a interesantka nie podpisała umowy, gdyż wszelkie proponowane jej warianty są niekorzystne.

W piśmie skierowanym do Wójta Gminy G., Rzecznik wskazał, że zgodnie z obowiązującymi przepisami obowiązek przyłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej powstaje z mocy prawa, o ile istnieje sieć kanalizacyjna, a jedynie posiadanie przydomowej oczyszczalni ścieków zwalnia od tego obowiązku.

Wójt poinformował, że zgodnie z przepisami prawa nie ma możliwości technicznej przyłączenia nieruchomości interesantki do sieci kanalizacyjnej. Jednak Pani Marta K., w odrębnym piśmie skierowanym do Rzecznika wskazała, że po zainteresowaniu się przez Rzecznika sprawą, uzyskała „od władz lokalnych pozwolenie i przydomowa oczyszczalnia jest gotowa do eksploatacji”. Wskazała dodatkowo, że po interwencji Rzecznika była „bardzo grzecznie obsługiwana przez pracowników urzędu, o czym wcześniej mogła tylko pomarzyć”. Skonkludowała, że interwencja Rzecznika okazała się bardzo pomocna.

BPK.512.35.2014

Sprawa podjęta na podstawie skargi Pana Krzysztofa L. przeciwko, któremu była prowadzona przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w K. egzekucja z rachunku bankowego kwot z tytułu renty podlegających zwolnieniu od egzekucji na podstawie innych przepisów.

W związku z tym, iż po przekazaniu renty na rachunek bankowy środki pieniężne z tego tytułu stają się wierzytelnością z rachunku bankowego interesant został na skutek prowadzonej przeciwko niemu egzekucji pozbawiony wszystkich środków koniecznych do utrzymania siebie i rodziny, a przewidziane w obowiązujących przepisach ograniczenia egzekucji, których celem jest pozostawienie dłużnikowi środków zapewniających minimum egzystencji, nie mają w tym wypadku zastosowania.

W sprawie, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich zwrócono się do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w K. z prośbą o zbadanie przedmiotowej sprawy i ustosunkowanie się do skargi interesanta.

Komornik Sądowy w odpowiedzi na powyższe pismo, z dnia 16 stycznia 2015 r., poinformował, że w związku ze złożonym przez Pana Krzysztofa L. w dniu 27 października 2014 r. wnioskiem, postanowieniem z dnia 5 listopada 2014 r. ograniczył zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego interesanta dokonane w banku oraz udzielił odpowiedzi na pytanie.

BPK.7060.64.2014

Sprawa wszczęta na wniosek interesanta. We wniosku interesant skarżył się na przewlekłość postępowania w sprawie przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, prowadzonego przez Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych I Oddział ZUS w W. z uwagi na konieczność uwzględnienia okresów ubezpieczenia przebytych poza granicami kraju. Wniosek interesanta o świadczenie przekazany został do ww. Wydziału w dniu 08.06.2012 r., natomiast zapytanie do zagranicznej instytucji ubezpieczeniowej wysłano dopiero w dniu 6.11.2012 r. Pomimo, że wnioskowany formularz E205 NL wpłynął do polskiego organu rentowego w dniu 04.03.2013 r., do dnia 28.11.2014 r. nie została wydana decyzja w sprawie renty, a interesant został powiadomiony, że konieczne jest dalsze postępowanie wyjaśniające.

Na skutek interwencji Rzecznika, ponownie przeanalizowana została zgromadzona w sprawie dokumentacja i na tej podstawie uznano, iż interesant spełnia wszystkie warunki do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Z uwagi na opóźnienie w realizacji wniosku, interesantowi wypłacono odsetki od dnia 04.04.2013 r., uznając za ostatnią okoliczność niezbędną do wydania decyzji wpływ formularza E205 NL.

BPK.7215.9.2014

Do Rzecznika zwróciła się Pani Bogumiła G., która poprosiła o pomoc informując o swojej trudnej sytuacji osobistej i finansowej.

Wskazała, że Komunalny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w K. obciążył ją kosztami malowania poprzednio zajmowanego mieszkania, który to lokal interesantka opuściła w wyniku przeprowadzenia zamiany lokali. Interesantka w piśmie skierowanym do Rzecznika podkreśliła, że inni lokatorzy zajmowanego przez nią

uprzednio budynku mieszkalnego, którzy również nie dopełnili obowiązku pomalowania ścian na biało, nie zostali jednak obciążeni kosztami malowania. Dodatkowo interesantka wskazała, że lokal, który otrzymała w wyniku zamiany również nie został uprzednio odmalowany na kolor biały i musiała samodzielnie ponieść koszty remontu.

W związku z powyższym, Rzecznik zwrócił się do Komunalnego Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w K. z wnioskiem o przedstawienie stanu faktycznego sprawy oraz mając na uwadze trudną sytuację osobistą interesantki, o rozważanie możliwości polubownego rozwiązania sporu.

W odpowiedzi, wskazano, że już uprzednio w wyniku interwencji Federacji Konsumentów Oddziału w K., uwzględniono wniosek interesantki, anulowano notę obciążeniową i uznano roszczenie za nieistniejące.

Wobec pozytywnego rozpatrzenia sprawy, Rzecznik również zakończył jej prowadzenie.

BPK.816.4.2014

Sprawa podjęta na wniosek interesanta, który poskarżył się, że pomimo jego wniosku oraz wniosku spółdzielni mieszkaniowej, Miejski Zarząd Ulic i Mostów w K. nie wydzielił, miejsca parkingowego dla osoby z niepełnosprawnością (koperty) na parkingu przed blokiem interesanta. W sprawie zwrócono się z prośbą o wyjaśnienia do Dyrektora Miejskiego Zarządu Dróg i Mostów w K.

W odpowiedzi Dyrektor Miejskiego Zarządu Ulic i Mostów w K., poinformował o wydzieleniu pod blokiem, wskazanym we wniosku interesanta, miejsca parkingowego dla osoby z niepełnosprawnością (koperty), załączając fotografie wytyczonego i oznakowanego miejsca.

BPK.7000.117.2014

Sprawa podjęta na wniosek interesanta, dotycząca zwrotu opłaty wniesionej, jako udział w budowie sieci kanalizacyjnej. W sprawie tej Sąd Rejonowy w Cz., oddalił powództwo interesanta względem gminy. Interesant poinformował również, że pełnomocnik procesowy interesanta złożył apelację do Sądu Okręgowego w Cz.

Po zbadaniu złożonego wniosku Rzecznik, w ramach podjętych działań, przedstawił Sądowi swoje stanowisko. W skierowanym piśmie wskazano mianowicie, że nakładanie na odbiorców usług opłat jest nadużywaniem pozycji dominującej na rynku. Podobnie sprawa miała się z nakładaniem „kosztów budowy urządzeń kanalizacyjnych w zakresie obejmującym koszty budowy odcinków przewodów łączących wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną przedsiębiorcy położone poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej lub za pierwszą studzienką licząc od strony budynku, w tym koszty włączenia do sieci”. Orzecznictwo UOKiK jest w tych sprawach jednolite. Decyzje te odnoszą się do Uchwały Sądu Najwyższego z 13.09.2007 r. (III CZP 79/07) i wyprowadzają z niej definicję przyłącza kanalizacyjnego (i jego zasięg) w

sytuacji, gdy na posesji osoby przyłączanej znajduje się studzienka kanalizacyjna. Przyłączem jest odcinek przewodu od budynku do studzienki. Studzienka i to co za nią aż do sieci w drodze jest już urządzeniem kanalizacyjnym.

Jak wynika z rozmowy telefonicznej z synem interesanta, Sąd Okręgowy, w dniu 28 stycznia 2015 r. uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i orzekł merytorycznie na rzecz interesanta – zgodnie ze stanowiskiem Rzecznika, wyrażonym w powyższym piśmie.

BPK.519.50.2014

Sprawa podjęta z inicjatywy Rzecznika na podstawie artykułu prasowego, dotyczącego interwencji Policji w stosunku do agresywnego pacjenta w Szpitalu Specjalistycznym w K., która zakończyła się jego zgonem.

W sprawie skierowano wystąpienia m.in. do Komendy Wojewódzkiej Policji w K. oraz Prokuratury Rejonowej w K.

Jak wynika z przesłanych informacji w przedmiotowej sprawie przeprowadzono śledztwo dotyczące możliwości przekroczenia uprawnień przez interweniujących funkcjonariuszy. Postępowanie zostało zakończone prawomocnym postanowieniem o umorzeniu śledztwa.

W trakcie badania przedmiotowej sprawy stwierdzono, że równoległe do opisanego powyżej postępowania, mimo istnienia ujemnej przesłanki procesowej, wszczęto dochodzenie przeciwko osobie opisanej w artykule o naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza policji.

Mając na uwadze powyższe, skierowano wystąpienie do Prokuratury Rejonowej w K. z prośbą o zbadanie przedmiotowej sprawy.

Prokurator Rejonowy w całości podzielił krytyczne uwagi Rzecznika i wystąpił do Komendanta VIII Komisariatu Policji w K., którego jednocześnie zobowiązano do podjęcia działań zmierzających do uniknięcia w przyszłości podobnych uchybień.

BPK.519.173.2014

Sprawa podjęta na podstawie pisma skierowanego do wiadomości Rzecznika, dotycząca problemu błędnego ustalenia danych osobowych małoletniej córki interesantki przez funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w K. w skierowanym do Sądu Rejonowego w K. zawiadomieniu, że nieletnia wykazuje przejawy demoralizacji. W konsekwencji ww. zawiadomienia Sąd wydał postanowienie o niewszczynaniu postępowania zawierającego błędne określenie stron postępowania.

W trakcie badania sprawy skierowano wystąpienie do Komendanta Miejskiego Policji w K. W odpowiedzi wskazano, że w reakcji na skierowaną przez interesantkę skargę do Komendanta Miejskiego Policji w K. usunięto uchybienia. Ustalono, że zawiadomienie skierowane do Sądu dotyczyło innej osoby o tym samym imieniu i nazwisku, a dane córki interesantki zostały

wprowadzone omyłkowo. Komenda Miejska Policji skierowała stosowne wyjaśnienia do Sądu oraz przeprosiła za zaistniałą sytuację.

W dniu 3 lutego 2015 r. Sąd wydał postanowienie w związku z zaistniałą pomyłką w danych osobowych stron postępowania, a dane córki interesantki zostały usunięte. Niezależnie od powyższego Zastępca Komendanta Miejskiego Policji w K. podkreślił, iż podjęto działania zmierzające do zapobieżenia występowania podobnych sytuacji w przyszłości.

BIURO PEŁNOMOCNIKA TERENOWEGO W GDAŃSKU

BPG.7213.12.2014

Do Rzecznika wpłynął wniosek Pani Katarzyny G. która prosiła Rzecznika o pomoc w sprawie dotyczącej stanu technicznego zajmowanego przez nią mieszkania.

Wnioskodawczyni wskazała, że mieszka z dzieckiem w lokalu socjalnym, w którym w wyniku przeprowadzonych przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w G. badań stwierdzono obecność grzybów stanowiących potencjalne niebezpieczeństwo dla zdrowia.

W związku z powyższym Wnioskodawczyni zwróciła się do Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w G. z prośbą o pomoc, jednak jak wyjaśniła Rzecznikowi, organ nie podjął działań zmierzających do usunięcia zagrzybienia.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik wystąpił do Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w G. z żądaniem złożenia wyjaśnień w zgłoszonej przez Interessantkę sprawie.

W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika, wpłynęło pismo Zastępcy Prezydenta Miasta G. W swoim piśmie organ poinformował Rzecznika, że w dniu 28 lutego 2014 r. Pani Katarzyna G. zwróciła się z wnioskiem o wymanię lokalu socjalnego z powodu zagrzybienia. W ramach realizacji wniosku organ przedstawił Wnioskodawczyni propozycje najmu czterech lokali, których przyjęcia odmówiła.

Dopiero ostatnia propozycja, złożona przez organ po wystąpieniu Rzecznika, została przez Wnioskodawczynię przyjęta i w dniu 4 listopada 2014 r. wydana została oferta najmu lokalu socjalnego w G. Wydana oferta została przez Panią Katarzynę G. odebrana, co stanowi podstawę do zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego.

Tym samym, przedstawiona przez Panią Katarzynę G. sprawa dotycząca zagrzybienia zajmowanego przez nią dotychczas lokalu została pozytywnie rozstrzygnięta.

BPG.7010.8.2014

Do Rzecznika zwróciła się Wnioskodawczyni skarżąc się na bezczynność Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia w rozpoznaniu wniosku o przewrócenie

terminu do złożenia odwołania od decyzji nr 1/UZ/2014 o odmowie potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe.

Wnioskodawczyni wskazała, że w decyzji o odmowie potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe małoletniej Wandy D. oraz w postanowieniu (stanowiącym uzupełnienie ww. decyzji) Dyrektor NFZ POW w G. pouczył, że od powyżej decyzji i postanowienia przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. Wnioskodawczyni, kierując się pouczeniem zawartym w decyzji i postanowieniu, złożyła skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2014r., odrzucił skargę wskazując w uzasadnieniu, że Skarżąca została błędnie pouczona w zaskarżonej decyzji o przysługującym jej środku odwoławczym.

Wobec powyższego Wnioskodawczyni złożyła wniosek o przywrócenie terminu do złożenia odwołania od ww. decyzji Dyrektora NFZ POW w G. wraz z odwołaniem.

Pismem z dnia 23 sierpnia 2014 roku Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w G. poinformował Wnioskodawczynię, że wniosek o przywrócenie terminu do złożenia odwołania od ww. decyzji Dyrektora NFZ POW w G. wraz z odwołaniem od decyzji z dnia 8 maja 2014 roku oraz postanowieniem został przekazany do Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia.

Jak wskazywała Wnioskodawczyni, w rozmowie z pracownikiem Centrali NFZ przeprowadzonej w dniu 27 listopada 2014 r., przekazano jej informację o przewidywanym dwuletnim okresie rozpoznania złożonego wniosku i odwołania.

Rzecznik wystąpił do Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia o złożenie wyjaśnień.

W odpowiedzi Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia wskazał, iż postanowieniem nr 364/2014/Ub z dnia 19 grudnia 2014 r. przywrócił Wnioskodawczyni termin do wniesienia odwołania od ww. decyzji Dyrektora Pomorskiego OW NFZ.